

Miljødirektoratets tilråding til
Klima- og miljødepartementet om

Verneplan for bevaring av verdifull natur –
supplerende vern mai 2025

Mai 2025

Innhold

Innhold	2
1. FORSLAG.....	3
1.1. Hjemmelsgrunnlag	3
1.2. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget.....	4
1.3. Andre interesser	5
1.4. Planstatus.....	5
2. SAKSBEHANDLING	5
2.1. Generell bakgrunn	5
2.2. Saksbehandlingsprosesser og saksgang.....	6
2.3. Forholdet mellom supplerende vern og frivillig vern av skog.....	6
2.4. Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt.....	7
2.5. Forholdet til utredningsinstruksen	7
3 VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN	7
3.1. Navn	7
3.2. Avgrensing	8
3.3. Verneforskriftene.....	8
4 OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK	8
5 FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER	8
6 GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGENE	10
7 MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE	13
8 MILJØDIREKTORATET TILRÅR	64

1. FORSLAG

Miljødirektoratet tilrår vern av 7 områder i medhold av lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). To av områdene er nye naturreservater, fire av områdene er utvidelse av eksisterende naturreservater. For alle områder med utvidelse foreslås det nye verneforskrifter.

Alle områdene inngår i arbeidet med bevaring av verdifull natur – supplerende vern. Tilrådingen omfatter 12 199 da nytt verneareal.

Områdene som foreslås vernet er:

1. Mosvatnet naturreservat Stavanger kommune, Rogaland fylke (608 da)
2. Fokstummyra naturreservat, Dovre kommune, Innlandet fylke – utvidelse (531 da)
3. Vistehorten naturreservat, Vågå kommune, Innlandet fylke – utvidelse (35 da)
4. Søre Åe naturreservat Vågå, kommune, Innlandet fylke (154 da)
5. Meløyfloen naturreservat, Folldal kommune, Innlandet fylke – utvidelse (545 da)
6. Kaldvassmyra naturreservat, Verdal kommune, Trøndelag fylke -utvidelse (60 da)
7. Sklinna naturreservat, Leka kommune, Trøndelag fylke – utvidelse (10 260 da)

1.1. Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet i medhold av naturmangfoldloven § 34 og § 62.

Områdene foreslås vernet som naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 37. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33:

- a - variasjonsbredden av naturtyper og landskap,*
- b - arter og genetisk mangfold,*
- c - truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter,*
- d - større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv,*
- e - områder med særskilte naturhistoriske verdier,*
- g - økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt,*
- h - referanseområder for å følge utviklingen i naturen*

Verneområdene skal bidra til å oppfylle de nasjonale miljømålene for naturmangfold:

Miljømål 1.1 Eit representativt utval av norsk natur skal bevarast for kommande generasjonar.

Miljømål 1.2 Økosystema skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.

Miljømål 1.3 Ingen trua arter og naturtyper skal utryddast, og utviklinga til truga og nær truga arter og naturtyper skal betras.

Opprettelse av verneområdene bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl.a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne disse naturområdene mot ulike typer inngrep, gir verneområdene også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

1.2. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. De foreslåtte områdene i denne tilrådingen omfatter flere ulike utforminger med xxx

Opprettelsen av verneområdene er med på å bidra til å fylle opp de nasjonale miljømålene 1.1, 1.2 og 1.3.

Vern av områdene bidrar videre til å redusere de negative effektene av klimaendringene, gjennom å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske økosystem. Dette fører til at områdene er i bedre stand til å motstå endringer i klima gjennom at områder blir større eller at det bidrar til at arter bedre kan forflytte seg i landskapet. I denne verneplanen er verneverdiene for mange av områdene knyttet til en rekke trua naturtyper og arter, herunder bla. våtmarkstyper og steppelavarter og sjøfugl som vil bidra til å fylle mangler i vernet, samtidig vil de bidra til å bevare trua natur.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i områdene som foreslås vernet er omdisponering av areal fra natur til annet formål, forstyrrelse og næringstilgang. Vern av de foreslåtte områdene skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til bedre representativitet i vernet av norsk natur. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av truede naturtyper og levested for at stort antall truede arter, og dermed redusere den samlede belastningen på arter som har risiko for å dø ut.

Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om samlet belastning være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene.

Miljødirektoratet vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil bidra til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Miljødirektoratet anser at kunnskapsgrunnlaget er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Miljødirektoratet har ut fra en føre-var-tilnærming i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (samlet belastning). Det foreligger ellers etter Miljødirektoratet sin oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 7.

Dersom områdene ikke vernes, vil det være andre sektorloversom regulerer arealbruken fremover og som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold.

1.3. Andre interesser

I naturreservatene som foreslås vernet vil aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, jakt (jaktforbud i noen områder), fiske (begrenset fiskemulighet i utvidelsen av Fokkstummyra) og friluftsliv i stor grad kunne fortsette som tidligere.

Det går eksisterende veger inn i noen av de foreslåtte utvidelsene eller i de eksisterende verneområdene, primært i form av gamle traktorveger, vei for adkomst til hytter, turveier.

Det går kraftledninger i eller inntil følgende områder:

	Navn på område	Kommune	Innenfor eller inntil verneforslaget/ eksisterende vern
1	Mosvatnet	Stavanger	Innenfor
2	Søre Åe	Vågå	Innenfor
3	Vistehorten	Vågå	Innenfor det eksisterende

Meløyfloen grenser til regulert vassdrag.

Det er ikke registrert mineralske ressurser, massetak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslagene, jf. uttalelser fra Direktoratet for mineralforvaltning og NGUs kartdatabase.

For konkret omtale av de ulike anleggene nevnt ovenfor, samt andre interesser se kap. 7.

1.4. Planstatus

Alle foreslåtte områder denne verneplanen, unntatt Mosvatnet, er avsatt som LNFR-områder i de respektive kommunenes kommuneplaner. Mosvatnet er satt av som FRI-område.

2. SAKSBEHANDLING

2.1. Generell bakgrunn

Arbeidet med bevaring av verdifull natur – supplerende vern er forankret i Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet. Meldingen sier blant annet at man skal sikre et representativt utvalg av norsk natur for fremtiden, gjennom å verne naturtyper og økosystemer som i dag er mindre godt dekket av vern. Arbeidet med bevaring av verdifull natur er også opprettholdt i Meld. St. 35 (2023-2024) Bærekraftig bruk og bevaring av natur – Norsk handlingsplan for naturmangfold. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i vernearbeidet er NINA rapport 535/2010, NINA rapport 888/2012 og NINA rapport 1666/2019.

2.2. Saksbehandlingsprosesser og saksgang

Områdene som foreslås vernet er knyttet til arbeidet med bevaring av verdifull natur – supplerende vern.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring.

Følgende sentrale høringsinstanser har hatt alle verneforslagene til uttalelse:

Landbruksdirektoratet, Språkrådet, Vegdirektoratet, Norges Luftsportforbund, Forsvarsbygg, Statens vegvesen, Jernbanedirektoratet, Bane NOR, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kartverket, Riksantikvaren, Direktoratet for mineralforvaltning, Norges Geologiske Undersøkelser, AVINOR, Luftfartstilsynet, Telenor, Oljedirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norskog, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, NHO Reiseliv, Norsk Industri, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, WWF-Norge, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norges Naturvernforbund, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk institutt for bioøkonomi,) Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitets naturhistoriske museer og botanisk hage, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og Villreinrådet i Norge.

I tabellen nedenfor er det angitt tidspunkt for ulike stadier i verneprosessen for de ulike områdene.

	Navn på område	Fylke	Oppstart	Høring	Statsforvalterens tilråding
1	Mosvatnet naturreservat	Rogaland	26.06.2021	02.05.2024	01.09.2024
2	Fokstummyra naturreservat	Innlandet	09.11.2023	23.04.2024	19.09.2024
3	Vistehorten naturreservat	Innlandet	03.10.2023	06.06.2024	11.10.2024
4	Søre Åe naturreservat	Innlandet	03.10.2023	06.06.2024	11.10.2024
5	Meløyfloen naturreservat	Innlandet	14.03.2024	21.08.2024	15.11.2024
6	Kaldvassmyra naturreservat	Trøndelag	03.03.2023	29.03.2024	25.10.2024
7	Sklinna naturreservat	Trøndelag	19.03.2021	09.07.2024	25.02.2025

2.3. Forholdet mellom supplerende vern og frivillig vern av skog

I arbeidet med bevaring av verdifull natur – supplerende vern, så er ikke formålet med dette arbeidet å verne skog. Det vil allikevel være tilfeller der skog vil måtte inkluderes i verneområdene under arbeidet med supplerende vern av ulike årsaker. For å få økologisk funksjonelle enheter er det helt nødvendig å få med eksempelvis kantskoger. I enkelte tilfeller vil forhold som hensyn til klimaendringer, arronderingsmessige forhold osv. også medføre at skog faller innenfor foreslåtte verneområder.

Ved vern av skog på privat eid grunn skal det legges til grunn at dette følger samme ordning som frivillig vern av skog.

Ingen av områdene som tilrådes her inkluderer privat eid skog.

2.4. Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt

Følgende områder som tilrås i denne verneplanen ligger innenfor reinbeitedistrikt:

- Kaldvassmyra naturreservat, Trøndelag

Kaldvassmyra ligger innenfor Gasken Laante sijte/Feren reinbeitedistrikt.

Det er ikke gjennomført konsultasjon med reinbeitedistriktet, men distriktet har fått tilbud om konsultasjon.

Protokoll fra møte med Sametinget der det ble gitt informasjon om verneprosessen følger som vedlegg til tilrådingen.

2.5. Forholdet til utredningsinstruksen

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 5 vurderes samfunnsnyttene av verneforslagene på et overordnet nivå, sammen med økonomiske og administrative konsekvenser. I kapittel 6 og 7 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for foreslåtte verneområder.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende prosesser som sikrer en vellykket gjennomføring. Aktuelle kommuner kan etter et vernevedtak søke om å få forvaltningsmyndighet i tråd med gjeldene politikk på området.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er dermed oppfylt.

3 VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

3.1. Navn

Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for noen av områdene. Skrivemåten tilrås endret for følgende område:

Søre Ai endres til Søre Åe.

Se kap. 7 for nærmere beskrivelse.

3.2. Avgrensning

Det er gjennomført mindre justeringer i avgrensinger for Mosmyra naturreservat. Dette er gjort for å unngå å komme i konflikt med fremtidig veianlegg - kollektivløsning.

3.3. Verneforskriftene

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, presiseringer av bestemmelser, dels til kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema.

For samtlige utvidelser av eksisterende naturreservater, tilrås verneforskriften opphevet og erstattet med en ny som omfatter hele området. Dette er også verneforskrifter som er vedtatt i gammelt lovverk (før naturmangfoldloven).

4 OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 3. mai 2002 nr. 436 om vern av Fokstumyra naturreservat, Dovre kommune, Oppland.
2. Forskrift 9. juli 1993 nr. 660 om vern av Vistehorten naturreservat, Vågå kommune, Oppland.
3. Forskrift 18. desember 1981 nr. 4720 om fredning av Meløyfloen naturreservat, Folldal kommune, Hedmark.
4. Forskrift 14.12.1984 nr. 2094 om vern av Kaldvassmyra naturreservat, Verdal kommune, Trøndelag.
5. Forskrift 19.12.2003 nr 1686 om verneplaner for sjøfuglområder i Nord-Trøndelag, vedlegg 3, fredning av Sklinna naturreservat, Leka kommune, Nord-Trøndelag.

5 FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

5.1. Vurdering av samfunnsnytt og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som på ulike måter vil påvirke ulike samfunnsområder. Ettersom områdene som her vernes alle er under 250 kvadratkilometer i utstrekning, faller de ikke inn under kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift.

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen et essensielt bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil bidra til at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har i tillegg forpliktet seg både nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet. Gjennomføring

av verneforslaget vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. St. 14 (2015-2016)), samt Meld.St 35(2023-2024) Bærekraftig bruk og bevaring av natur. Det skal likevel vurderes om vernet har konsekvenser for andre samfunnsinteresser.

Det er vanskelig å fastsette verdien av ivaretagelse av naturverdier og forringelse av natur i kroner og øre. Det betyr imidlertid ikke at disse effektene er uten samfunnsøkonomisk betydning. De vil inngå i vurderingen som ikke-prissatte effekter. Det er helheten av prissatte og ikke-prissatte effekter som må legges til grunn for beslutningsformål.

Områdene i verneplanen er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrensede. Kartlegginger av områdenes naturverdier er gjennomført som del av verneplanprosessen. I noen tilfeller er eksisterende data brukt som utgangspunkt for vurdering av verneverdi. Bruksinteresser er klarlagt gjennom oppstartsmelding, høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til beite og jakt og annet friluftsliv. Dette er aktiviteter som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

Vern vil begrense fremtidige mulighetene for bl.a. taretråling, mineralutvinning og regulering av vassdrag. Det er ikke konkrete planer om mineralutvinning og regulering av vassdrag i noen av områdene i dag. Det er ellers i verneplanprosessen lagt vekt på å imøtekomme andre interesser gjennom avgrensning og forskriftsutforming så langt det er mulig med tanke på den langsiktige bevaringen av områdene.

Miljødirektoratet viser til at det i verneplanprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er videre justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. Direktoratet mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer direktoratet det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv nytte for samfunnet, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

5.2. Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område. Naturrestatene som foreslås vernet er små verneområder, og det er lagt til grunn at kommunene skal tilbys forvaltningsmyndigheten for slike områder. Aktuelle kommuner skal derfor gjennom høringsprosessen ha fått tilbud om de ønsker å få delegert forvaltningsmyndigheten for både eksisterende og nye områder som opprettes og som i sin helhet ligger innenfor kommunen. For eksisterende verneområder som forvaltes av kommunen og som nå utvides, endres i utgangspunktet forvaltningsmyndigheten ikke. To av de foreslåtte områdene er utvidelser av verneområder med Ramsar-status, det legges her til grunn at Ramsar-området vil bli utvidet i tråd med verneforslaget. For Ramsar-områder legges forvaltningsmyndigheten til Statsforvalteren.

Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker å ha forvaltningsmyndigheten for området som er foreslått vernet, blir denne myndigheten lagt til Statsforvalteren. Tabellen nedenfor viser hvilke kommuner som har/ikke har forvaltningsmyndighet i dag og om hvorvidt de ønsker å ha forvaltningsansvaret for nye og eksisterende verneområder eller ikke.

Oversikt over kommuner som har forvaltningsmyndighet og hvem som ønsker å ha forvaltningsansvaret. For Ramsarområder skal myndigheten legges til Statsforvalteren. Vågå kommune har nylig sagt fra seg forvaltningsansvaret for verneområder i kommunen

	Navn på område	Kommune	Har forv.mynd. i dag	Ønsker forv.mynd.
1	Mosvatnet	Stavanger	Ja	Ja
2	Fokstumyra	Dovre	Nei	Ramsar
3	Vistehorten	Vågå	Nei	Nei
4	Søre Åe	Vågå	Nei	Nei
5	Meløyfloen	Folldal	Nei	Nei
6	Kaldvassmyra	Verdal	Nei	Nei
7	Sklinna – utv.	Leka	Nei	Ramsar

Kostnader til merking av grenser, oppsyn m.m. vil dekkes innenfor ordinære budsjettposter.

I tråd med naturmangfoldlovens § 50 og 51 kan eier og rettighetshaver i eiendom som blir vernet som naturreservat ha rett til erstatning når vernet vanskeliggjør igangværende bruk. Eier eller rettighetshaver kan fremsette skriftlig krav om erstatning innen fire måneder fra vernevedtaket er fattet.

Noen områder vil kreve skjøtsel for å opprettholde naturverdiene. Dette vil dekkes innenfor dagens eksisterende budsjettposter.

6 GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGENE

Høringsuttalelsene er oppsummert i kap. 7 under omtalen av hvert enkelt område. Under dette kapitlet tas opp uttalelser om generelle forhold knyttet til verneforslagene.

6.1. Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene

Miljødirektoratet har følgende kommentarer til innholdet i verneforskriftene og til temaer som er tatt opp i høringene.

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitrer.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Dyreliv omfatter alle former for levende organismer, både virveldyr og virvelløse dyr. Det er likevel åpnet for sinking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om «nødvendig motorferdsel» skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulans-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i mindre verneområder.

Vedlikehold av eksisterende veger og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard vegen, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel veg omfatter dermed tiltak eller arbeid for å holde vegen ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til veiklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrå å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon.

Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

Når det gjelder de endelige vernekartene, vil de bli produsert i tråd med gjeldende praksis. Når det gjelder innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister, vises til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl.res. i desember 2015.

Departementet viser til "at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister."

Kraftledninger

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje. Det forutsettes at man primært søker å legge motorisert ferdsel utenfor verneområdene. Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftledninger for

heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell drift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: "Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."

Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflyging punkt 5.5.6.1 Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting

Miljødirektoratet viser til at det i noen områder kan være behov for regulering av beitetrykk mv., og det er foreslått særskilte unntaksbestemmelser som skal ivareta dette i de områder det er aktuelt. I disse områdene tilrår Miljødirektoratet at det tas inn en unntaksbestemmelse som åpner for skånsom beiting. I mange områder er det ikke ønskelig med andre typer beitedyr enn det som er vanlig på vernetidspunktet, og det er viktig at en unntaksbestemmelse fanger opp behovet for regulering. Hva som defineres som "skånsom beiting" vil nødvendigvis ofte variere mellom områder og de ulike delene / kvalitetene innenfor et område.

For de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene kan det ligge noen begrensninger. I noen områder er utplassering av saltstein søknadspliktig, slik at bl.a. plassering kan styres. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7. Enkelte av områdene i verneplanen er uten veger og stier, og har en topografi som tilsier at motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein eller i forbindelse med gjerdning ikke er relevant.

Sykling og større arrangementer Hovedregelen i friluftsløven er at sykling kan skje uten grunneiers tillatelse på veg og sti og overalt på fjellet, når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.

I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at sykling (samt riding og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og veier, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier et forbud på bestemte stier eller i bestemte områder. I denne verneplanen tillates det bruk av sykkel på veier i Fokstumyra, Meløyfloen. I Mosvatnet tillates også bruk av sykkel på stier og veier markert i vernekartet.

I områder hvor det ikke finnes veger og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det går fram av beskrivelsen av det enkelte område dersom det ikke finnes veger eller stier i området.

Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene.

Forbudet mot arrangementer omfatter større arrangementer. Det er ikke fastsatt noen absolutt grense for hvor store arrangementer som faller inn under forbudet. Forvaltningsmyndigheten må gjøre en konkret vurdering av om planlagte arrangementer omfattes av forbudet. Det er åpnet for å kunne gi tillatelse til større arrangementer etter søknad. Det er også mulig å gi åpning for bestemte arrangement i verneforskriften. Dette kan for eksempel være aktuelt for faste årlige arrangementer med liten grad av tilrettelegging, men det skal da skje etter en konkret vurdering opp mot ivaretagelse av verneformålet for det enkelte området.

Når det gjelder orientering så er det ikke noe generelt forbud mot orienteringsvirksomhet, men orienteringsløp som faller inn under forbudet mot større arrangement må omsøkes. Utsetting av turposter, kjentmannsposter, turorientering mv. anses heller ikke som arrangement, men kan rammes av forbudet mot midlertidige innretninger og dermed være søknadspliktig. Det kan tas inn særskilt unntak for dette etter konkret vurdering ut fra verneverdiene.

7 MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE

1. Mosvatnet naturreservat, Stavanger kommune, Rogaland

Naturreservatet dekker et totalareal på 608 da. Hvorav 5 daa åpen fastmark, 133 daa skog og 461 daa ferskvann.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med forskriften er å bevare et område som inneholder truet, sjelden og sårbar natur med særlig betydning for biologisk mangfold i form av bynær park, bøke- og løvskog og vannområde med godt etablert strandskogvegetasjon med sumpskogpreg. Vannområdet og skogsområdene utgjør samlet et artsrikt økosystem, med essensielle økosystemfunksjoner for flere truede arter, inklusiv fugl og flaggermus.

Området ligger innenfor bygrensen for Stavanger, helt nord på Jæren i et småkupert kystlandskap med tett bebyggelse.

Det er flere rødlistede fuglearter som nytter området til hekking og oppvekst. I tillegg til besøkende arter som drar nytte av arealet under trekk, til overvintring eller som næringssøksområde, inkludert flere rødlistede arter. Det er også kjente bestander av flere arter flaggermus, også her flere rødlistearter. Til tross for sin nærhet til byen, er Mosvatnet en av de mest artsrike innsjøene i Rogaland med tanke på fugler. Hele 161 ulike fuglearter er registrert i artsobservasjoner på lokaliteten og er dermed i toppskiktet i Rogaland med omsyn til grad av undersøkelse. Mosvatnet har

en spesielt viktig geografisk posisjon sentralt i nettverket av våtmarksområder i regionen. Vannet reduserer avstanden mellom de viktige verneområdene på Nord-Jæren (Ramsar Jæren) og sjøfuglverneområdene i Boknafjorden og Ryfylke.

Mosvatnet har særskilt betydning som økologisk funksjonsområde for flere arter. For å illustrere viktigheten og variabiliteten av naturverdier i området trekker vi fram elleve av disse fuglearter her da de har sterk tilknytning til de forskjellige type habitatene som finnes i og rundt Mosvatnet. Herunder inkluderes vannflaten, bukter og viker rundt vannet, sump- og strandskogene som delvis breier seg utover vannet og lager skjuleplasser, løvskogene, samt luftrommet over vann og vegetasjon.

Denne brede variasjonen som er viktig for de forskjellige fugleartene, er også viktig og legger til rette for den store variasjon blant flaggermus. Flaggermus foretrekker mye av de samme habitatene og næringsøksområdene som fuglene, men har en litt annen bruk, og benytter andre tider av døgnet. På grunn av spesifikk naturvariasjon rundt Mosvatnet er dette den mest verdifulle lokaliteten for flaggermus i Stavanger. Generelt sett trives flaggermus der flere biotoper møtes, mens de unngår tett skog og store åpne områder.

I Artskart er det registrert 748 forskjellige arter innenfor områdeavgrensningen (per 05.09.2022). Det er til sammen gjort 20 309 individsregistreringer hvorav 90 % er fugler. Det er registrert 164 fuglearter i området, og 45 av disse er rødlistede. Hettemåke (CR), bergand (EN), sothøne (VU), grønnfink (VU), gråmåke (VU), fiskemåke (VU), sivhøne (VU), tjeld (NT), tårnseiler (NT), stær (NT), storskarv (NT) og gråspurv (NT) er blant de rødlistede fuglearter som oftest er observert. Toppdykker, sivhøne (VU), sothøne (VU), hettemåke (CR), knoppsvane, toppand, stokkand og sannsynligvis krikand hekket ved Mosvatnet i 2005 (Tysse, 2005). Videre er det registrert 239 karplanter, 27 mosearter, 42 lavararter, 119 sopparter og 7 pattedyr.

Sett i lys av mangler i regional og nasjonal verneportefølje har Mosvatnet naturreservat sentrale økosystemfunksjoner for en rekke artsgrupper, og utgjør samlet sett et helhetlig økosystem i et bynært område. Området dekker nødvendig produksjon av tilgjengelig næring for næringskjeden, og gir dermed stabile og robuste økosystem med produsenter, konsumenter og nedbrytere. Dette skaper rom for flere organismer knyttet til vann og vannkantmiljø, det gir opphav til naturtyper og vegetasjon som næringsrike sump og strandskogsområder. Disse arealene sammen med helofyttsump vil gi en vesentlig produksjon av insekter for fugl og flaggermus. Planter, insekter og fisk i vannet gir næringsbidrag for en rekke dykkender og måkefugl, derimellom toppdykker og hettemåke. Mosvatnet svarer til utfordringene i verneporteføljen ved å øke dekningsgraden til enkelte utsatte naturtyper, i varm vegetasjonssone, dvs. boreonemoral sone, i lavlandet, og dekker et produktivt skogsareal. Området har en robust naturvariasjon, men en betydelig del av denne variasjonen ligger i randsonen av vernet. Årsaken er at bynær beliggenhet, med en begrenset randzone rundt verneområdet. Selv om vernet svarer til mangler ved størrelse av verneområder (0,6 km²) så er området sårbart for endringer i arrondering og ytre påvirkninger. Likevel er naturtypevariasjonen i området skapt levested for en rekke trua og livskraftige arter. På større skala vil Mosvatnet i særlig grad bidra til nettverket av verneområder knyttet til fugleliv og flaggermus. Jæren og Ryfylke har flere våtmarksområder og fuglefredningsområder, der delområder har internasjonal status etter RAMSAR konvensjonen. Som en naturlig kopling mellom verneområder, hekkeområder, næringsøksområder og overvintringsområder bidrar Mosvatnet med viktig økologisk funksjon. Innenfor en radius av 10 km finner vi 10 verneområder. Disse områdene er i hovedsak små, og avstanden forbi Mosvatnet er stor. Med Mosvatnet som verneområdet vil avstanden mellom verneområdene mer enn halveres. Dette er med på å skape en robusthet for flere av verneområdene i regionen og dermed også bidra til at det økologiske nettverket økes. Mosvatnet er omringet av Stavanger by, og det blir naturlig oppholdssted for trekkende fugl. I tillegg til å bidra med til økologisk nettverk, så komplementerer naturverdiene i Mosvatnet den lokale verneporteføljen med å kunne ta

vare på kombinasjonen av ferskvann, sump og skogsareal. Denne variasjonen i vannhushold skaper økosystem som er robust og har et høyt biologisk mangfold. De sentrale økosystemfunksjonene knytt til området er i stor grad dominert av vannet, og det vil gi naturlige økosystemtjenester med omsyn til framtidige klimaendringer med økt temperatur og økt nedbør.

Inngrepsstatus og andre interesser

Området har vesentlig kulturpåvirkning både eldre og ny. Områdene rundt Mosvatnet har vært et jordbrukslandskap med dyrket mark og beiteland, mens deler av området var tidlig skjøttet som park og skogsareal. Disse arealene har med byutviklingen blitt naturalisert, og det er nå etablert et omfattende turstinettnettverk rundt Mosvatnet, og deler av traseen er skjøttet som park med utsiktspunkt til vannet.

I tillegg er området påvirket fra en eldre utfylling av myrareal vest for Mosvatnet gjennom renseseparken nordvest i området. Selv med vesentlige fysiske inngrep har området klart å utvikle og holde et variert økologisk system.

Området er avsatt som natur- og friområde i kommuneplanens arealdel, og har stor lokal betydning friområde. Området er en naturlig tur- og aktivitetsarena for befolkningen.

Stavanger kommune er grunneier.

Forholdet til frivillig vern av skog

Statsforvalteren kontaktet Norskog, som igjen kontaktet Stavanger kommune som stadfester at de avstår fra muligheten til å ta verneprosessen via frivillig skogvern. Statsforvalteren har i tillegg avklart de regionale skogsinteressene med fylkesskogmester i Rogaland. Fylkesskogmester stadfester at det ikke er vesentlige skognæringsinteresser i forbindelse med skogarealene rundt Mosvatnet.

Sammendrag av høringsuttalelser

Bane Nor, NVE og Statnett SF har ingen merknader til forslaget

Generelle merknader

Stavanger kommune stiller med vedtak i Stavanger formannskap enstemmig positiv til foreslått vern av Mosvatnet som naturreservat.

I sakspapirene står det «*Forskriften skal ikke være til hinder for drift av områder, eksempelvis planting av nye trær,...*».

Statsforvalteren tar Stavanger kommune sitt innspill til orientering, men vil presisere at «drift» tilsvarer «skjøtsel» og forvaltningsmyndigheten har noe utvidet fullmakt til å gjennomføre tiltak som skjøtsel, jf. § 9 i forskrift, selv for enkelte tiltak som kan være i strid med vernereglene.

Etter foreslått forskrift om Mosvatnet naturreservat, § 3 andre avsnitt bokstav a, er det forbud mot å plante ut tre:

«Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp, inkludert lav, eller deler av disse fra naturreservatet.

Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.» [vår utheving]

Dersom å plante tre er en del av skjøtsel av skogsområdene, f.eks. ved å plante erstatningstre ved rotvelt eller liknende for å opprettholde den økologiske funksjonen, vil det kunne regnes som skjøtsel, jf. § 47 i naturmangfoldloven. I alle andre sammenhenger vil treplanting være forbudt.

I praksis betyr det at Stavanger kommune, tiltenkt forvaltningsmyndighet, kan plante ut tre som skjøtselstiltak, men en kan ikke velge fritt mellom alle treslag, jf. Statsforvalteren sine merknader til §

9 skjøtsel i forslag om forskrift. For alle andre vil det være forbudt å plante ut tre, med mindre det er på skjøtelsoppdrag fra forvaltningsmyndigheten.

Uenig i verneforslaget

Fredrik Melbo peker på at det er høyt antall fuglearter der til tross for at det ikke er et naturreservat, «Kort oppsummert: Nei takk til naturreservat rundt Mosvatnetet».

Jon Vemmestad protesterer mot planen som etter hans mening vil «*foringe de kvalitetene som var sentrale i denne vedtatte planen.*» [Disposisjonsplanen fra 2012, Stavanger kommune, vår anførsel]. Vemmestad stiller tre hovedspørsmål: i) «*planen grovt undervurderer betydningen som turområde for byens befolkning*», ii) Skaper ubalanse mellom vern og rekreasjon da området vil bli «*utradert og begrenset til en mørk tunnel, - særlig sommerstid*», og iii) saksbehandlingsfeil da Statsforvalteren ikke har direkte informert naboer langs vannets nordside.

Jon Vemmestad konkluderer med at verneplanen skal forkastes, subsidiært kan verneplanen ikke aksepteres som følge av saksbehandlingsfeil, og er sterkere vern for natur absolutt nødvendig og må dette legges til begrensede områder og ikke blokkere utsynet rundt hele vannet. Som minimum må siktlinjene fra 2012 planen opprettholdes. Naturreservatet bør begrenset til to områder. Disse er skissert i skisse vedlagt innspillet.

Statsforvalteren erkjenner at det er ulike syn på verneplanprosess i bynære miljø. Vi vil peke på at det er en del arbeid som i dag blir gjort bl.a. av Stavanger kommune for å ivareta naturverdiene i og rundt Mosvatnet. Med et vern vil disse verdiene få en juridisk sterkere beskyttelse, noe som vil kunne bidra til å opprettholde og forsterke mangfoldet av natur i området. Vi er ikke enig med Jon Vemmestad sin beskrivelse av verneprosessen eller den påvirkningen et vern etter naturmangfoldloven vil ha på aktivitetsnivået i området. I verneplanprosessen har vi gjennomgående hatt et vesentlig fokus på dagens bruk av området. I samråd med Stavanger kommune har vi utarbeidet et verneforslag som regulerer aktivitetsnivået minst mulig, men likevel klarer å ta vare på de vesentlige naturverdiene. Videre så har Stavanger kommune, som grunneier og arealmyndighet, lagt restriksjoner på bruken av området. Disse restriksjonene er videreført, og relativt få nye restriksjoner er lagt til gjennom forskrift. I utarbeidelsen av forskriften er det også lagt vekt på forvaltningsoppgavene i etterkant slik at reglene skal være lette å forstå for befolkningen og lette å forvalte. Med omsyn til ferdselsaktivitet for den enkelte til fots, er det ikke lagt restriksjoner i verneområde annet enn på åpne vannflater. For større arrangement er det fritt på turvegnettverket og på markerte flater i vernekartet. For motorisert ferdsel er det et forbud, med unntak av el-syssel, el-sparkesyssel og el-rullestol, det er også unntak for utrykningskjøretøy på oppdrag (ikke øvelse) og for skjøtsel på oppdrag fra forvaltningsmyndighet. For større arrangement må det søkes tillatelse om for å få adgang utenfor turvegnettverket. Grensen vil avhenge av fotavtrykket til aktiviteten, men grensen er satt slik at en skoleklasse skal kunne besøke naturreservatet uten hinder. De store arrangementene som mosjonsløp etc. vil kunne bli arrangert som før uten hindring så fremt de holder seg til turstinnettverket og plasser markert i vernekartet. Arrangører av løp har vært på høringslista.

Vemmestad peker på at utsynet til Mosvatnet vil gro igjen, og at på dette punktet er Stavanger kommune sin disposisjonsplan fra 2012 bedre. Disposisjonsplanen er en viktig del av grunnlaget for verneplanprosessen, og med omsyn til utsiktspunkt til vannflaten er den nær identisk med disposisjonsplanen. Vi har i samråd med Stavanger kommune foreslått i vernekartet 15 utsiktssoner langs vannet, disse er i dag i stor grad skjøttet som utsiktssoner. Vi ser ikke at vernet vil være til framtidig hinder for utsikt sammenlignet med dagens tilstand. Med omsyn til personer med redusert helse eller funksjonsutfordringer er turvegnettverket etablert for universell utforming, og motorferdselsforbudet er ikke til hinder for el-rullestol.

Videre så klager Vemmestad på vår saksbehandling i og med at vi ikke direkte har varslet naboer, og han mener dette er en saksbehandlingsfeil. Statsforvalteren avviser dette.

«Saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven §§ 41 til 43 stiller krav om tilrettelegging for best mulig samarbeid med grunneiere, rettighetshavere, berørte næringsinteresser og representanter for lokalbefolkningen (herunder utøvere av samisk kultur og samisk næring), kommunen og fylkeskommunen, Sametinget og andre berørte myndigheter...», jf. veileder til oppretting av verneområde M481 – Miljødirektoratet. I saksbehandlingen er alle grunneiere med areal som omfattes av vernet og rettighetshavere varslet direkte, men naboer regnes ikke som rettighetshaver etter forskriften. Det er dermed ingen saksbehandlingsfeil at naboene ikke er varslet direkte. Vemmestad har rettet tilsvarende andre borgere av Stavanger kommune. Vi har varslet borgere av Stavanger kommune gjennom Stavanger Aftenblad, Norsk lysningsblad, våre hjemmesider, sosiale media, og vi har deltatt på åpent møte ved Mostun natursenter. I tillegg er saken omtalt i Stavanger Aftenblad (artikkel og leder), samt av andre aktører på sosiale medier. Vi anser dette som at befolkningen er tilstrekkelig opplyst og har fått tilstrekkelig mulighet til å uttale seg både skriftlig og muntlig.

Vemmestad foreslår alternative avgrensinger av vernet, Statsforvalteren er av den oppfatning av dette vil svekke vernet av naturverdiene vesentlig og tar innspillet ikke til følge.

Innsamling av materiale

Jærsoppen – mat og nyttevekstforeningen ønsker å få tilgang til å plukke individ eller deler av individ utover det som er åpnet for i forskrift, jf. § 4 bokstav a «sanking av bær og matsopp». Jærsoppen viser til behov for sikker identifisering av organismer og for opplæring. Naturvernforbundet tar også opp tema med undervisning i sin uttalelse.

Statsforvalteren viser til at «... Det er forbudt å fjerne planter og sopp, inkludert lav, eller deler av disse fra naturreservatet.», jf. § 3 andre avsnitt bokstav a. Dette forbudet skal forstås strengt, og det er ikke åpnet for unntak fra vernereglene eller dispensasjon gjennom spesifiserte dispensasjonsregler. Forvaltningsmyndighet kan gi dispensasjon til avgrenset demonstrasjon i felt i samband med undervisning så lenge dette skjer i området avgrenset til større arrangement og utsiktspunkt markert i vernekartet. Videre kan det gis dispensasjon til innsamlinger dersom det er et nødvendig ledd for konkrete forskningsprosjekt. Det er ikke å regne som forskningsprosjekt å samle inn materiale for identifisering alene selv om observasjonene i etterkant blir registrert i nasjonale databaser. Innsamling til undervisning og forskning skal i all hovedsak skje utenfor verneavgrensingen.

Her vil vi likevel gjøre oppmerksom på at innsamling av materiale til undervisning på stedet eller i klasserom er forbudt, jf. verneforskriftens § 3 bokstav a og b. Dersom undervisningen har til hensikt å vise plante og dyreliv utover uforstyrrende observasjoner på stedet, så må dette søkes om, jf. § 7 bokstav n. Dette punktet er lagt til for at naturreservatet skal kunne nyttes i undervisning, på en skånsom måte. Det blir ikke et generelt unntak da forvaltningsmyndigheten må ha oversikt over den samlede belastningen, og det kan være områder som vil trenge ekstra beskyttelse. For innsamling i vann vil det være adgang til dette ved de strekk som er avgrenset for utsiktshogst. Utover dette er det ikke forventelig å få tilgang til vannet for å samle inn materiale til undervisning. For innsamling av materiale til undervisning må lærere og organisasjonene belage seg på å gjøre dette hovedsakelig utenfor verneområdet. Det kan gis unntak for dette i områdene tilgjengelig for større arrangement, jf. skravur i vernekart. For innsamling av materiale i skog henvises det til areal tiltenkt større arrangement ved Mostun, samt skogsareal som ligger utenfor verneavgrensingen. Det er slike skogsareal ved Texas-lunden og vest for gravlunden. Merk at for innsamling av materiale må tiltakshaver også ha grunneier samtykke. Dette betyr at for undervisning ved Mostun, i klasserom eller lignende, må organisk materiale være samlet inn andre steder enn i Mosvatnet naturreservat. Dersom det skal samles inn eller vises fram materiale på en ødeleggende eller forstyrrende måte er det krav om dispensasjon fra vernereglene, jf. § 7 bokstav n. Det legges opp til at forvaltningsmyndighet kan gi en tidsavgrenset dispensasjon på opptil fem år.

Organisert ferdsel

Stavanger parkrun kom med en muntlig uttalelse per telefon med bekymring for hvordan et vern vil påvirke deres virksomhet.

Naturvernforbundet i Rogaland har innspill til verneplan på egne vegne og i samband med organisasjoner knyttet til Mostun natursenter overlappende med Mosvatnet naturreservat. Organisasjoner knyttet til Mostun natursenter er Naturvernforbundet (NiR), Besøksenter Våtmark Jæren (BVJ), Birdlife Stavanger og omegn, Rogaland botaniske forening, Mostun frøbibliotek, Besteforeldrenes klimaaksjon og Jærsoppen – sopp og nyttevekstforening.

Naturvernforbundet i Rogaland har fire hovedpunkt i sitt innspill knytt til aktivitet med utgangspunkt i Mostun; i) undervisning, ii) publikumsarrangement, iii) prosjekter i og ved Mosvatnet, og iv) fremtidig utviding.

Stavanger orienteringsklubb svarer på høringsen på vegne av orienteringskretsen. Det er Stavanger o-klubb som har orienteringskartet Mosvatnet/Våland som dekker hele området. Stavanger o-klubb er positiv til vern, men håper det kan utarbeides klare retningslinjer for bruk utenom hekkesesongen og trekk.

Stavanger o-klubb bruker orienteringskartene til opplæring og instruksjon. Til treningsløp og konkurranser er større deler av arealene i bruk.

O-klubben ber konkret om i) vi kan angi detaljer som er ok for poster som kan merkes av på kart som deles med skoler, speidere og til andre opplæringsformål, og ii) markeringer gitt i vedlagt orienteringskart kan benyttes i orienteringsløp (opplæring utenom hekkesesongen med forutsigbare regler.

Stavanger turistforening (STF) sitt innspill er rettet mot problemstillinger rundt publikumsaktivitet, tydelighet av vernereglene. STF retter seg mot sentrale problemstillinger for verneprosessen der det balanseres mellom naturhensyn og samfunnsinteresser. STF gjør oss oppmerksom på viktigheten av å ha et tydelig regelverk som er lett å forstå og forvalte. De løfter fram at restriksjoner mot ferdsel må være begrunnet i vern om naturverdiene, og trykk fra organisert ferdsel må sees opp imot trykk av akkumulert individuell ferdsel. STF ber om at grensen for større arrangement klargjøres i forvaltningsplan og at det blir en tallfestet grense. STF anbefaler en grense for større arrangement på 100 individ.

Statsforvalteren har informert Stavanger park run om at så lenge deres aktivitet bare foregår på turveinet så vil et vern ikke være til hinder for aktiviteten. Statsforvalteren har synfart deres mosjonsløype, og vurdert at vernet ikke vil påvirkes av aktiviteten i vesentlig grad.

Når det gjelder Naturvernforbundets innspill vil Statsforvalteren bemerke at i) klasseundervisning, 30-35 personer, ikke vil bli vurdert som større arrangement, og er dermed ikke omfatta av forbudet mot større arrangement. Det betyr at lærere eller organisasjoner kan ta med en klasse på tur og vise Mosvatnet naturreservat uten hindring.

For undervisning av grupper der det legges opp til midlertidige stopp langs turvegnettverket; Naturvernforbundet viser til at i slike tilfeller må gruppen bevege seg ut av turvegnettverket for å gi plass til forbipasserende, spaserende, joggende eller syklende. Dersom det er en mindre gruppe (skoleklasse eller tilsvarende) så er dette uproblematisk da en slik gruppe ikke er omfatta av forbudet mot større arrangement, og det ikke er et generelt ferdselsforbud i verneområdet. Dersom det er en større gruppe, og det er påregnelig med slik stopp, vil det være et større arrangement med krav om dispensasjon. Dersom det er større grupper må disse ha stopp i områdene som er tiltenkt større arrangement, jf. skravur i vernekart, og områder beregnet som utsiktspunkt.

Større arrangement er mulig på turvegnettet og på areal skravert med dette formål i vernekartet. For å imøtekomme Mostun sitt behov er arealet mellom Mostun og Stavanger kunstmuseum skravert ut som areal egnet for større arrangement. For større arrangement med aktivitet utenfor areal egnet til større aktiviteter, jf. vernekart, er det krav om dispensasjon. For større arrangement, eksempel tursti eller rebusløp, som strekker seg over lengre perioder vil et anslått samlet besøkstill være grunnlaget for vurderingen av krav om dispensasjon. For arrangement uten sikker deltakelse vil et øvre anslag på antall personer være gjeldende som grunnlag for vurdering av krav om dispensasjon. For større arrangement, omvisning i verneområdet etc. må tilstelningen holde seg til turvegnettverket og skraverte områder i vernekartet. For midlertidig stopp se andre avsnitt i punkt i).

Naturvernforbundet i Rogaland har to prosjekter innenfor avgrensingen av verneområdet. Begge disse vil kunne karakteriseres som skjøtselstiltak, og må avklares med forvaltningsmyndighet. Stavanger kommune er tiltenkt rolle som forvaltningsmyndighet, og de må ta stilling til om de skal involvere Naturvernforbundet i skjøtselstiltakene de har gående. Etter vernevedtak vil ikke Naturvernforbundet kunne iverksette slike eller tilsvarende skjøtselstiltak på eget initiativ uten samtykke/oppdrag fra Stavanger kommune.

Når det gjelder droneflyging så er dette forbudt, og det må synliggjøres som en viktig del av skjøtselstiltaket, og forvaltningsmyndighet må be om dette som en eksplisitt del av skjøtselstiltaket. Om ikke så må NINA/Naturvernforbundet søke om dispensasjon fra vernereglene med henvisning til forskningsprosjekt.

Statsforvalteren kan ikke se at verneforskriften legger hinder for utvidet drift av Mostun eller deres aktivitet, så fremt disse aktivitetene er tilpasset og ikke bryter vernereglene. Med omsyn til økt aktivitet så er det forventet en generell økt aktivitet ettersom Stavangerregionen er en vekstregion i befolkning og turrstibasert næringsliv. I forvaltningen av Mosvatnet naturreservat vil det bli lagt vekt på den samlede belastningen fra all aktivitet på verneområdets verdi og formål. Den anslåtte økte aktiviteten ved Mosvatnet vil bli en del av den totale belastningen på området, og vil måtte legges til grunn ved den helhetlige vurderingen av ny eller økt aktivitet. Dette vil kunne gi begrensninger i forhold til forvaltningen av verneområdet. Dersom det økte presset av besøkende blir problematisk for verneområdets verdi og formål, så må forvaltningsmyndigheten foreta prioriteringer. Det er da naturlig at enkelte aktiviteter som krever dispensasjon kan bli avgrenset i tid og rom, men forvaltningen kan ikke pålegge begrensninger utover det som ligger i verneforskriften. På den måten er det åpnet i forskrift for at næring, organisasjonsliv, og undervisningstilbud skal kunne utvikle seg, men innenfor rammen av verneformålet. Om forvaltningsmyndighet ser at formålet med vernet ikke oppnås med reguleringene i foreslått verneforskrift vil de eventuelt måtte revidere verneforskriften for å tilpasse den bedre.

Etter innspill fra Naturvernforbundet i Rogaland og dialog per e-post, har Statsforvalteren tilpasset vernekartet med å tilføye et areal for større arrangement mellom Mostun og Stavanger kunstmuseum, i tillegg har vi tilføyet et punkt til forskriften om undervisning. Spesifiserte dispensasjonsregler § 7 bokstav n lyder:

«avgrenset bruk av verneområdet i samband med undervisning og vitenskapelig forskning.»

Orienteringsklubben er en viktig lokal idrettsaktør som bidrar med organisert trening og aktivitet, et positivt bidrag til helse og friluftstilbudene i Stavanger. Statsforvalteren ser organisering av konkurranse, og kartgrunnlag og poster for opplæring som større arrangementer etter verneforskriften. Dette selv om en utøvende gruppe i seg selv vil kunne være under grensen for større arrangement så legges det i forslaget opp til akkumulert bruk av areal som kvalifiserer til større arrangement. Dette er tilsvarende som for natursti ønsket av naturvernforbundet. Denne typen arrangement vil kunne produsere slitasje over tid og danne nye stier i terrenget utenfor turvegnettet slik det praktiseres i dag. Vernereglene er ikke til hinder for større arrangement langs turvegnettet markert i vernekart eller på skravur i vernekart, jf. § 3 bokstav d i forskrift.

Stavanger o-klubb ønsker tilgang til areal utover det som er frigitt for større arrangement til i) poster og ii) arrangement utenfor hekke- og trekkperioder.

Vi anser at o-klubben sitt forslag om å identifisere kartdetaljer som kan nyttes i som poster i terrenget er interessant for å kunne styre grad av forstyrrelser og slitasje. Derimot så vil vi ikke forskriftsfeste eller markere disse i vernekartet. Årsaken til det er at vi ønsker at forvaltningsmyndigheten skal ha muligheten til å regulere påtrykket og den samlede differensierte belastningen i verneområdet.

Med dialog med forvaltningsmyndighet, gjennom søknad, vil Stavanger o-klubb kunne få dispensasjon til å angi poster som er gunstige for orienteringsaktivitet samtidig som de ikke er i strid med verneformålet eller påvirker naturverdiene nevneverdig. Stavanger o-klubb vil kunne søke periodisk dispensasjon, opp til 5 år

Videre så har Statsforvalteren forståelse for o-klubben sitt ønske om å få frigitt areal til sin aktivitet i perioder de anser som mindre skadelig for naturverdiene, hekke- og trekkperioder, jf. avgrensing i o-kart vedlagt innspillet. Statsforvalteren mener at dette er et forvaltningsspørsmål tilsvarende større arrangement. O-klubben har tilgang til å søke om større arrangement, og det kan gis tillatelse opp til 5-års perioder. Dette vil gi forutsigbarheten som o-klubben søker, samtidig gir det muligheter for forvaltningsmyndigheten til å vurdere samlet belastning.

Videre så vil Statsforvalteren peke på at Mosvatnet har naturverdier som er viktige å beskytte året rundt. Det er perioder som er mer kritisk enn andre, men disse er ikke bare korrelert med hekke- og trekkperioder. Det er flere fuglearter som overvintrer i Mosvatnet, og disse er i periode med lav temperatur og redusert mattilgang utsatt for forstyrrelser som vil medføre unødig energibruk.

Stavanger turistforening (STF) påpeker at vernereglene må være tydelige og må ha et fokus på forvaltningsoppgavene. Dette er vi enige i. Som STF er inne på så er det den samlede belastningen som er av betydning med omsyn til ferdsel. I et bynært miljø, som har lang tradisjon som rekreasjon og aktivitetsområde for Stavangers befolkning og tilreisende så er det klart at slitasje er en vesentlig utfordring. Statsforvalteren ønsker at vernet ikke skal være til større hinder for ferdsel enn nødvendig, men samtidig gi forvaltningsmyndigheten tilstrekkelig verktøy til å regulere det slik at det ikke går ut over verneverdiene og verneformålet. Å sette et generelt ferdselsforbud utover selve vannflaten vil regnes som et drastisk virkemiddel selv for enkelte delområder. Det er også slik at et forskrifteredulert generelt ferdselsforbud vil være varig. Slikt stedfestet forbud er ikke egnet der behovet for regulering kan variere fra år til år. Et delområde kan ha behov for ekstra beskyttelse et år, mens noe senere vil ferdselsmønster eller annet påtrykk kunne ha skapt et behov for vern en annen plass. For å differensiere behov for regulering er mekanismen i verneforskriften bygget opp slik at forvaltningsmyndigheten har mulighet for å drive skjøtsel på en måte som kan være i strid verneforskriften, jf. § 9 i forskrift og § 47 i naturmangfoldloven. Om vi ser på en enkeltpersons avtrykk så er det ikke forbud mot ferdsel, men det er dermed ikke en tillatelse til å forstyrre eller ødelegge naturverdier. Det betyr at selv om en person har lov til å ferdes utenfor turvegnnettverket så må ferdselen være skånsom. Dette er regulert ved § 3 andre avsnitt bokstav a og b. Andre nivå av regulering er når en gruppe passerer en gitt størrelse og det er organisert så vil de må søke om dispensasjon om tilgang utenfor turstinnnettverket og areal markert i vernekartet. På dette nivået er det vurdert at påtrykket er så stort og dominerende at det vil kunne skape negativ påverknad for verneverdiene. Det er derfor viktig at forvaltningsmyndigheten har anledning til å styre den samlede belastningen.

Energiforsyning

Lnnett AS er områdekonsesjonær for strømmnett i regionen og uttaler seg i forhold til sine interesser.

Lnett ønsker at § 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene «drift og vedlikehold, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende strøm- og lysnett i og inntil verneområdet» også skal inkludere fornying og nyetablering av strøm- og lysnett.»

Lnett ønsker at § 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser «g. nødvendig motorisert ferdsel i samband med drift, vedlikehold, oppgradering og fornying av strøm- og lysnett.» skal flyttes og inkluderes i § 6 **Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene** slik at Lnett vil ha mulighet for motortransport ved vedlikehold, drift, og oppgradering som ikke inngår under § 5 (akutt utfall eller fare for akutt utfall).»

Statsforvalteren tar innspillet til delvis etterretning, men viser til tidligere kongelig res. for frivillig skogvern om forvaltning av strømlinjer i naturreservat, jf. kgl.res 21.06.2024. Statsforvalteren har lagt seg på tilsvarende ordlyd som norm for forskrifter til frivillig skogvern. Det er dermed gitt åpning for drift og vedlikehold og nødvendig istandsettelse ved akutt utfall på eksisterende nett, men framtidige endringer inklusiv fornying og nyetablering av nettet vil ikke inngå som en del av det generelle unntakene. Årsaken er at oppgradering og fornying vil kreve planlegging og det vil da ikke være en vesentlig ulempe for Lnett AS å involvere forvaltningsmyndigheten på et tidlig tidspunkt for å avklare best mulig løsning for verneområdet. En oppgradering og fornying av eksisterende strømmnett vil kunne påvirke verneverdiene, bl.a. ved at hogstsoner i skog kan endres som følge av tiltak. Det er derfor vesentlig for verneformålet at forvaltningsmyndighet kan delta for å finne minnelig løsning, jf. kgl.res 21.06.2024.

Når det gjelder nyetablering er det snakk om et helt nytt anlegg, og det vil være et vesentlig inngrep i naturverdiene. Statsforvalteren var i samtale med Lnett AS, 25.06.2024, for å avklare om det var planer om nyetablering av anlegg i verneområdet, og informere om vårt standpunkt i samsvar med kgl.res. Lnett AS stadfester at det ikke er planer om nye anlegg i tilknytting Mosvatnet naturreservat. Det er dermed ikke noe konkret forslag å vurdere på nåværende tidspunkt. Mosvatnet naturreservat har sine største naturverdier knyttet til randsonen av verneavgrænsingen, og et nytt anlegg vil potensielt ha stor påvirkning om det blir kabler i bakken eller luftspenn. Det er derfor ikke mulig å ha en vurdering av et slikt inngrep i forhold til verneformålet eller verneverdiene. Derfor vil Statsforvalteren ikke tilråde en åpning for nyetablering i forskrift. Eventuelle framtidige nyetableringer må dermed vurderes av forvaltningsmyndigheten etter § 48 i naturmangfoldloven, eller gjennom en formell endring av verneforskrift og kart.

Med omsyn til Lnett AS sitt ønske om å flytte punkt om motorferdsel fra spesifiserte dispensasjonsregler til generelle unntak, følger vi avklaringer på departementsnivå ved kgl.res. 21.06.2024. Ordlyden blir ikke endra og Lnett AS må søke om dispensasjon fra vernereglene for motorisert ferdsel. Det er derimot påregnelig at dispensasjon blir gitt, men på vilkår for å sikre verneverdiene og formålet med verneområdet.

Med bakgrunn i Lnett AS sitt innspill spesifiserer vi i forskrift at oppgraderinger og fornying av el-nett må søkes om. Spesifiserte dispensasjonsregler § 7 g lyder: «*oppgradering og fornying av strøm- og lysnett.*».

Navn

Språkrådet uttaler seg til navneforslag til verneområdet, og de støtter bruken av Mosvatnet naturreservat som navn.

Statsforvalteren tar innspill til orientering.

Forholdet til gravlund

Stavanger kirkelige fellesråd (SKF) uttaler seg som forvalter av Tjensvoll gravlund. SKF viser til at verneavgrænsingen går helt i grensen av gravlunden, og at gravlunden har behov for eventuelle tiltak i skråningen nordsiden av gravlunden. Det er Stavanger kommune som er grunneier, men SKF viser til et pågående arbeid (administrativt) om overtakelse for deler av eiendommen som er regulert til

gravlund. «Eiendommen 57/572 er markert med lilla på kartutsnittet. Det meste av eiendommen er regulert til og etablert som kirkelig eiendom. Parkeringsplassen i øst er regulert til og etablert som offentlig parkering. Et belte som løper fra vest, langs nordre del av eiendommen og delvis i øst er regulert til og etablert som naturområde. Disse offentlige arealene som ikke er kirkelig eiendom deles fra og legges til kommunens øvrige eiendom i området. Den gjenværende delen av eiendommen overføres ved denne avtalen som kirkelig eiendom.», jf. SKF sin uttale.

«Kirkevergen ber derfor om at grensen til naturreservatet først starter på nedsiden av det opparbeidede området (der også den fremtidige tomtegrensen skal gå). Tilsvarende i området i grensene mot parkeringsplassen i gravplassens nord-østre hjørne.»

Statsforvalteren inviterte til dialogmøte med SKF for å få klarhet i deres uttale, forklare litt nærmere hva vernet vil bety for gravlunden og se om det fins minnelige løsninger. Statsforvalteren peker på at grensen er tegnet inn utenfor areala regulert som gravlund i kommunen sin reguleringsplan. Trerekken står i overkant av skråningen fra gravlunden og Statsforvalteren ser det som et viktig element av naturreservatet å ta vare på eksisterende skogsmiljø mellom gravlunden og Mosvatnet. Dette er et sammenhengende løvskogsbelte med dominert av bøk og forekomster av alm, ask, og går over mot sump- og strandskog på nordsiden av turvegen. Denne delen av verneområdet gjenspeiler hele fuktighetsgradienten i skogsbunnen og har stor biologisk variasjon. Området mellom gravlunden og Mosvatnet er en av de bredere kantsonene, men med forslaget til SKF vil den bli redusert med opptil 26,5 %. Rundt Mosvatnet er de største naturvariasjonen knyttet til randsonen av verneområdet og en innskrenking vil ha betydning for robustheten i verneområdet. Derfor vil Statsforvalteren beholde vernegrensen slik den er satt ved den fysiske grensen mellom skogsarealet og gravlunden. Det vil si i området avsatt som naturområde, jf. reguleringsplan nr. 2372 for Tjensvoll gravlund. Hillevåg bydel.

Statsforvalteren søker derfor minnelig løsning med SKF, der gravlundforvalter blir gitt muligheter for stell av 5 m kantsone i verneområdet. Dette for å opprettholde en verdighet og fredfylt atmosfære for gravlunden. Stell av kantsonen omfatter enkel rydding av vekster, det inkluderer ikke felling av trær. Trær som lener seg utover gravlunden eller har grener hengende over gravlunden kan stelles for å unngå skade og fare for skade. Stell omfatter ikke bruk av område til å deponere hageavfall eller aktiv kompostering. Forvalter av gravlunden kan gjennomføre stell av kantsonen uten søknad, dvs. stell er formulert som et generelt unntak fra vernereglene, jf. § 4 bokstav g.

I samtale med SKF kom det fram at det kan være framtidige behov med omsyn til avrenning. For å imøtekomme gravlundens behov blir det åpnet i forskriften for søknad om vedlikehold og etablering av ny grøft ved gravlunden. Statsforvalteren ønsker at det skal være en dialog mellom forvaltningen av gravlunden og forvaltningen av verneområdet, slik at gode løsninger kan finnes og samtidig minimere inngrep, forringelse og skade på naturverdiene. Ved vurdering av nye grøfter må det dokumenteres at det er et reelt behov for tiltaket.

I tillegg er det et krav om at gravlunder skal være inngjerdet. I dag er ikke Tjensvoll gravlund inngjerdet i grensa mot skogen. For å muliggjøre at forvalter av gravlund skal kunne oppfylle krav om inngjerding, jf. gravplassforskriften § 7 første ledd, er det åpnet for søknad som spesifisert dispensasjonsregel. Om gravlundsforvalter søker om dispensasjon skal dette være påregnelig, men forvaltningsmyndighet for verneområdet vil kunne vurdere vilkår med omsyn til utforming og tidspunkt for arbeid. Her er det spesielt viktig med omsyn til trærne som står i grensen til gravlunden slik at disse ikke blir skadet hverken over eller under bakken.

I forskrift er det lagt til følgende generelle unntak:

§ 4 bokstav g lyder:

«Stell av inntil 5 meter kantsone mot Tjensvoll gravlund med hensyn til gravlundens særpreg. Stell omfatter skånsom rydding av buskvegetasjon og greiner av tre som lener seg utover vernegrensa. Stell omfatter ikke felling av løvtre eller deponering av hageavfall.»

I forskrift er det lagt til følgende spesifiserte dispensasjonsregler;

§ 7 bokstav l og m lyder:

«

- l. felling av lauvtre i 5 meter kantsone mot Tjensvoll gravlund.*
- m. etablere gjerde for å ringe inn gravlundene.»*

Forholdet til kulturminner

Stavanger maritime museum (SMM) har levert innspill i to omganger, 28.05.2024 og 02.07.2024. Sist innspill er datert etter frist, men vi velger å vurdere den som et tillegg til innspillet av 28.05.2024 og påfølgende dialogmøte 06.06.2024.

Stavanger maritime museum etterlyser, 28.05.2024, tettere kontaktflater mellom kulturminnemyndighet og Statsforvalteren om verneplanprosesser, og ber om et dialogmøte. I dialogmøtet diskuterer vi hvordan et vern etter naturmangfoldloven også vil beskytte kulturminner, og at ved skjøtselstiltak, enten for kulturminne eller av omsyn til naturvernverdiene, vil både forskrift og kulturminneloven være gjeldene, jf. tidligere vernevedtak av områdevern i kgl.res. For Mosvatnet naturreservat er vi innstilt på å tilrå etter den standard som er fastsatt i kgl.res. 21.06.2024¹. SMM viste i samtale en bekymring for at vern etter naturmangfoldloven vil skape hinder for arkeologisk forskning og kartlegging. Arkeologisk kartlegging og forskning vil kunne ha svært ulik påvirkning på verneverdiene, alt fra en overflate befarig til dype grøfter. Så med omsyn til verneverdiene er det nødvendig at det er mulig for forvaltningsmyndigheten å spesifisere vilkår med omsyn til omfang og gjennomføring av slike tiltak. Statsforvalteren vil tilrå at dette knyttes til spesifikke forskningsprosjekt, og det er derfor åpent for søknader om arkeologisk undersøkelser. Søknadene og vilkåra må tilse at tiltaket ikke forringe verneverdiene og ikke er i strid med verneformålet. I utfyllende brev fra SMM, datert 02.07.2024, viser de til at kulturminner ved Mosvatnet, og at det ikke foreligger en helhetlig oversikt over disse. SMM viser til at Mosvatnet har vært brukt som vannkilde for Stavanger by og terskelen ved Schancheholen har hevet vannstanden. Noen av kulturminnene kan være under vann og vanskelige å påvise som følge av reguleringen. Videre så er det på landsiden kulturminner som ikke er beskrevet eller fått vernestatus vurdert. SMM er bekymret for at gjengroing og vedlikehold av infrastruktur- og turveier vil forringe opplevelsesverdien av kulturminnene. De anbefaler at det gjøres et arbeid for å sikre og synliggjøre kulturminner rundt Mosvatnet. SMM viser til en liste over 9 kulturminner med merknader som særskilt interesse.

Statsforvalteren takker for innspill og viser til at forholdet mellom omsyn til kulturminner og til natur i verneområde etter naturmangfoldloven er avklart gjennom tidligere verneprosesser.

Statsforvalteren ser ingen spesifikk grunn til å avvike fra den opparbeidete praksisen med at i verneområde så er det imperativt at omsyn til kulturminner må avklares for skjøtsel og skjøtsel av kulturminne må ta tilstrekkelig omsyn til verneverdiene i området.

Dette er avklart ved at forskriften åpner for at det kan søkes om «*istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.*», jf. § 7 bokstav a. Dette omfatter derimot ikke tiltak som er knyttet til undersøkelse/dokumentering/forskning på kulturminner. For at forvaltningsmyndigheten skal kunne

¹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/137b0c9150df47b18991d509f9ec93c6/foredrag-27-sluttversjon.pdf>

ha mulighet til å vurdere slike tiltak er det åpnet for å søke om «*avgrenset bruk av verneområdet i samband med undervisning og vitenskapelig forskning.*», jf. § 7 bokstav n. I dette ligger det at arkeologiske forskningsmiljø kan søke om dispensasjon til å gjennomføre undersøkelser og dokumentering av kulturminner. Det må vises at det er i samband med spesifikke forskningsprosjekt. Forvaltningsmyndigheten må påse at tiltaket som det søkes dispensasjon for er av en slik karakter at det ikke påvirker naturverdiene nevneverdig eller er i strid med vernets formål. Det er etter Statsforvalteren sin vurdering ikke åpning for utgravinger, og det er ikke åpnet opp for motorisert ferdsel i samband med slike forskningstiltak. Arkeologiske- og kulturminneundersøkelser må skje skånsomt, og jordlaget og livet i bakken er også en del av verneverdiene i naturreservatet.

Med omsyn til de spesifikke punktene som er lista opp av SMM vil Statsforvalteren bemerke at nr. 3 i kartet ovenfor, så går innløp fra Madlagrøften litt lengre nord enn indikert og at den faller sammen med renseseparken som i dag renner ut ved Tjensvollkrysset i vestre ende av Mosvatnet. Innløpet her er påvirket av forurensede masser som i sin tid ble benyttet til å fylle igjen et myrparti vest for Mosvatnet. Det er riktig at flere av grøftene rundt Mosvatnet drenerer vann fra dyrka mark til Mosvatnet. Dette er synlig via eldre flyfoto, jf. Stavanger 1937-09-24, Norge i bilder. Ørnasteinen, nr. 7., ble sprengt bort av Statens vegvesen ved etablering av kulvert i samband med utviding av motorveien og Ryfast-prosjektet. Tangen det visest til er rester av den østre fugleøya som ble fylt igjen ved byggingen av motorveien og etableringen av tursti og Andedammen. Nr. 8 ishusene forsvant ved utfylling i samband med Madlaveien, ved etablering av Texas-lunden i nord, og dette arealet er holdt utenfor verneavgrensingen.

Statsforvalteren er positiv til innspill og ser verdien av kulturminnene, men vi er ikke like enig i at et vern av naturverdiene vil utgjøre en fare for kulturminnene slik SMM indikerer. Det er som nevnt åpning i forskriften for at vedlikehold og skjøtsel av kulturminner, og det kan dispenseres så fremt det ikke påvirker verneverdiene. Istandsettelse betyr i denne sammenheng ikke å bygge opp igjen kulturminner som er falt bort, for eksempel ishus.

I forskrift er det lagt til følgende spesifiserte dispensasjonsregler;

§ 7 bokstav n:

«

n. avgrenset bruk av verneområdet i samband med undervisning og vitenskapelig forskning.»

Innkomne kommentarer etter høring

Rogaland fylkeskommune har i brev av 03.09.2024 påpekt at det blir tatt hensyn til buffersone med tanke på bussveiplanlegging, og ber om at grensen legges 10 m fra vegkant for å få god nok plass for evt tiltak.

Statsforvalteren anbefaler i samme brev at grensen justeres i tråd med innspillet.

Stavanger museum har flere kommentarer til det foreslåtte verneområdet. De påpeker at det er ønskelig med mer kunnskap om insektlivet samt etablere overvåking avhekkende fugl i området. De påpeker også at forurensningssituasjonen fra den gamle søppelfyllingen ikke er belyst godt nok. Videre har de innspill til selve forskriften med tanke på forstyrrelse av fugl som ligger i isråder vinterstid, begrense muligheter for å etablere sti for nært vannet, samt vurdere å forby hunder i området. I tillegg mener de at den store hekkeplattformen bør fjernes.

Statsforvalteren har i oversendelsen til direktoratet kommentert på punktene som er tatt opp. Til dette med kunnskapsmangler er dette noe som Statsforvalteren er klar over, men at det er god nok kunnskap til å si at området er viktig for naturmangfoldet. Statsforvalteren viser til at det er åpnet for

vitenskapelige undersøkelser i verneområdet, men det er krav om dispensasjon for å gjennomføre slike, jf. § 7 bokstav n. Når det gjelder den gamle fyllingen er Statsforvalteren er klar over problemstillingen. Samtidig har man bevisst holdt renseparken utenfor verneområdet. En total sanering av området så ligger det utenfor verneplanen. Statsforvalteren er av den oppfatning av at avgrensingen og forskriften er godt utformet som et forvaltningsverktøy for å unngå skade på området. Når det gjelder forstyrrelse av fugl viser de til at "all ferdsel skal skje varsamt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv ...", jf. § 5 første avsnitt. I tillegg er det forbud mot ferdsel på åpne vannflater, jf. § 5 andre avsnitt bokstav a, med unntak for islagte vannflater, jf. § 6 andre avsnitt bokstav d. Dagens hekkeplattform vil vurderes fjernet når man har fått undersøkt nærmere effekten av denne plattformen. Til punktet om at det ikke bør etableres nye stier nære vannflaten så sier Statsforvalteren at å gi dispensasjon til sti i slike områder vil ikke være påregnelig da disse områdene er svært viktig for ivaretagelsen av naturmangfoldet. Statsforvalteren har funnet at et tiltak med å forby hund vil være et for stor inngripen i Mosvatnet som et bynært friområde, jf. kommuneplan. Å forby hund helt vil ikke være i samsvar med Stavanger kommune sine forventninger om videreføring av dagens bruksnivå. For å kunne skåne fuglelivet mest mulig vil Statsforvalteren tilråde at hund må holdes på kort line.

Endring i forskrift etter høring

Som følge av innspill i høringsprosess har Statsforvalteren gjort følgende endringer gjort til vernekart og forskrift.

Endringer i vernekartet:

- i) området markert med unntak fra forbudet mot større arrangement er utvidet til å omfatte hele arealet mellom Mostun og Stavanger kunstmuseum.
- ii) et bygg ved Mostun innenfor verneavgrensingen er fjernet fra vernekartet da huset er revet og erstattet med hus på utsiden av verneområdet.

I forskriften er følgende lagt til:

§ 4 bokstav g lyder:

«Stell av inntil 5 meter kantsone mot Tjensvoll gravlund med hensyn til gravlundens særpreg. Stell omfatter skånsom rydding av buskvegetasjon og greiner av tre som lener seg utover vernegrensa. Stell omfatter ikke felling av løvtre eller deponering av hageavfall.»

§ 7 bokstav l, m og n lyder:

«

- l. felling av lauvtre i 5 meter kantsone mot Tjensvoll gravlund.*
- m. etablere gjerde for å ringe inn gravlundene,*
- n. avgrenset bruk av verneområdet i samband med undervisning og vitenskapelig forskning.»*

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilråd at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Etter at tilrådinga ble oversendt Miljødirektoratet har det kommet inn en uttalelse fra Rogaland fylkeskommune om å hensynta behov for nok areal til å kunne sikre plass nok å kunne bedre mulighetene for buss/kollektivtransport. De ber om at grensene legges 10 m fra dagens veikant for å kunne ha rom nok til å gjennomføre anleggsarbeid. Statsforvalteren har i oversendelsen til

direktoratet anbefalt justering av grensen henhold til dette ønsket. Noe som også Miljødirektoratet stiller seg bak.

Miljødirektoratet er for øvrig enig med Statsforvalterens kommentarer og stiller oss derfor bak tilrådingen.

Tilråding Mosvatnet:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform. Det er gjort en mindre justering av grensen verneområdet etter høring. Miljødirektoratet har også endret § 11 slik at det framgår direkte av forskriften at Stavanger kommune skal være forvaltningsmyndighet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften og i avgrensning etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår opprettelse av Mosvatnet naturreservat.

2. Fokstumyra naturreservat, Dovre kommune, Innlandet - utvidelse

Utvidelsen av Fokstua naturreservat dekker totalt 531 da, hvorav ca 131 da er åpen innsjø. Totalarealet for Fokstumyra naturreservat blir da på ca 18511 da.

Verneformål og særskilte verdier

Formålet med fredningen er å bevare et stort og meget variert myr- og våtmarksområde, med omkringliggende hei og skog, og med et meget rikt og variert fugleliv av særlig viktighet for hekkende og trekkende våtmarksfugl, samtidig som området har stor variasjon i myrtyper og myr- og våtmarksvegetasjon. Videre er formålet å verne et kvartærgeologisk meget viktig område med formelementer av stor betydning for forskning, undervisning og landskap. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området mellom Lesjabekk og Vålåsjøen er på ca. 531 daa, og grenser til eksisterende Fokstumyra naturreservat, bare Sandsåsætervegen skjærer igjennom og deler opp de myrene som før vegen kom var sammenhengende. I hovedsak er arealene mellom Lesjabekk og Vålåsjøen et stort våtmarksområde med mye myr. Gjennom dette flate landskapet renner Foksåe og Vesleåe, som munner ut i Vålåsjøen, i en deltaformasjon. Arealet ligger 936 moh. og sammen med eksisterende Fokstumyra naturreservat på ca. 18.000 daa så blir reservatet som helhet godt arrondert og økologisk funksjonelt. Myrene har vekslende fuktighet og næringsgrad. Ytterst mot Vålåsjøen er det helofyttsumper med flaskestarr og belter med elvesnelle, naturtypen følger stedvis også elvene (åene). Innenfor denne naturtypen ligger store arealer med intermediær flommyr, som jevnlig oversvømmes. Større arealer med intermediære myrkanter og mindre arealer med intermediær fastmattemyr finnes i tillegg til vierkratt ispedd enkelte bjørketrær. Myrene stykkes opp av noen mindre tjern i tillegg til koller med kalkfattig fjellhei og fjellfukthei med glissen fjellbjørk. På de små arealer med kulturmarkseng, ved Øyasæter, er det funnet fjellmarinøkkel og marinøkkel, ute på myrene er det registrert tre lokaliteter med huldrestarr og ved båtnaustene fjellnøkleblom.

Varierende myrtopografi, forskjellige og vekslende naturtyper, tørre og våte biotoper skaper et mangfoldig landskap med mange interessante randsoner, som gir gode hekkemuligheter og viktige arealer for fødesøkende fugler. Området har det en viktig funksjon for fugl på trekket, spesielt på våren, som hekkelokalitet for fugler tilknyttet våtmark og til næringsøk, både for vannfugl, spurvefugl og rovfugl. Området er et viktig tilleggsareal til eksisterende Fokstumyra naturreservat med fine utforminger av flere våtmarkstyper og innløpsoset i Vålåsjøen er en naturtype som fra før ikke finnes innenfor det eksisterende verneområde. Innløpsosen i Vålåsjøen er den første plassen i området Fokstumyra – Vålåsjøen som blir isfritt på våren. Dette tiltrekker seg ender tidlig om våren

som trekker gjennom Foksådalen. Her finner de åpent vann og tilgang på mat. Med bakgrunn i dette så vil området Lesjabekk-Vålåsjøen ha en utfyllende funksjon i forhold til eksisterende Fokstumyra naturreservat særlig når det gjelder tidlig vårtrekk av andefugl. Området vil også tilføre nye, viktige områder for hekkende våtmarksfugl, nye matleitingsområder for de samme artsgruppene og jaktområder for rovfugl. Totalt 18 fuglearter på den norske rødlista er registrert i utvidelsesområdet. Strandsnipe hekker fåtallig, mens myrhauk og storlom kan hekke enkelte år. Bergand, sjøorre og svartand er regulære på vårtrekket. I tillegg er det enkeltobservasjoner av følgende arter: Stjertand, sivhauk, jaktfalk, vipe, brushane, hettemåke, fiskemåke, makrellterne, tårnseiler, gresshoppesanger og stær.

Inngrepsstatus og andre interesser

Omtrent 560 meter av Sandåsætervegen går igjennom området som blir vernet og veien er ca. 3,5 meter brei. Veien fører fra E6 til Dovrebanen samt til et antall hytter og setre beliggende på nordsiden av Sandåsæterveien. Sandåsætervegen er tur- sykkelveg over Dovrefjell i reguleringsplanen til Dovre kommune.

Fjellnett AS har på vernetidspunktet områdekonsesjon og derav leveringsplikt for eventuelle framtidige tilknytninger av forsyningsanlegg for strøm herunder drift av forsyningen. Det er tatt inn en bestemmelse i verneforskriften som gjelder dette.

Hytter, buer, naust og brygger: I eksisterende Fokstumyra naturreservat finns det allerede et antall hytter og derfor har gjeldende verneforskrift bestemmelser som ivaretar bruk, vedlikehold og tilkomst til disse fritidsbygg. De to aktuelle hyttene (teig 87/1/136 og teig 87/1/69) er festetomter der Statskog er grunneier. Disse blir liggende innenfor vernet etter nøye overveielser knyttet til verneverdier og området sin funksjon for fugl. Det finns pr. i dag tre mindre brygger knyttet til Naustodden og to mellom E6 og Vålåsjøen som ligger innenfor foreslåtte reservatgrense.

Europaveg 6 (E6): Reservatgrensen ligger på det smaleste 10 meter unna E6 sin veimidte. Med dette så er utvidelsen av Fokstumyra naturreservat ikke i konflikt med dagens bruk av E6 herunder vanlig drift og vedlikehold.

Området ligger i LNFR-område i kommuneplanen sin arealdel for Dovre kommune. Sandåsætervegen er tur- sykkelveg over Dovrefjell i reguleringsplan (områdeplan 2) for Dovre kommune av 7.5.12.

Sammendrag av høringsuttalelser

Birdlife Norge, avdeling Oppland skriver at de ornitologiske verneverdiene i dette delområdet er godt dokumentert, og totalt er 18 fuglearter på den norske rødlista påvist i utvidelsesområdet. De skriver at de støtter de foreslåtte vernereglene for naturreservatet, herunder mener de at det foreslåtte garnforbudet i innløpspartiet på Vålåsjøen er svært viktig. De vil i denne sammenheng sterkt understreke verdien dette delområdet har for rødlisteartene bergand (EN), svartand (VU), sjøorre (VU) og havelle (NT). Birdlife mener at utvidelsen av Fokstumyra naturreservat og tilhørende vernebestemmelser er et svært godt eksempel på helhetlig områdevern. De skriver at nåværende naturreservat har internasjonal verneverdi (Ramsarområde) og utvidelsen vil styrke disse verdiene ytterligere.

Dovre kommune har etter Plan-, nærings- og utviklingsutvalgets behandling av sak 27/2024 i møte den 04.06.2024 skrevet følgende:

1. Dovre kommune meiner prosessen med utvida vern av Fokstumyra naturreservat så langt har vore god og grundig, der partane i tilstrekkeleg grad har vorte informert og har fått kome til orde.
2. Dovre kommune ser at Statsforvaltaren i Innlandet har gode naturfaglege grunner til å foreslå utviding av verneområdet Fokstumyra naturreservat og at vurderingane

som er gjort er basert på grundig kunnskap om artar, økosystem og naturtypar. Ei utviding av naturreservatet vil verne om desse viktige verdiane og bidra til å nå internasjonale mål og forpliktelser, samt bidra positivt i forhold til å motverke klimaendringar og effekten av slike endringar. Dovre kommune er positive til føremålet med vernet og til utviding av verneområdet til Fokstummyra naturreservat.

3. Dovre kommune ønsker å redusere vernegrensa slik den er foreslått av SFIN. Dette fordi deler av området som er foreslått er aktivt brukt til fiske, inkludert garnfiske. For å ivareta fiskebestanden, er det viktig å legge til rette for fiske i vatnet. Dovre kommune foreslår derfor å trekke vernegrensa inn til sørsida av naustene på vestsida av sjøen.
4. Dovre kommune har følgende innspill til forslag til verneføresegner:
 - a. Rådmannen kan ikke se at interesser knytt til sykling langs Sandåsætervegen, som del av sykkelvegen over Dovrefjell, er ivaretatt. Dette må og åpne for bruk av el.sykkel. Dovre kommune ønsker at dette blir ivaretatt gjennom unntak fra ferdselsforbud og da under §6, generelle unntak fra ferdselsbestemmelser.
 - b. Dovre kommune stiller spørsmål ved om det er hensiktsmessig å forby uttak av villmink, som er en svartelista art, i det framtidige verneområdet og at uttak av villmink bare skal kunne gå føre seg etter søknad. Dovre kommune tenker uttak av villmink bør kunne gjennomføres fast deler av eller hele året, og da av kvalifisert personell, og ber Statsforvalteren gjøre en ny vurdering av dette.

Nordplan på vegne av hytteeiere til gbnr. 87/1/69 skriver at eierne av hytta håper oppriktig at tilgangen til hytta via ikke-motorisert båttransport fortsatt vil være mulig, i tråd med den etablerte praksisen gjennom mange år. De ønsker fortsatt å kunne bruke robåt for å ro hele veien ned til Vålåsjøen for fiske gjennom sommersesongen, fra isen går i mai til den legger seg på nytt sent på høsten. Det er en bekymring for at hytta eller annekset kan bli ødelagt av brann, vær eller vind. Det stilles spørsmål til om det da vil være mulig å gjenoppbygge dem. Eiere anser det som rimelig at beverfelte trær, busker og andre planter som vokser/faller langs ferdselsstien til hytta kan fjernes. Dette inkluderer også vegetasjon som hindrer naturlig bruk av hytta, for eksempel ved å blokkere dører eller vinduer. Det stilles en rekke spørsmål til tolkningen av verneforskriftens bestemmelser: Hvis det er nødvendig å etablere ny drenering for å beskytte grunnmur/bygning mot skade, vil dette bli betraktet som nødvendig vedlikehold av bygningen? I verneforskriften brukes betegnelsen Vålåsjøen, gjelder også denne betegnelsen for arealet videre oppover vassdraget der hytta ligger? «Nødvendig vedlikehold av bygninger, hytter/buer, veier og andre anlegg og innretninger som ikke kan medføre endret bruk», i dette tilfellet tolker hytteeierne «... ikke kan medføre endret bruk» betyr at bygningstypen i matrikkelen fortsatt må være i samsvar med hvordan bygningen faktisk blir brukt etter eventuelt vedlikehold er fullført. For å få hugget ved tidligere måtte det søkes til Statskog – man ønsker en tydelig tilbakemelding hvem man nå eventuelt må sende dispensasjonssøknad til for vedhogst eventuelt andre formål som krever dispensasjonssøknad? Er det en mulighet for at forvaltningsmyndigheten kan pålegge hytteeiere å gjennomføre tiltak på eksisterende bygninger eller i nærområdet?

Privatperson viser også til sin uttalelse til melding om oppstart av verneprosess. Vedkommende er fortsatt sterkt imot utvidelse av naturreservatet. Det stilles spørsmålstegn ved om det er sett på andre områder i Dovre for vern/utvidelse? Vedkommende mener det er meningsløst med båndtvang for hund vintertid, mener at punktet om ferdselsforbud må tas ut av bestemmelsene, stiller spørsmål til om utskiftning og etablering av brygger blir forbudt?, dersom ferdselsforbud opprettholdes så blir denne utfordrende å forholde seg til og ikke minst håndheve, hva er korteste vei, er det f.eks. ok å ta hensyn til vind og strøm? er det ok å fiske på turen?, bestemmelse §7 I må det også tas inn motorferdsel på vinterføre i forbindelse med transport til hytter utenfor reservatet. Det er

leiekjøringsordning i Dovre kommune, og mange hytteeiere i området Hågåsetre / Sandåsetre benytter seg av dette. Leiekjører (Røde Kors) bruker oftest Naustodden som startpunkt og kjører da over isen og inn på Sandåsetervegen ved jernbaneundergangen, dvs. krysser foreslått verneområde. Motorisert oppkjøring/preparering av skiløype langs Sandåsetervegen skal tillates som for Nysætervegen. Brøyting av Sandåsetervegen uansett formål skal tillates. Eksisterende naust og hytter som har den utvida delen av naturreservatet som sitt naturlige utfartsområde vil få redusert sin verdi med de strenge vernebestemmelsene som foreslås. Dette må en forvente blir kompensert, imøteser tilbakemelding på hvordan dette er tenkt løst?

Privatperson (med naust grensende til området for utvidelse) viser til tidligere innspill i saken og har følgende innspill som i all hovedsak omfatter tilgang til og bruk av eget naust i Trondheimsveien 1775 (gbnr. 78/1/134/0), samt forslag til alternativ omtrentlig avgrensning forbi naust og eldre veifar øst for E6 sør for Trondheimsvegen 1775 og mot sjøen nord/ nordøst for naustet. Opplyser å benytte adkomst på skrå sørover som er tørt område og tidligere kjørbar veg med sammenheng med eldre kjørevegssystem sør for naustet. Vedkommende har også behov for å kunne rydde vei til naust for vedlikehold og for å rydde adkomst til sjøen med robåt. Vedkommende ønsker primært ikke at deler av sjøen nordvest for angitt avgrensning skal inngå som en del av vernesonen. Mener at det er hensiktsmessig å legge planavgrensningen omtrentlig som vist på vedlagte kartutsnitt, slik at denne tar hensyn både til vedkommens behov og hensyntar arealer som har vært benyttet for ferdsel.

Statsforvalterens kommentarer

Avgrensning

Allerede i opptakten til oppstartsmeldingen snevret inn Statsforvalteren kandidatområdet i selve innsjødelen, det vil si at aktuelle utkast til vernegrensen er ca. 56 dekar mindre enn det som ble utredet i biologisk rapport av 2014. Årsaken til dette var fra starten en avveining mellom dagens bruks- og friluftinteresser og fuglenes funksjonsområde. Ytterligere ønsker om innsnevring av reservatgrensen er ikke imøtekommet, som følge av at vi har nøye kunnskap om at dykkender og storlom bruker dette området til næringssøk så snart området blir isfritt på våren og ut over sesongen. Disse artene utgjør sammen med andre fuglearter, en vesentlig del av verneformålet. Statsforvalteren er kjent med problematikken knyttet til garn i vann som kan fange og drukne fugler, noe også Birdlife Norge, avd. Oppland gjorde oppmerksom på i forbindelse med oppstartsmeldingen. Forstyrrelseseffekten på fuglelivet ved å sette ut garn er også tillagt vekt. Den åpne vannflaten i Vålåsjøen er i sin helhet ca. 1200 daa stor, og selv med vernet vil det være rundt 1070 daa (som ligger utenfor reservatet) av sjøen som vil være tilgjengelig for fiske herunder garnfiske. En utvidelse av Fokstummyra naturreservat vil med dette beslaglegge et lite areal av Vålåsjøens totalareal, det vil derfor fortsatt være store arealer, hvor man kan drive med aktiv fiskeforvaltning. Det legges også til grunn at det i verneforskriften er tatt inn en bestemmelse om stangfiske fra Naustodden som gjør at stangfiske fra Naustodden kan fortsette på samme nivå som fra før vernet, samt at stang- og snørefiske kan fortsette med unntak av tiden med ferdselsforbud (15. april-1.august). Den foreslåtte utvidelsen vil med dette ikke ha noen signifikant betydning for den framtidige forvaltningen av fisk i Vålåsjøen som helhet. Den reservatgrensen som er foreslått er nøye satt ut fra hvor vi pr. i dag vet at fuglene oppholder seg. Det er viktig for vernet at det får signifikant effekt som funksjonsområde for fugl og at området er arrondert med tanke på økosystemet sin robusthet. Området er et viktig tilleggsareal til eksisterende Fokstummyra naturreservat med fine utforminger av flere våtmarkstyper og innløpsoset i Vålåsjøen er imidlertid en naturtype som ikke finnes innenfor eksisterende verneområde.

Til Dovre kommune: Statsforvalteren vil takke kommunen for god dialog og ryddig prosess i forbindelse med verneprosessen for utvidelse av Fokstummyra naturreservat. Siden det statlige oppdraget Bevaring av verdifull natur er et nytt oppdrag for Statsforvalteren, så er det gledelig at kommunen føler at partene har vært tilstrekkelig informert og har fått komme til orde. Tidlig i prosessen utgrenset Statsforvalteren, etter Dovre kommune sitt ønske, en rekke buer og naust langs

E6, slik bare to ble værende innenfor utvidelsen. Allerede i opptakten til oppstartsmeldingen snevret inn Statsforvalteren kandidatområdet i selve innsjødelen, det vil si at aktuelle utkast til vernegrensen er ca. 56 dekar mindre enn det som ble utredet i biologisk rapport av 2014. Årsaken til dette er en avveining mellom dagens bruks- og friluftinteresser og fuglenes funksjonsområde. Når det gjelder kommunens ønske om å innsnevre reservatgrensen ytterligere, da se utdypende svar ovenfor. Sykling, herunder el-sykling, på Sandåsætervegen er ivaretatt i vernebestemmelsen § 6 bokstav c som sier ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for ferdsel, herunder motorferdsel, til enhver tid på bilveiene Nysætervegen og Sandåsætervegen. Ferdsel gjelder blant annet sykling og motorferdsel gjelder også el-sykkel. Statsforvalteren er oppmerksom på at Sandåsætervegen er tur-sykkelveg over Dovrefjell i reguleringsplan (områdeplan 2) for Dovre kommune av 7.5.12. Vernet kommer ikke i konflikt med dette. Det er tatt inn en bestemmelse i verneforskriften for tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk. Denne bestemmelsen vil overveiende være knyttet til tiltak der en art enten er svartlista og uønsket i området eller har forårsaket dokumenterbar skade på bygg eller infrastruktur. Jakt er bare tillatt på hjortevilt i henhold til praksis i eksisterende Fokstumyra naturreservat. Når det gjelder villmink så er denne, som kommunen skriver, en svartlista art. Dersom det oppstår ønske om jakt og/eller fangst på villmink, så ønsker Statsforvalteren at dette er søknadspliktig, men kan etter en konkret vurdering tillates med hjemmel i verneforskriftens §7 bokstav h. Kvalifisert personell vil kunne påregne en flerårig dispensasjon på fastsatte vilkår som for eksempel tidspunkt og retningslinjer for utførelse/metode.

Til Nordplan (hytteeiere til gbnr. 87/1/69): Tilgangen på hytter er sikret i vernebestemmelsene §6 bokstav a og bokstav d. I perioden med ferdselsforbud (15. april – 1. august) kan hytteeier bruke robåt korteste farbare vei ut og inn av reservatet, fiske underveis (i perioden med ferdselsforbud) er ikke tillat, men det kan fiskes når en har kommet til den delen av Vålåsjøen som ligger utenfor reservatgrensen. Det kan fiskes fra Naustodden året rundt og i perioden der det ikke er ferdselsforbud. Dersom beverfelte trær og busker forhindre tilkomsten til hytta via sti eller ligger felt på tomten til hytta, da kan disse dyttes unna sti og hyttetomt. Graving i bakken rundt hytta for blant annet drenering er ikke vedlikehold av bygning og vil derfor være søknadspliktig. Dersom hytten sin grunnmur står i fare for å bli skadet, så kan en påregne tillatelse til tiltak innenfor visse rammer. Når det gjelder vedlikehold av hytta (§4 bokstav g), så skal vedlikeholdet ikke medføre oppgradering av hytta som endre bruken av hytta og det er bruken på vernetidspunktet som setter føringer for framtidig bruk. Når det gjelder hogst av ved til bruk på hytta så er dette hjemlet i verneforskriften uten søknad, men grunneier skal så klart gi aksepten sin til hogsten, dette skal avklares direkte mellom hytteeier og grunneier. I verneforskriften brukes betegnelsen Vålåsjøen, denne betegnelsen gjelder hele utvidelsesområdet, det vil si også videre opp over i vassdraget og deltaet innenfor utvidelsen. Statsforvalteren er enig med hytteeier i at styret underboring langs Sandåsætervegen for framføring av strøm vil være å foretrekke framfor å grave ned rør. Statsforvalteren kan ikke pålegge hytteeiere å gjennomføre tiltak på eksisterende bygninger eller arealer. Skjøtsel er noe forvaltningsmyndigheten i utgangspunktet selv må arrangere og finansiere. Vi ser at det er en bekymring for om hytter kan gjenoppbygges etter brann, vær eller vind. Vi har derfor tilføyet følgende bestemmelse i verneforskriften: Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til gjenoppføring av anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade jf. § 7 bokstav n. Ordet gjenoppføre vil si til samme standart som fra før vernet trådte i kraft.

Til privatperson: Innløpsosen i Vålåsjøen er den første plassen i området Fokstumyra – Vålåsjøen som blir isfritt på våren, i et ellers så vinterlig vårlandskap. Dette tiltrekker seg de tidligste endene som kommer til, eller som trekker gjennom Foksådalen. Her finner de åpent vann og tilgang på mat. Med bakgrunn i dette så vil området Lesjabekk-Vålåsjøen ha en utfyllende funksjon i forhold til eksisterende Fokstumyra naturreservat særlig når det gjelder tidlig vårtrekk av andefugl. Området vil også tilføre nye, viktige områder for hekkende våtmarksfugl, nye matleitingsområder for de samme artsgruppene og jaktområder for rovfugl. Det finns imidlertid ikke andre områder knyttet direkte til Fokstumyra som innehar slike unike funksjoner for fugl. Det finns andre kandidat områder for

Bevaring av verdifull natur i Dovre kommune (kommunen er kjent med dette), disse har andre viktige verneverdier som kan bidra til å fylle mangler i vernet. Det er ikke kun i hekkeperioden våtmarksområdenes fugleliv er sårbart, som økosystemvern gjelder at arealene skal forvaltes som en helhet hermed også som oppvekst område for ulike arter. Derfor er det blant annet krav om båndtvang året rundt samt tidsbegrenset ferdselsforbud, noe som også er gjeldende innenfor eksisterende Fokstummyra naturreservat per i dag. Som det går fram av verneforskriften så er det «tillatt med nødvendig vedlikehold av bygninger, hytter/buer, veier og andre anlegg og innretninger som ikke kan medføre endret bruk», dette gjelder også for eksisterende brygger. Bygging av nye brygger er ikke tillatt jf. verneforskriftens § 3 bokstav d. Når det skrives korteste vei ut av reservatet, så skal det tolkes slik at det er korteste farbare vei ut av verneområdet på det aktuelle tidspunktet. Fiske underveis fra robåten (i perioden med ferdselsforbud) er ikke tillat, men det kan fiskes når en har kommet til den delen av Vålåsjøen som ligger utenfor reservatgrensen. Det kan fiskes fra Naustodden året rundt og i området i øvrig i perioden der det ikke er ferdselsforbud (§ 4 bokstav c og bokstav d). Motorferdsel på vinterføre er søknadspliktig også på Sandåsætervegen. Vi er kjent med at Røde Kors har leiekjøring i området, og de har allerede flerårige dispensasjon for leiekjøring langs Nysætervegen, det kan påregnes tillatelse til leiekjøring for Røde Kors også langs Sandåsætervegen. Det praktiseres ikke oppkjøring av skiløyper på Sandåsætervegen som på Nysætervegen eller brøyting av Sandåsætervegen per i dag. Bestemmelsen om brøyting (§6 bokstav g) er alene knyttet til drift og vedlikehold av jernbanen og kun når det er nødvendig for jernbaneverket. Økt framtidig motorisert ferdsel innenfor verneområdet vil generelt være uønskelig, siden det kan påvirke det sårbare dyrelivet (fugler og pattedyr) negativt. Dersom det kan dokumenteres rettigheter innenfor utvidelsen som blir direkte berørt av vernet, så kan det sendes inn krav om erstatning.

Til privatperson (med naust grensende til området for utvidelse) Naust gbnr. 78/1/134/0 ligger ca. 24 meter unna E6 og er i sin helhet grenset ut av verneområdet. Vi ser det som fullt mulig at den bruken dere har i per dag kan fortsette (herunder tilkomst til fots) og at de særskilte bestemmelsene som gjelder for de med naust, bu, hytte dekker de behovene dere viser til i uttalelsen. Vernet er en nasjonal samfunnsinteresse og når det gjelder avgrensning, se svar lengere oppe i dokumentet.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet som i høringsforslaget, Fokstummyra naturreservat.

Verneforskrift

Statsforvalteren har tilføyet følgende vernebestemmelse etter høringen:

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til

...

n. gjenoppføring av anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade

Statsforvalterens tilrådning

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift etter høringsforslaget som beskrevet.

Vernekart er i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilrådning

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Det er gjort mindre endringer i forskriften etter høring. Endringene er av redaksjonell og språklig karakter og endrer ikke på restriksjonsnivået.

Fokstummyra naturreservat har Ramsarstatus. Det vil være naturlig å innlemme det utvidete arealet i Ramsarområdet.

For Ramsar-områder legges det til grunn at Statsforvalteren skal være forvaltningsmyndighet.. Miljødirektoratet foreslår at dette skal framgå direkte av forskriften § 11.

Miljødirektoratet har ingen øvrige merknader til tilrådingen fra Statsforvalteren.

Tilråding Fokstummyra

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet har også endret § 11 slik at det framgår direkte av forskriften at Statsforvalteren i Innlandet skal være forvaltningsmyndighet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Fokstummyra naturreservat.

3. Vistehorten naturreservat, Vågå kommune, Innlandet - utvidelse

Vistehorten naturreservat foreslås utvidet med 35 da, og vil etter utvidelsen samlet sett bli på 269 da. Alt er landareal.

Verneformål og særskilte verdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et særpreget landskap med kalkfuruskog, kalktørreng og kalkberg i steppelavelementet. Videre er formålet å verne et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for truede og sårbare arter da spesielt for steppe-lav og karplanter. Det er en målsetning å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området grenser til Vistehorten naturreservat sitt sørøstlig hjørne og ligger rett bak Uppigard Viste og er på ca. 35,4 daa. I sin helhet ligger området i de sørvendte bakkene på nordsida av Vågåvatnet i Vågå kommune. Arealet for utvidelse omfatter en del av de viktigste lokalitetene med tørreng i Norge og er voksested for spesielle og sjeldne lavararter. De abiotiske faktorene i dette området er helt særegen både med tanke på sammensetningen av det kalkrike morenematerialet og underliggende bergarter, soleksponering og ekstremt lite årlig nedbør. Området ligger innenfor det utvalgte kulturlandskapet på Nordherad. Arealet ligger ca. 440-510 moh. og sammen med eksisterende Vistehorten naturreservat på ca. 233 daa så blir reservatet som helhet godt arrondert og økologisk funksjonelt.

Arealet står for hovedparten av den kjente verdenspopulasjonen av stjernebønnelav. Populasjonen er knyttet til et parti i en skrent med mye stabilisert sandjord/forvittringsjord (soilcrust), et substrat som virker fordelaktig for stjernebønnelaven. Området har i senere år vært en del av et sommerbeite for kviger. Engarealene i området er likevel i kraftig gjengroing med einer og noe sprett furu, samtidig som de ennå gjenværende åpne skrentene er preget av tråkkskader. Gjengroingen er kraftig fra alle kanter, og har som kan ses av historiske flyfoto innskrenket lokalitetens areal gradvis de siste 50 årene, men virker å ha eskalert de siste 10 årene. I 2023 ble det i tett samarbeide mellom grunneier, Statsforvalteren og Vågå kommune starte opp skjøtsel for arten stjernebønnelav herunder rydding og gjerding av de sårbareste delområder for laven.

I området er det funnet flere arter som hører til steppe-elementet. Enkelte steder i Gudbrandsdalen finner vi særskilte arter knyttet til steppelignende habitat. De nærmeste områdene med lignende lavflora er i Alpene og i Pyreneene.

I foreslåtte utvideleseområde ble det gjort en rekke funn i 2022-2023, herunder stjernebønnelav (CR) dovreringlav (EN), skorpeskjold (CR), steppetegllav (VU), praktskiferlav (VU) og steppeoransjelav (VU), store ukjente forekomster av steppesvovellav (CR), skorpeskjold (CR), blærekalklav (EN), vågåkantlav (EN), tungekalklav (VU), steppeoransjelav (VU), og steppetegllav (VU). Funnet av steppesvovellav (CR) er for øvrig det første funnet i Nordherad på 33 år.

Funnene understreker at området peker seg ut som et av de mest bevaringsverdige arealene vi har i Europa med tanke på naturmangfold og lav. Det representerer en spesiell type natur som stort sett ellers i Europa enten er nedbygd, eutrofiert, gjengrodd eller skadet av slitasje.

Inngrepsstatus og andre interesser

Ingen kraftledninger i utvidelsesområdet, men i dagens eksisterende verneområder går det ei kraftlinje.

I tillegg står det kreosotstolper som ikke lenger er i bruk. Disse kan fjernes.

Området beites, og det er satt opp gjerder. Det ligger en foringsplass for husdyr innenfor utvidelsesområdet. Foringsplassen må flyttes.

Området ligger i LNFR-område i kommuneplanen sin arealdel for Vågå kommune og det ligger en hensynssone for Nordherad som utvalgt kulturlandskap.

Sammendrag av høringsuttalelser

Spørkrådet: I vår forrige tilråding datert 05.10.2023, skrev vi følgende: «I Sentralt stedsnavnregister (SSR) er ikke navnet Vistehorten naturreservat registrert. Det er heller ikke registrert noe naturnavn Vistehorten i området. Området som er dekket av naturreservatet, har i SSR navnet Vistebergje. Vi skulle gjerne hatt informasjon om hva som er bakgrunnen for at navnet Vistehorten naturreservat ble valgt i sin tid, og om navnet Vistebergje ble vurdert da naturreservatet ble navngitt». Svaret fra Statsforvalteren var «Statsforvalteren er ikke kjent med stedsnavnet Vistebergje. Etter en prat med grunneieren av Uppigard Viste som også eier arealet for utvidelse så er navnet Vistehorten det som har vært brukt som betegnelse for området opp gjennom tiden». Ut fra dette har vi ingen merknader til at Vistehorten naturreservat videreføres som navn på det utvidede verneområdet. Naturnavnet Vistehorten bør imidlertid registreres i SSR. Vi ber derfor Kartverket, som får kopi av dette brevet, om å registrere naturnavnet Vistehorten i SSR (om nødvendig gjennom å reise navnesak).

Vågå kommune: I dagens Vistehorten naturreservat har det i mange år vore drive aktiv skjøtsel med manuell rydding og beite med geiter, samt dels også beiter med storfe i nedre del av området. Førselege utvidingsområde er prega av attgroing. Dette trugar lavartane sidan vekseplassane deira forsvinn. Brukarinteresser og framtidig forvaltning. I omtalen av verneområdet er det gjort greie for naturverdiane i området og verneformålet. Naturverdiane i området har verdi i internasjonal målestokk. Stjernebønnelav som finst i dette området er ein art som er kritisk truga (CR) på verdsbasis. Stjernebønnelav er pr. i dag berre funne i Nordherad, og ingen annan stad. Det er med andre ord tale om heilt unike verdiar, og med det følgjer er tilsvarande stort ansvar for å ta vare på desse verdiane. Det viktig å ta vare på desse store verdiane. Kommunedirektøren ser det også som ein viktig verdi og kvalitet for Vågå-samfunnet, at dei store verdiane her blir tekne i vare og forvalta på ein god måte. Hovudutval for teknisk, landbruk og naturforvaltning si behandling av sak 37/2024 i møte den 10.09.2024: Behandling: Samrøystes Vedtak: Vågå kommune sluttar seg til forslaget om utviding av Vistehorten naturreservat for å ta vare på dei svært store naturverdiane i området.

Statnett Foreslått utvidelse av Vistehorten naturreservat berører ikke Statnett SF sine anlegg eller planer. Statnett har dermed ingen merknader til foreslått utvidelse og opprettelse.

Forsvarsbygg registrerer at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet, og avgang og landing med fartøy. Vi har ingen ytterligere merknader til verneforslagene.

NVE har påpekt at det ikke er energiinteresser forbundet ved utvidelsen av naturreservatet, men at det er nett som krysser det eksisterende naturreservatet. Vi kan se på Lovdata at bestemmelser for nettanlegg ikke er inkludert i de eksisterende forskriftene. NVE ber om at standardbestemmelser for nettanlegg blir tatt inn i verneforskriften for dette området, for å sikre at drift, vedlikehold og oppgradering kan gjennomføres. NVE ber at Fjellnett AS som områdekonsesjonær får mulighet til å informere om fremtidige planer og prosjekter i området, selv i tilfeller uten konflikt.

Statsforvalterens kommentarer

Til Språkrådet: Kartverket meldte på telefon av 18.9.24 at navnet Vistehorten naturreservat er opprettet i SSR. Kartverket meddelte at de ikke finner det aktuelt å opprette naturnavnet Vistehorten.

Til Vågå kommune: Vågå kommune har stor erfaring med forvaltning av flere naturreservater på blant annet Nordherad herunder Vistehorten, og Statsforvalteren er enige i at områdene er skjøtselskrevende. Statsforvalteren vurderer at kommunen forvalter eksisterende naturreservater på en god og faglig kompetent måte. Statsforvalteren ønsker å takke Vågå kommune for aktiv og konstruktiv deltakelse i løpet av nærværende verneprosesser. Når det gjelder energi- og kraftanlegg er det gjort noen mindre endringer og tilføyelser i verneforskriften.

Til NVE: Fjellnett har fått både oppstartsmelding og høring direkte tilsendt. Fjellnett uttalte seg etter oppstartsmeldingen, men refererte kun til Søre Åe. Statsforvalteren antar at årsaken til at ikke Fjellnett refererte til Vistehorten skyldes, at ikke Fjellnett har noen planer for det området. Siden det i eksisterende verneforskrift for Vistehorten naturreservat ikke finns konkrete bestemmelser for den kraftlinje som går gjennom det eksisterende naturreservatet, så har vi etter innspill fra NVE lagt til følgende bestemmelser i ny verneforskrift for Vistehorten: § 4 bokstav h, § 4 bokstav i, § 6 bokstav c, § 7 bokstav f, § 7 bokstav g. Det finns ingen energi- eller kraftanlegg innenfor utvidelsen til Vistehorten.

Statsforvalterens tilrådning

Statsforvalteren tilrår at Vistehorten blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrifter etter høringsforslaget som beskrevet.

Avgrensningene i vernekartene er i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilrådning

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tilrådning Vistehorten

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet har også endret § 11 slik at det framgår direkte av forskriften at Statsforvalteren i Innlandet skal være forvaltningsmyndighet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilrådning og tilrår opprettelse av Vistehorten naturreservat.

4. Søre Åe, Vågå kommune, Innlandet

Området som foreslås vernet er på 154 da. Alt er landareal.

Verneformål og særskilte verdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et særpreget landskap med bekkekløft og kalktørreng og kalkberg i steppelavelementet på begge sider av kløfta. Videre er formålet å verne et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for truede og sårbare arter da spesielt for steppe-lav og karplanter. Det er en målsetning å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området er langstrakt og smalt og følger bekkekløften kallet Søre Åe, i bunnen slutter Svarthåmarbekken seg til. Området grenser til Ottadalen landskapsvernområde i nord og til Øvre Nordheradsvegen i sør og er på ca. 154,1 daa. I sin helhet ligger området i de sørvendte bakkene på nordsida av Vågåvatnet i Vågå kommune. Arealet utgjør en del av de viktigste lokalitetene med tørreng og kalkberg i Norge og er voksested for spesielle og sjeldne lavararter. De abiotiske faktorene i dette området er helt særegen både med tanke på sammensetningen av kalkrikt morenematerialet og underliggende bergarter, soleksponering spesielt på den erosjonspregede vestvendte siden av bekken og ekstremt lite årlig nedbør. Området ligger innenfor det utvalgte kulturlandskapet på Nordherad. Arealet reiser seg fra ca. 680 til 990 moh. Utkast til reservatgrense innbefatter de største og viktigste forekomster av steppe-lav langs bekkekløften og er i sin helhet godt arrondert og vurderes økologisk funksjonelt. Steppelav er arter knyttet til steppelignende habitat. I Norge er disse artene knyttet til enkelte lokaliteter i Gudbrandsdalen. Søre Åe innehar en betydelig del av den kjente verdenspopulasjonen av stjernebønnelav i tillegg til en rekke øvrige ekstremt sjeldne lavararter. I forbindelse med kartlegging av lav-arter rundt Søre Åe ble det gjort en rekke nye funn i 2023. I midtre deler av kløfta ble blant annet steppekalklav (EN), kalkskjold (EN), jordbønnelav (VU) og steppeoransjelav (VU) funnet. I nedre deler av Søre Åi/Svarhåmarbekken ved Kvennhushaugen ble steppesvovellav (CR) funnet. Før feltarbeidet i 2023 virket det som midtre deler av kløfta var mindre interessant for steppe-lav, ettersom det manglet funn av rødlistearter fra dette partiet. Artskartleggingen i 2023 for denne delen av kløfta viste seg å være vel så interessant som de øvrige delene. De aller fleste funn av steppe-lav finns imidlertid på den vestvendte skråningen til bekken Søre Åe, samt til Kvennhushaugen/Bergehaugen i nedre del av Søre Åe. Den østvendte skråningen til bekken er under gjengroing og er ikke like soleksponert. Kvennhushaugen/Bergehaugen har gjennom lengre tid blitt skjøttet med rydding av blant annet einer, samt beitet med Boergeit. Dette delområdet kategoriseres som naturbeitemark med verdi svært viktig (A-lokalitet). Lokaliteten er en av de viktigste lavlokalitetene i Norge med hele 25 dels høyt rødlistearter registrert. Lokaliteten er en av tre lokaliteter i Nordherad som er meget viktige for lav i steppeelementet. I tillegg er kalktørrengene svært verdifulle både som naturtype og som voksested for flere sjeldne steppemarkssopp. Miljøet innenfor dette delområdet har en kombinasjon av meget god og langvarig hevd og svært kalkrike, tørre forhold. Flere delområder innenfor foreslåtte reservatgrense er under sterk gjengroing, restaurering, fortsatt skjøtsel og beite vil skulle realiseres etter et eventuelt vern for å opprettholde og utvikle gunstig bevaringsstatus for steppe-lavartene.

Ovenfornevnte artsfunn understreker at området peker seg ut som et av de mest bevaringsverdige arealene vi har i Europa med tanke på naturmangfold og lav. Det representerer en spesiell type natur som stort sett ellers i Europa enten er nedbygd, eutrofiert, gjengrodd eller skadet av slitasje

Inngrepsstatus og andre interesser

For opp mot 100 år siden ble det opparbeidet vassveier fra blant annet Diptjtjøni på Skaihøe og ned langs bekkene som fører til grenda i bunnen av dalen. Vassveiene har på det vis vært en forutsetning

for den tradisjonelle landbruksdriften nede i grenda. Nordherad er ekstrem nedbørsfattig og de aller tørreste årene har det vært vurdert å gjøre ekstra tiltak for å få vann nok til vanning av åkrene. Søre Åe og Svarthåmårbekken utspringer fra Diptjørne på Skaihøe i Ottadalen landskapsvernområde. I verneforskrift for Ottadalen LVO er et av verneformålene å ta vare på vanningsanleggene som kulturminne. I utkast til verneforskrift for Søre Åe naturreservat er det tatt inn de samme bestemmelsene som for vanningsanleggene innenfor landskapsvernområdet.

Innenfor foreslåtte vernegrense finns det deler av to mindre traktorveger. Disse brukes i forbindelse med vedlikehold av vanningsanlegget og til å frakte ut ved for grunneiere og bruksberettiget. I utkast til bestemmelser i verneforskriften så skal bruken av disse mindre traktorveiene kunne fortsette for grunneiere og bruksberettiget.

Det finns to mindre bruer innenfor foreslåtte verneområde, en bru over Søre Åi og en over Svarthåmårbekken. Under generelle unntak i utkast til verneforskriften så kan vedlikehold av disse skje uten søknad. Oppgradering av bruene vil være søknadspliktig.

Det er etablert en rute med informasjonstavler knyttet til Nordherad som utvalgt kulturlandskap innenfor foreslåtte reservatgrense, stien er ikke opparbeidet, men er et enkel tilrettelagt spor.

Lengst sør i det foreslåtte verneområdet finnes det en enkel linjeføring for strøm. Det er tatt inn bestemmelser i utkast til verneforskrift som ivaretar fortsatt drift og vedlikehold av linjeføringen. Fjellnett skriver i høringsuttalelsen sin at det ikke er planer om fremtidige nye prosjekter i planområdet.

Områdene ligger i LNFR-område i kommuneplanen sin arealdel for Vågå kommune og det ligger en hensynssone for Nordherad som utvalgt kulturlandskap.

Sammendrag av høringsuttalelser

Språkrådet har ingen merknader til navnevalget, men Kartverket har meldt at de vil reise navnesak på bekkenavnet Søre Åi / Søre Åe for å få avklart skrivemåten. Skrivemåten som blir vedtatt for naturnavnet vil være retningsgivende for skrivemåten av navnet på naturreservatet. Statsforvalteren må derfor ta forbehold om skrivemåten, jf. punkt 4.4.4 i kartverkets Handbok for namnebehandling: «Når Miljødirektoratet sender tilråding om vern til Klima- og miljødepartementet, omtalar dei namnsetting på verneområdet særskilt. Her skal dei nytte den prioriterte/vedtekne skrivemåten i Sentralt stadnamnregister (SSR). Det kan vere naudsynt å reise namnesak etter lov om stadnamn. Dette vurderer Kartverket i samråd med utreiande mynde (Statsforvaltaren) og stadnamntenesta. Tilrådinga skal synleggjere om det er reist namnesak. Er det reist namnesak som ikkje er avslutta før tilrådinga om vern, må Miljødirektoratet ta atterhald om namn og skrivemåte».

Vågå kommune Når det gjelder vanningsanlegg har forslaget til verneforskrift samme bestemmelser som verneforskrifta for Ottadalen landskapsvernområde har for vanningsanlegg. Av § 4f i forslaget til verneforskrift går det fram at eksisterande anlegg for vanningsanlegg/vannveier kan vedlikeholdes, men ved utbedring/oppgradering må det søkes om dispensasjon, jf. §7c. Kommunedirektøren mener det er viktig at det i så stor grad som mulig blir tatt hensyn til innkomne uttalelser fra grunneier og andre med rettigheter og bruksinteresser i området. Forslaget til verneforskrift § 6a åpner for at grunneiere og rettighetshavere fremdeles skal kunne benytte de to eksisterende traktorveiene innenfor området. Kommunedirektøren stiller spørsmål det er hensiktsmessig å vise disse traktorveitraseene i vernekartet? Det er viktig at framtidig vern legg til rette for at bærekraftig bruk av området kan holde fram. Når det gjelder tekstlig utforming av § 6, stiller kommunedirektøren spørsmål ved om verneforskrifta §6b og §6d overlapper i innhold? Det bør gå fram hvilken type "forsyningsnett" det er vist til i § 6b. Kommunedirektøren meiner Søre Åi vil være et skjøtselkrevende område. Uten aktiv skjøtsel vil deler av området gro igjen, og true verneverdiene. Den som er

forvaltningsmyndighet for området, har ansvaret for å ta i vare på verneverdiene. Hovedutvalg for teknisk, landbruk og naturforvaltning behandlet sak 38/2024 i møte den 10.09.2024, og vedtok å stille seg bak kommunedirektøren sitt forslag til vedtak med følgende tillegg: §4 - f blir endra til: Vedlikehold og oppgradering av eksisterende bygninger, traktorveier, vanningsanlegg/vannveier, stigar og andre anlegg og innretninger. Vågå kommune vedtok enstemmig om å slutte seg til forslaget om oppretting av Søre Åi naturreservat for å ta vare på de store naturverdiene i området.

Statnett Foreslått opprettelse av Søre Åi naturreservat berører ikke Statnett SF sine anlegg eller planer. Statnett har dermed ingen merknader til foreslått utvidelse og opprettelse.

Forsvarsbygg registrerer at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet, og avgang og landing med fartøy. Vi har ingen ytterligere merknader til verneforslaget.

NVE påpeker at Fjellnett AS har kommentert at de ønskede bestemmelser blir tatt inn i verneforskriftene. Eidefoss AS ble bedt om å uttale seg, men har ikke benyttet seg muligheten. Så langt vi kjenner til er det ingen konflikter knyttet til vern av Søre Åi.

Statsforvalterens kommentarer

Til Språkrådet: Kartverket meddelte også at de vil reise navnesak på bekkenavnet Søre Åi / Søre Åe for å få avklart skrivemåten. Kartverket har navnesaken i prosess og den er imidlertid på høring hos Vågå kommune. Det er usikkert når navnesaken er endelig avsluttet. I nærværende tilrådning brukes navnet Søre Åe. Saksbehandler ved Kartverket meddelte pr. telefon at skrivemåten Søre Åe imidlertid later til å være den skrivemåten som stemmer best overens med den lokale skrivemåten. Som følge av dette så har Statsforvalteren imidlertid valgt å endre skrivemåten Søre Åi (som ble brukt under høringen av verneplanen) til nå å bruke skrivemåten Søre Åe, inn til annet er besluttet.

Til Vågå kommune: Statsforvalteren er enig med kommunen i at § 6b og § 6d i verneforskrift for Søre Åe overlapper i innhold, samt at betegnelsene i bestemmelsene skal være stringente.

Statsforvalteren har derfor i nærværende tilrådning foreslått å slå sammen bokstav b og d samt konsekvent bruke betegnelsen energi- og kraftanlegg og ikke forsyningsnett. Når det gjelder energi- og kraftanlegg er det gjort noen mindre endringer og tilføyelser i verneforskriften.

På kommunens oppfordring så er de to traktorveiene som det vises til i bestemmelsen til Søre Åe § 6 bokstav a, nå tegnet inn på vernekartet.

Kommunen ønsker videre at det i verneforskriften til Søre Åe åpnes opp for oppgraderinger av anlegg som et generelt unntak. Kommunen skriver: §4 - f blir endra til: Vedlikehold og oppgradering av eksisterende bygninger, traktorveier, vanningsanlegg/vannveier, stigar og andre anlegg og innretninger. Statsforvalteren skjønner at grunneiere både i og utenfor foreslåtte Søre Åe naturreservat, har bekymringer for tilgangen på vann for vanning av åkere. Av hensyn til de sårbare og ekstremt sjeldne verneverdiene, da spesielt steppelavarter som lever på bakken, så fastholder Statsforvalteren det generelle unntaket i § 4 bokstav f som i verneplanen: vedlikehold av eksisterende bygninger, traktorveier, vanningsanlegg/vannveier, stier og andre anlegg og innretninger i samsvar med standard på vernetidspunktet. Denne bestemmelsen svarer innholdsmessig til det som gjelder for eksisterende Ottadalen landskapsvernområde som grenser til Søre Åe og dermed hører til samme vannstreng. Ved behov eller ønske om Oppgradering kan dette omsøkes jf. § 7 bokstav c. En slik bestemmelse finnes også i verneforskriften for landskapsvernområdet. Statsforvalteren er kjent med at vanning av åkerne er essensiell for fortsatt å kunne dyrke disse. Dersom det på sikt oppstår et aktuelt behov for utbedring av vassveiene, for fortsatt å kunne dyrke åkerne nedstrøms Søre Åe, så kan grunneiere påregne tillatelse til dette på nærmere vilkår som tar hensyn til forekomster av sjeldne arter og naturtyper.

Til NVE: Fjellnett har fått både oppstartsmelding og høring direkte tilsendt. Fjellnett uttalte seg etter oppstartsmeldingen, men refererte kun til Søre Åe.

Navn

Statsforvalteren tilrår å bruke navnet Søre Åe (i tilrådingen):

Kartverket har meldt at de har reist navnesak på bekkenavnet Søre Åi / Søre Åe for å få avklart skrivemåten. Statsforvalteren tar derfor forbehold for skrivemåten, jf. punkt 4.4.4 i kartverkets Handbok for navnebehandling: «Dersom Miljødirektoratet sender tilråding om vern til Klima- og miljødepartementet, så ber Språkrådet om at dere omtaler skrivemåten på verneområdet særskilt.

Statsforvalterens tilråding

Statsforvalteren tilrår at Søre Åe blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrifter etter høringsforslaget som beskrevet.

Avgrensningene i vernekartene er i samsvar med høringsforslaget. Det er inntegnet to traktorveger som i høringsforslaget bare gikk fram av verneforskriften.

Miljødirektoratets tilråding

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Det er reist navnesak for å avklare navnsettingen. Det tas forbehold om at navnet som brukes i tilrådingen ikke er endelig avklart.

Tilråding Søre Åe

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform.

Miljødirektoratet har også endret § 11 slik at det framgår direkte av forskriften at Statsforvalteren i Innlandet skal være forvaltningsmyndighet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår opprettelse av Søre Åe naturreservat.

5. Meløyfloen naturreservat, Folldal kommune, Innlandet - utvidelse

Det foreslås å utvide Meløyfloen naturreservat med 545 da. Utvidelsen vil betyr at området samlet sett vil være på 5 649 da bestående av landområder og meanderende elveparti.

Verneformål og særskilte verdier

Formålet med fredningen er å bevare et stort og meget variert våtmarksområde med omkringliggende hei og med et meget rikt og variert fugleliv av særlig viktighet for hekkende ender og vadefugler. Videre er formålet å verne om spesielle landskapsformer, vegetasjon og annet dyreliv som er naturlig knyttet til området. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området mellom eksisterende Meløyfloen naturreservat og Meløya er på ca. 545 daa, og bidrar med naturtyper og arter som ikke finnes i dagens naturreservat. Utvidelsesarealet er en mosaikk av åpent beitelandskap med en intakt meanderende elv gjennom et våtmarksområde. Arealet ligger 930 moh. og sammen med eksisterende Meløyfloen naturreservat (ca. 5.104 daa), blir reservatet godt arrondert og økologisk funksjonelt.

Utvidelsesområdet inkluderer resten av våtmarkmassivet langs Einunna, og resten av den meanderende delen av elva på Einunnsletta. Meanderen (VU) er tydelig aktiv med erosjonskanter (NT) og avsetningsområder langs elva. Det er også en kroksjø (NT) her. Alle de tre nevnte landformene er rødlistede. Det ble kartlagt en rekke rødlistede naturtyper etter Miljødirektoratets instruks i 2023. Det er hovedsakelig naturbeitemark (VU), semi-naturlig våteng (DD), boreal hei (VU) og åpen flomfastmark (NT) som er registrert på nordøstre side av Einunna, mens det på sørvestre side også finnes snøleie (VU). De tre førstnevnte er skjøtselsavhengige naturtyper som holdes i god hevd av beite. Det er først og fremst storfe som beiter her, men også sau og geit som er tilknyttet gårdsdriften på Meløya. Våtmarksområdene er kartlagt som intermediære til svakt kalkrike bakke- og flatmyrer, og stedvis er myrene svært våte.

Det ble funnet ni rødlistede karplanter i utvidelsesarealet i 2023, derav sju arter som er nye for området. Viktigste artsfunn var hvitstarr (EN) som er knyttet til flomsona langs elver og ble funnet på andre siden av elva nærmest setra på Meløya. Høstmaringøkkel (VU), en art knyttet til naturbeitemark, ble funnet øst for Meløya. De resterende rødlisteartene er enten knyttet til beitemark, kalkrike våtmarker eller til kalkrike fjellområder.

Av de mest interessante registreringer av fugl i 2023 kan nevnes varslende temmincksnipe sør for Meløya, storspove (EN) på Dalsæterfloen, rødstilk (NT) i kroksjøen øst for Meløya – hvor det også holdt til en flokk på ytterligere 15 fugler, heilo (NT) ved Meløya, en flokk på ni toppender i Einunna, ett lirypekull på Liaøverøya, fiskemåke (VU) på Dalsæterfloen og tre næringssøkende sandsvaler (VU) sør for Meløya. Meløyfloen naturreservat er et viktig hekkeområde for ender og vadefugl, og i tillegg hekker sangsvane, myrhauk (EN), fiskemåke (VU) og jordugle (i smågnagerår). Området har relativt betydelige hekkebestander av arter som brunnakke, krikand, stokkand, toppand, vipe (CR), brushane (VU), enkeltbekkasin, dobbeltbekkasin (NT), rødstilk (NT), grønnstilk og svømmesnipe (NT) (Bekken 2013).

Utvidelsesområdet vil komplettere naturverdier innenfor eksisterende reservat, særlig når det gjelder meanderlandskapet og våtmarksmassivet omkring Dalsæterfloen. Det vil også tilføre flere rødlistede karplanter, bla. de truede artene hvitstarr (EN) og høstmaringøkkel (VU). Årsaken til at utvidelsesområdet har flere rødlistede karplanter enn reservatet, er forekomsten av kalkrike, intakte kulturlandskap med fuktige partier og rike flomsoner langs en meanderende elv.

Utvidelsen vil tilføre viktige kvaliteter til verneområdet. Utvidelsen gjør at hele territorier til arter som myrhauk (EN), storspove (VU), fiskemåke (VU) og jordugle på Dalsæterfloen og ved Meløya blir inkludert i verneområdet. Videre vil hekkeområder for sandlo og ikke minst den mer sjeldne arten temmincksnipe langs elva sør for Meløya bli en del av verneområdet; disse artene hekker ikke innenfor dagens reservat. Områdene langs Einunna i utvidelsesområdet er trolig viktig for vipe (CR) i hekketida, både som matletingsområder for voksne fugler og som oppvekstområde for ungekull. Utvidelsen vil også gjøre at hekkel plasser for rødlisteartene heilo (NT), rødstilk (NT) og muligens også svømmesnipe (NT) blir beskyttet.

Innenfor det foreslåtte utvidelsesområdet er det registrert et større antall rødliste fuglearter, og alle antas å hekke. De fordeler seg med én kritisk truet (CR), to sterkt truede (EN), tre sårbare (VU) og 16 nær truede (NT) arter.

Eksisterende Meløyfloen naturreservat og utvidelsen ligger i et sentralt strøk for villrein, dette innbefatter kalvings- og oppvekstområde i tillegg til trekkområde og helårsbeite. Myrene tilbyr godt beite, men dyr slår seg imidlertid ikke til ro her.

Fiskesamfunnet i Einunna består av ørret, harr, steinsmett og ørekyte. Generelt er vassdraget svært variert med tanke på habitattyper for fisk, og fra Fundin og ned til Meløya er elva preget av

strykpartier som er dominert av ørret. Dette partiet er antageligvis viktig som gyte- og oppvekstområde for ørret i de øvre delene av Einunna, og trolig er mye av ørreten nedstrøms Meløya født i dette området.

Inngrepsstatus og andre interesser

Regulert vassdrag og flomvoll: Utvidelsesområdet og eksisterende Meløyfloen naturreservat omfatter et regulert vassdrag (Einunna). Vannføringen i Einunna er regulert som følge av de tre reguleringsmagasinene Elgsjø, Fundin og Marsjø. Rundt Meløya, der Meløyseter ligger, ble det på slutten av 1970-tallet bygget en flomvoll. Denne sikrer driften på Meløyseter som hører til Storsteigen landbruksskole. Flomvollen inngår ikke i utvidelsen og det er tatt inn bestemmelser i verneforskriften som etter søknad hjemler vedlikehold og reparasjoner av flomvollen med stedege masser fra deler av Einunna (sone A på vernekart).

Seterdrift: Einunndalen er preget av seterdrift og regnes som Norges lengste seterdal. Meløyseter og Dalsetra ligger nærmest reservatet, men er i sin helhet utenfor vernegrensen. Begge setrene er i aktiv drift, og det gamle slåttelandet beites av storfe, sau og geit.

Einunndalsvegen: Forslag til vernegrense ligger på det nærmeste minst 10 meter unna Einunndalsvegen sin midtlinje. Med dette bør drift og vedlikehold av veien ikke komme i konflikt med verneområdet.

Fiske: Menneskelig ferdsel i området skjer hovedsakelig i forbindelse med sportsfiske. På 1990-tallet er det bygd bru over Einunna like sør for reservatet, slik at sørvestsida er blitt vesentlig lettere tilgjengelig.

Området ligger i LNFR-område og omfatter i tillegg to hensynsonene 560-Bevaring av naturmiljø og 320-Flomfare i kommuneplanen for arealdelen i Folldal kommune.

Sammendrag av høringsuttalelser

Privatperson: «Å utvide et naturreservat er aldri feil - det trygger områder i ferdes i for våre barn og etterkommere, så her er det bare å sette i gang.»

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø: Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø har ingen merknader til saken.

Statens vegvesen: I mottatt materiale går det nå fram at forslag til vernegrense ligger på det nærmeste minst 10 meter unna Einunndalsvegen sin midte og at man antar at drift og vedlikehold av veien ikke kommer i konflikt med verneområdet.

Innlandet Bondelag: Elva går tett inntil dyrka mark, men behov for å skjerme både bygninger og matjord mot flom og isgang. Innlandet Bondelag støtter derfor Glommen og Laagens Brukseierforening forslag til vernegrense. Det vil si en noe mindre utvidelse enn det som er Statsforvalterens forslag. Aktivt beitebruk krever tilgang til å vedlikeholde beiter og setervoller. Herunder mulighet for gjerding, saltplasser og samling av husdyr. Husdyra kan også bli syke eller skadet på beite. Det vil være tilfeller der det er nødvendig med motorisert ferdsel for å kunne skjøtte setervoller, beiteområder og ta vare på beitende husdyr. Innlandet Bondelag støtter dermed en noe redusert utvidelse av Meløyfloen naturreservat der det fortsatt gis gode muligheter til å drifte dyrka mark og setervoller inntil elveløpet. Aktivt beitebruk innenfor reservatet må også kunne fortsette, der beitebruker må ha mulighet til enkelt tilsyn med husdyr. Skadde og syke dyr må kunne hentes ut med motorkjøretøy uten dispensasjonssøknad.

Forsvarsbygg: De registrerer at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet, og avgang og landing med fartøy. De har ingen ytterligere merknader til verneforslagene.

Folldal kommune: Kommunen viser til høringsbrev av 21. august 2024 fra Statsforvalteren i Innlandet om forslag til utvidelse av Meløyfloen naturreservat. Folldal kommune har følgende høringsuttalelse:

1. Folldal kommune tilrår å fjerne forbudet mot «opplag av båter» i det reviderte verneforskriftforslagets § 3 c, «bålbrenning» i § 3 e, samt «bruk av hest» i § 5 c.
2. Folldal kommune tilrår å fjerne følgende punkter fra det reviderte verneforskriftforslagets § 7: opplag av robåt og i. motorisert ferdsel med lett, beltegående kjøretøy for utkjøring av felt elg og hjort.
3. Det reviderte verneforskriftforslagets § 7 e. er uklart. Mye av forvaltningen av vilt og fisk skjer gjennom jakt og fiske, noe som må unntas vernebestemmelsene. Eksempler på tiltak må spesifiseres for å kunne ta stilling til punktet.
4. Mye av kvalitetene til verneområdet holdes i hevd av beiting. Det er viktig at det legges til rette for videre bruk av beiteområdene her.
5. Eksisterende forskrift sier at vernearealet er 5000 dekar. Høringsforslaget sier at arealet skal utvides med 545 dekar. I § 2 forslag til revidert verneforskrift står det derimot at «Naturreservatet dekker et areal på 5649 dekar». Dette må rettes opp til 5545 dekar.
6. Vernestatus kan skape større interesse og bidra til mer besøk og ferdsel. God informasjon ved alle innfallsporner til reservatet vil være viktig og nødvendig, både for å informere om verneformålet, og om vernebestemmelser.
7. Nytt punkt H til § 4 Generelle unntak fra vernebestemmelser: Skoleklasser knyttet til Innlandet fylkeskommune og kommuner i Nord-Østerdal kan padle kano langs Einunna i verneområdet
8. Folldal kommune støtter avgrensningen av verneområdet som er gitt i kartutsnitt fra GLB's innspill etter oppstartsmelding.

Birdlife Norge, avdeling Hedmark: Birdlife ser positivt på den foreslåtte utvidelsen av Meløyfloen naturreservat. Utvidelsen er på ca. 545 daa og grenser i sør mot det eksisterende naturreservatet, og i nord mot Meløya seter. Området er et åpent beitelandskap med en intakt meandrerende elv gjennom et våtmarksområde. Det er naturlig at også denne nordligste delen av det store våtmarksområdet blir en del av verneområdet. Med denne utvidelsen blir reservatet godt arrondert. Den naturfaglige verdien av utvidelsesområdet er godt dokumentert, særlig når det gjelder fugler og karplanter. Av fugler er det påvist hele 22 arter på den norske rødlista i utvidelsesområdet, og alle disse antas å hekke. Særlig positivt er det at hekkeplassene langs Einunna for sandlo og temmincksnipe blir inkludert i reservatet, og at den stadig mer sjeldne vipa får vernet sitt hekkeområde. Det er også verdifullt at verneområdet nå vil omfatte hele territorier for viktige arter som myrhauk, jordugle og storspove.

Innlandet fylkeskommune v/ Storsteigen videregående skole: Den foreslåtte utvidelsen av verneområdet ligger for tett inntil Meløya seter som skolen eier og drifter. Meløya seter benyttes til aktiv setring for Storsteigens besetning av storfe og geit, samt at skolens besetning av sau holder til, og beiter i området. De poengterer viktigheten av at driften av Meløya seter får fortsette slik den gjøres i dag, til tross for eventuell utvidelse av verneområdet. Det er viktig at ny verneforskrift inneholder bestemmelser som gir mulighet til masseuttak i vassdraget for å sikre at tapping fra oppstrøms reguleringsmagasiner kan skje uten at det forårsaker skader på Meløya seter. Brua oppstrøms seteranlegget som geitene er helt avhengige av for å kunne benytte beiteressursene på andre siden av elva, ble senest 2023 tatt av flommen Hans. Dette medførte at de måtte benytte traktor for å hente opp igjen delene av brua 50-100 meter nedstrøms for setra. Denne type nødvendige gjøremål vil slik forslaget om utvidelse av verneområdet foreligger nå, komme i konflikt da motorisert ferdsel ikke lenger vil være tillat. De ber derfor om at dette hensyntas, og at

verneområdet avsluttes med en avstand på minst 150-200 meter fra setra. Eventuelt at det gis dispensasjon for eierne/brukerne av setra til å gjennomføre nødvendige gjøremål (slik som bruk av motorisert kjøretøy) uten å måtte søke dispensasjon, dette for å opprettholde normal drift ved setra gjennom hele sesongen. - Under §3 Vernebestemmelser (d) står det beskrevet at idrettsarrangementer, jaktprøver, fiskekonkurranser, guida turer og annen form for organisert virksomhet er forbudt. Skolen har som tradisjon å gjennomføre kanopadling med elever nedover elven fra Meløya seter, og ønsker å poengtere viktigheten av at utvidelse av vernet ikke legger hindringer for dette.

Glommen og Laagens Brukseierforening (GLB): GLB ønsker redusert utvidelse av foreslått verneområde. Elveløpet langs flomvollen ved Meløyseter er tidligere sterkt berørt av tiltak, siden massene til bygging av flomvollen er hentet fra elveløpet. Sett i lys av tidligere inngrep i elveløpet og fremtidig konflikt med påregnelig masseuttak og vedlikehold av flomvollen kan GLB ikke se at det er fremlagt avgjørende argumenter for hvorfor dette elvearealet skal inngå i et utvidet verneområde. GLB fastholder at utvidelsen av verneområdet må reduseres, og vedlegger et justert forslag på hvilket areal GLB mener skal holdes utenfor vernet jf. vedlegg 1. Behov for masseuttak i vassdrag innenfor utvidet verneområde for å sikre at tapping fra oppstrøms reguleringsmagasiner kan skje uten å forårsake skader på Meløyseter. Den nye verneforskriften må derfor ha en bestemmelse om at det kan gis dispensasjon for masseuttak i vassdrag innenfor verneområdet. Skulle det oppstå et akutt behov for masseuttak, for eksempel etter en flomhendelse hvor det er avgjørende å få fjernet masser fra vassdraget raskt, før en forestående vinter (tappesesong) eller ved fare for betydelig erosjonsskade på flomvollen, må verneforskriften åpne for at uttak er tillatt uten forutgående dispensasjon. Vegetasjonsrydding langs vassdrag: Rydding av vegetasjon i regulerte vassdrag for å begrense flomproblemer er et standard vilkår i konsesjoner for vassdragsregulering. I dag er det lite trevegetasjon langs vassdraget ved Meløyfloen. Det er imidlertid godt kjent at tregrensen kryper oppover. En eventuell utvidelse av reservatet skal sikre varig vern av området. Med utgangspunkt i dette tidsperspektivet og at det allerede har vært gjort tiltak i vassdraget for å redusere vannskader innenfor foreslått utvidet verneområde, anbefaler GLB at en ny verneforskrift også hensyntar mulig fremtidig behov for rydding av vegetasjon, jf. uttalelse fra NVE av 12.4.2024.

Birdlife Norge, lokallag Elverum: De gir helhjertet støtte til forslaget om utvidelse av Meløyfloen naturreservat. Kun med reservasjonen at utvidelsen gjerne kunne vært større, slik det ble opprinnelig foreslått. Medlemmer fra Birdlife Norge, Elverum lokallag har besøkt disse traktene jevnlig gjennom snart førti år. Områdene rundt de stilleflytende delene av Einunna framstår som biologisk hotspot med et rikt fugleliv. Av observerte arter vil vi trekke fram følgende som er observert i eller i direkte tilknytning til det foreslåtte arealet: Myrhauk (EN), liryype, jordugle, dobbeltbekkasin (NT) og rødstillk (NT). Artene sandlo, temmincksnipe og vipe (CR) er funnet med indikasjon på hekking i det foreslåtte utvidelsesområdet, men ikke det vi kjenner til i det opprinnelige reservatet.

NVE: Både eksisterende og foreslåtte verneområdet omfatter Einunna elva, som er regulert i forbindelse med vannkraftproduksjon. Vannet fra oppstrøms magasiner Fundin, Marsjøen og Elgsjøen brukes til kraftproduksjon i Savalen og Rendalen. Vintertapping fra Fundin fører til at elvestrekningen ved Meløyseter er utsatt for isoppstuvning og oversvømmelse på seter og dyrket mark. For å forebygge flom har GLB gjennomført opprensning i elven og bygde en flomvoll ved Meløyseter i 1979. NVE støtter forslaget til GLB og ber om å grense ut elven ved flomvollen fra verneforslaget slik som det er foreslått av GLB. I tillegg ber vi om spesifisert dispensasjon for masseuttak og anleggsarbeid i elveleiet og unntak for tiltak ved akutt behov. NVE mener at selv om det er lite vegetasjon nå kan klimaendringen føre til at tregrensen kryper seg oppover og det vil bli behov for å rydde vegetasjonen for å hindre flom framover. Derfor mener vi at det er fortsatt aktuelt å be om å åpne for tiltak i forbindelse med rydding. Med hjemmel i konsesjonsvilkår kan også NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprenskinger mv. for å redusere skadevirkninger som er forårsaket av reguleringen. NVE og

Statsforvalter vanligvis koordinerer seg og ber konsesjonær om å utarbeide detaljplan(er) for slike tiltak. Det gjennomføres høring og befaring og så fatter NVE det formelle vedtaket og følger opp gjennomføringen i samråd med Statsforvalter. NVE ber derfor også om dispensasjon for tiltak som gjennomføres i tråd med detaljplan for miljø og landskap godkjent av NVE og forvaltningsmyndigheten. NVE kan ikke se at det ligger noen nettanlegg i både allerede vernet området og utvidelsen. NVE har ikke detaljert oversikt over nettkomponenter på en lavere spenningsnivå. Vi ber Statsforvalteren om å ta kontakt med Klive AS, som er områdekonsesjonærer.

Einunnalsvegen SA: Vi ser i kartet at grensen av verneområdet har noe avstand til Einunnalsvegen og vi ønsker at den settes med god margin fra veien slik at vanlig drift og vedlikehold, grøfte rensk og eventuelle utvidelse, eller andre forbedringer som det kan bli behov for i fremtiden blir mulig å gjennomføre uten å berøre verneområdet.

Folldal fjellstyre: Fjellstyret har lik høringsuttalelse som Folldals kommunes uttalelser i punktene 1-5.

Statsforvalterens kommentarer

Avgrensning

Allerede i opptakten til oppstartsmeldingen snevret inn Statsforvalteren kandidatområdet for vern, etter innspill fra Folldal kommune. Dette medførte at aktuelle utkast til vernegrensen er ca. 186 dekar mindre enn det opprinnelige forslaget, og som er en betydelig justering. Årsaken til dette var en avveining mellom dagens bruks- og friluftsjakter og fuglenes kjerneområde samt at kommunen vurderte at det var vernet tilstrekkelig med boreal hei i kommunen fra før av. Ytterligere ønsker om reduksjon av utvidelsen er ikke imøtekommet fordi det vil berøre svært viktige naturverdier, trua naturtyper og karplanter og viktige funksjonsområder til de sjeldne våtmarksfuglene som er godt dokumentert. Disse artene utgjør sammen med andre fuglearter, en vesentlig del av verneformålet. Særlig positivt er det at hekkeplassene langs Einunna for sandlo og temmincksnipe blir inkludert i reservatet. Disse hekker ikke innenfor verneområdet i dag. Det er viktig for vernet at forsterker funksjonsområde for fugl og at området er arrondert med tanke på å gjøre økosystemet robust. Se ellers beskrivelse av verneverdiene i kap.6.1.

Massetak i vassdrag Einunna og flomvollen rundt Meløya

Det foreligger en ny revisjon av konsesjonsvilkår for tillatelse til Glommen og Laagens Brukseierforening (GLB) for reguleringen av Fundin, Savalen og for delvis overføring fra Glomma til Rendalen i Alvdal, Folldal, Oppdal, Rendalen, Stor-Elvdal, Tynset og Åmot kommuner av 26.05.23. I de reviderte konsesjonsvilkår går blant annet følgende fram, sitat: NVE anbefaler videre ingen endringer i minstevannføringen fra Fundin til Einunna. I avveiningen av nye eller endrede vilkår skal det gjøres en helhetlig vurdering av en rekke hensyn for å veie fordelene og ulempene. Ved eldre utbygginger ble natur og miljø ikke vektlagt på samme måte som i dag. Naturmangfold, fisk, friluftsliv og landskap er viktige hensyn som skal vektlegges ved revisjon. Miljøforbedringer som kan oppnås gjennom strengere vilkår og mindre fleksibilitet i vannkraftkonsesjonene må veies opp mot tapt kraftproduksjon, reguleringsevne og evne til flomhåndtering.

I konsesjonen ligger det inne vilkår som gjør at NVE kan pålegge konsesjonær biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger, mv. for å redusere skadevirkninger av reguleringen. Det er imidlertid konsesjonær som på eget initiativ gjennomfører tiltak som sikrer Meløyseter, dvs. at det ikke nødvendigvis skjer gjennom pålegg fra NVE. Dersom konsesjonsmyndigheten eller konsesjonær av samfunnskritiske årsaker i framtida finner det aktuelt å gjennomføre fysiske inngrep i vassdraget, må dette behandles etter verneforskriften for naturreservatet samt naturmangfoldloven, tilsvarende som for dagens Meløyfloen naturreservat. I tillegg må man ta høyde for at fysiske inngrep i vassdraget krever tillatelse etter andre lovverk, slik som Lakse- og innlandsfiskekloven, Plan- og bygningsloven samt Vannressursloven. Statsforvalteren ser det imidlertid som et behov fra flere som

har gitt innspill, at flomvollen inklusiv fyllingsfot som omkranser Meløya og grenser til utvidelsen bør kunne vedlikeholdes og repareres ved behov med materialer fra selve vassdraget, dersom disse massene er egnet for det. Derfor er det i verneforskriften laget en bestemmelse som viser til en sone A på vernekart, der et eventuelt framtidig behov for bruk av masser for vedlikehold og reparasjoner av flomvollen kan hjemles i verneforskriften etter søknad (jf. § 7 j). Inntegning av sone A på vernekart har tatt utgangspunkt i høringsinnspillet fra GLB med støtte fra NVE. Bestemmelsen § 7 j gjelder alene for massetak av mindre størrelse som har til formål å vedlikeholde/reparere flomvollen til den standard den har på vernetidspunktet. Flomvollen ligger i sin helhet utenfor foreslåtte utvidelse av Meløyfloen naturreservat.

Siden flomvollen og opprensning i elva Einunna ved Meløya ble gjennomført i 1979, har ikke Statsforvalteren registrert at det har vært tatt ut masser fra elva. Det har siden 1979 vært en rekke store flommer, senest med flommen Hans i 2023, disse flommene har ikke medført behov for å ta ut masser i Einunna. Flomvollen har så vidt Statsforvalteren er orientert, blitt vedlikeholdt en - to ganger på 45 år, senest for rundt 11-13 år siden. Statsforvalteren er enig i at driften på Meløya, som i sin helhet ligger utenfor foreslåtte utvidelse, skal kunne fortsette som hittil og mener at verneforskriften ivaretar dette hensynet blant annet jf. § 4 g og § 7 j.

Til Statens vegvesen: Vi bekrefter at foreslåtte vernegrense på det nærmeste ligger 10 meter unna Einunnalsvegen sin midtlinje.

Til Innlandet Bondelag: Imellom foreslåtte utvidelse og dyrket mark finnes det en flomvoll, det vil si at foreslåtte utvidelse ikke grenser til dyrket mark. Statsforvalteren er enig i at dagens drift av åkerne på Meløya skal kunne fortsette som før, dette er også ivaretatt i verneforskriften blant annet med tanke på flomvollen og beite. Beitebruk har siden opprettelse av vernet på 1981 sameksistert med forvaltningen av Meløyfloen naturreservat og det er ikke inntrykket til Statsforvalteren at det har vært noen konflikter knyttet til dette. Når det gjelder ønsket om å innsnevre reservatgrensen ytterligere, da se utdypende svar ovenfor. Når det gjelder ønsket om at skadde og syke dyr må kunne hentes med motorisert kjøretøy uten søknad, så er dette allerede ivaretatt jf. § 6 a.

Birdlife Norge, avdeling Hedmark: Statsforvalteren bemerker at det naturfaglige grunnlaget som er gjort i forbindelse med verneprosessen, harmonerer med den lokalkunnskapen Birdlife Hedmark har i forhold til fuglelivet i området.

Til Folldal kommune: Statsforvalteren ønsker å takke Folldal kommune for god dialog og konstruktiv deltakelse i løpet av nærværende verneprosess for utvidelse av Meløyfloen naturreservat. Tidlig i prosessen utgrenset Statsforvalteren, etter Folldal kommune sitt ønske, et større areal med boreal hei. Det vil si at utvidelsen er rundt 186 daa mindre enn det opprinnelige kandidatområdet. Når det gjelder kommunens ønske om å innsnevre reservatgrensen ytterligere, da se utdypende svar ovenfor. Bålbrenning i naturreservater med sjelden og sårbar flora er generelt ikke ønskelig, den forstyrrelse av dyrelivet som bålbrenning kan medføre kan også komme i konflikt med verneverdiene, da spesielt i hekketiden til fugl. Det brukes nasjonalt sett mye ressurser på å fjerne eierløse båter, hensatte objekter og annen type forsøpling i verneområdene. Derfor må brukere av robåter, kanoer og lignende ta de med ut når de forlater Meløyfloen naturreservat. Hytteiere og rettighetshavere kan påregne dispensasjon for opplag av robåt, dette kan hjemles i § 7 a. Bestemmelsen som gjelder forvaltning av vilt og fisk (§7 e) kan for eksempel være bekjempelse av fremmede dyrearter som mink. Denne bestemmelsen gjelder dermed bare for tiltak som har til formål å fremme eller beskytte verneverdiene i reservatet. I eksisterende verneforskrift for Meløyfloen naturreservat står det at verneområdet er 5000 daa. Verneforskriften er fra 1981, der man ikke hadde de nøyaktige kartverktøyene vi har per i dag. Vi har i forbindelse med aktuelle verneprosess blitt oppmerksom på at eksisterende Meløyfloen naturreservat reelt er 5104 daa. Utvidelsen er 545 daa, som svarer til det som har vært på høring, i alt blir da Meløyfloen

naturreservat 5649 daa som angitt i ny verneforskrift. Vi er enig med kommunen i at kvalitetene i området holdes i hevd av beiting, dette er også understreket i verneplanen som var på høring. Bestemmelsen om at idrettsarrangementer, jaktprøver, fiskekonkurranser, guida turer og annen form for organisert virksomhet er forbudt jf. §3 d), gjelder ikke skoleklasser på tur, bestemmelsen gjelder større grupper på over 30 personer. Dagens nivå av bruk av lokale skoleklasser på tur er imidlertid ikke i konflikt med verneverdiene. Statsforvalteren er enig i at det skal informeres godt rundt verneområdet og har allerede en skisse på hvor nye informasjonstavler bør plasseres, dette gjelder også for det eksisterende Meløyfloen naturreservat.

Innlandet fylkeskommune v/ Storsteigen videregående skole: Statsforvalteren er enig i at driften av åkerne på Meløya skal kunne fortsette som fram til nå, dette er også ivare tatt i verneforskriften, samme gjelder i forhold til beite. Beitebruk har siden opprettelse av vernet på 1981 sameksistert med forvaltningen av Meløyfloen naturreservat og det er vårt inntrykk at det har vært noen konflikter knyttet til dette. Når det gjelder ønsket om å innsnevre reservatgrensen samt å ta ut masser i vassdrag Einunna, da se utdypende svar ovenfor. Statsforvalteren er kjent med geitebrua og har helt bevisst sørget for at utvidelsen ligger 8 meter unna brua. Geitebrua blir tatt ut på våren og inn på høsten. I forbindelse med flommen Hans, august 2023, ble brua tatt. En slik hendelse forekomme av og til, men forhåpentligvis ikke ofte da brua legges bare ut i beitesesongen. Dersom brua blir tatt av flom igjen og lander innenfor vernegrensen, så vil Storsteigen landbruksskole måtte påregne tillatelse til å hente ut den av reservatet. En generell åpning i verneforskriften for motorisert ferdsel, kan vi ikke imøtekomme med tanke på verneverdier og verneformål, og vi minner om at motorferdselloven heller ikke åpner for generell fri kjøring i utmark. Motorisert ferdsel i verneområdet vil være søknadspliktig jf. verneforskriften og motorferdselloven. Statsforvalteren har for øvrig ikke inntrykk av at Storsteigen landbruksskole i dag utøver motorisert ferdsel i det foreslåtte utvidelsesområdet.

Til Birdlife Norge, lokallag Elverum: Statsforvalteren er enig i vurderingen av at de stilleflytende partier i Einunna innenfor utvidelsen framstår som et biologisk hotspot med et særegent fugleliv. Vi bemerker at Birdlife Elverum gjerne så for seg at hele det opprinnelige kandidatområdet hadde blitt med inn i verneprosessen. Det statlige oppdraget Bevaring av verdifull natur har imidlertid en nasjonal arealramme på 600 kvadratkilometer, av den grunn må det gjøres nøye vurderinger av hva og hvor mye det vernes i de enkelte områdene, slik det bare er det aller mest verdifulle som inkluderes. Vi er imidlertid enige i at en bredere buffer til våtmarka, Meløyfloen, biologisk sett hadde vært bra.

Til NVE og Glommen og Laagens brukseierforening: Det foreslåtte utvidelsesområde ligger 930 moh. og er våtmark, og har derfor lite høyere vegetasjon i dag. Stedvis er myrene også svært våte, noe som gjør det uegnet for trevegetasjon. Gitt områdets karakter ser Statsforvalteren på rydding av vegetasjon som en lite aktuell problemstilling, også i framtida. Vi har etter ønske fra NVE og GLB, lagt til en bestemmelse der manuell rydding av trær og busker i Einunnas regulerte elveleie i området mellom Dalsæterfloen og Meløya (foreslåtte området for utvidelse) kan tillates etter en plan og søknad (jf. § 7 k). Når det gjelder ønsket om å innsnevre reservatgrensen samt å ta ut masser i vassdrag Einunna, da se utdypende svar ovenfor. Klive har mottatt høringen direkte, men har ikke uttalt seg, med dette antar Statsforvalteren at Klive ikke har nettanlegg eller planer for nettanlegg innenfor foreslåtte utvidelse.

Til Einunndalsvegen SA: Foreslåtte vernegrense ligger på det nærmeste 10 meter unna Einunndalsvegen sin midtlinje. Med dette så kan vanlig drift og vedlikehold fortsette uten å komme i konflikt med reservatet.

Til Folldal fjellstyre: Statsforvalteren ønsker å takke Folldal fjellstyre for god dialog og konstruktiv deltakelse ved møter og befaringer knyttet til verneprosessen. Bålbrenning i naturreservater med sjelden og sårbar flora er generelt ikke ønskelig, den forstyrrelse av dyrelivet som bålbrenning kan

medføre kan også komme i konflikt med verneverdiene, da spesielt i hekketiden til fugl. Det brukes nasjonalt sett mange ressurser på å fjerne eierløse båter, hensatte objekter og annen forsøpling i verneområdene. Derfor må brukere av robåter, kanoer og lignende ta de med ut når de forlater Meløyfloen naturreservat. Hytteeiere og rettighetshavere kan påregne dispensasjon for oppslag av robåt, dette kan hjemles i § 7 a. Bestemmelsen som gjelder forvaltning av vilt og fisk (§7 e) kan for eksempel være bekjempelse av fremmede dyrearter som mink. Denne bestemmelsen gjelder dermed bare for tiltak som har til formål å fremme eller beskytte verneverdiene i reservatet. I eksisterende verneforskrift for Meløyfloen naturreservat står det at verneområdet er 5000 daa. Verneforskriften er fra 1981, der man ikke hadde de nøyaktige kartverktøyene vi har per i dag. Vi har i forbindelse med aktuelle verneprosess blitt oppmerksom på at eksisterende Meløyfloen naturreservat reelt er 5104 daa. Utvidelsen er 545 daa, som svarer til det som har vært på høring, i alt blir da Meløyfloen naturreservat 5649 daa som angitt i ny verneforskrift. Når det gjelder Fjellstyret sitt innspill i forhold til dagens bruk av hest, så har vi lagt til følgende bestemmelse: Ferdsebestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for bruk av hest for rettighetshavere på eksisterende stier i forbindelse med tilsyn av bufe, kløving av reinkjøtt og uttransport av elg (jf. § 6 c).

Innkomne kommentarer etter høring

Hafslund kraft AS har tatt opp innspillene fra Glommen og Laagens Brukseierforening (GLB), der de sier at de ikke er fornøyd med Statsforvalterenes håndtering av innspillene fra GLB i høringen.

De mener at følgende problemstilling ikke er godt nok ivaretatt:

Vinterstid skaper tapping fra reguleringsmagasiner oppstrøms Meløyseter høy vannstand i elveløpet ved Meløysetra. For å begrense vannskader på bebyggelsen ble de bygge en flomvoll langs Einunna ved Meløysetra i 1979. For å kunne tappe fra reguleringsmagasinene gjennom vinteren uten å påføre bebyggelsen ved Meløyseter vannskade, må det i det lange løp kunne utføres både masseuttak fra vassdraget og vedlikehold av flomvollen.

De ber videre om at direktoratet gjør følgende endringer i verneforskriften:

- Nytt punkt i forskriften som gir GLB anledning til å ta ut masse fra vassdraget innenfor hele verneområdet, og ikke avgrenset til område «A». Formulering om at uttak av masser kun gjelder til vedlikehold av flomvoll i § 7 bokstav «j» må slettes.
- Areal for utvidet vern reduseres ved at område «A» tas ut fra verneforslaget.
- Nytt punkt i forskriften om at ved akutte behov må GLB gis anledning til å ta ut masse fra vassdraget uten søknadsplikt

Statsforvalterens tilrådning

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift etter høringsforslaget som beskrevet.

Vernekart, avgrensning, er i samsvar med høringsforslaget, men det er lagt inn en sone A jf. verneforskriften.

Miljødirektoratets kommentarer

Når det gjelder ønsket fra NVE og GLB om å få dispensasjonsadgang til manuell rydding av trær og busker i Einunnas regulerte elveleie for å redusere flomproblemer, vil ikke Miljødirektoratet tilråde en slik bestemmelse. Området ligger over tregrensen og det har ikke vært behov for en slik rydding, og vi kan ikke se at det er et reelt behov for rydding. Kantvegetasjonen langs vassdraget har en viktig økologisk funksjon og er viktig for å ivareta verneverdiene i Meløyfloen. Direktoratet er uenig med Statsforvalteren om dette og vil ikke åpne for dette i forskrift.

I etterkant av høringen har Hafslund kraft AS fulgt opp innspillene fra GLB. Flomvollen ligger utenfor det foreslåtte verneområdet. Når det gjelder ønsket om å ta ut masse i hele verneområdet vil ikke det være tilrådelig på grunn av verneverdiene i området. Det er heller ikke åpnet for masseuttak i dagens verneområde og det ville være svært uheldig for verneverdiene om det tas ut masse i området. Direktoratet er enig i Statsforvalterens vurdering her når det gjelder uttak av masse i elva til vedlikehold av flomvollen. Når det gjelder behovet for uttak av masse nedstrøms elveløpet fra Marsjøen å hindre oppstuing av vann opp mot bebyggelse på Meløya har direktoratet forståelse for at det er slikt behov. Slik vi forstår det foregår all overføring av vann fra Fundin og Marsjøen i elveløp ned til inntak Markbulidammen – altså det er ikke overføring av vann i rør eller tunell. Vi er ikke kjent med at det er gjennomført en slik masseuttak i det aktuelle området på svært lang tid. Således kunne man vurdert at tiltaket gjøres så sjeldent at dette like gjerne kunne omsøkes etter § 48 i naturmangfoldloven. I og med at det er en problemstilling som vi nå er gjort kjent med, så mener vi det er rimelig å ta stilling til dette nå. Vi vil derfor foreslå at det gis en dispensasjonsbestemmelse som åpner opp for muligheten til å søke om dette i et område like nedstrøms elveutløpet fra Marsjøen.

Hvis det er et akutt behov for å fjerne masse på grunn av fare for skade på liv eller eiendom, vil dette gjennomføres etter nødretts bestemmelsen i straffelovens §17.

Under verneplanprosessen er vi blitt gjort oppmerksom på at det i søndre del av eksisterende verneområde ligger en vei som går ned til elva. Veien har vært der i lang tid, også før vernetidspunktet. Det er tydelig at det veien er brukt for kjøring for å komme til naust/bygninger ved elva. Vi antar at det er en feil at det ikke er gitt en adgang til å kjøre på veien i eksisterende forskrift. Vi vil derfor åpne opp for motorisert ferdsel på denne strekningen av Einundalsvegen.

Miljødirektoratets tilrådning

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tilrådning Meløyfloen

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform.

Det er foreslått noen endringer i forskriften. Miljødirektoratet har også endret § 11 slik at det framgår direkte av forskriften at Statsforvalteren i Innlandet skal være forvaltningsmyndighet. .

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Meløyfloen naturreservat.

6. Kaldvassmyra naturreservat, Verdal kommune, Trøndelag - utvidelse

Nytt verneareal 59,8 daa, hvorav 8 daa er skog. Totalarealet blir da 480,8 dekar.

Verneformål og særskilte verdier

Formålet med forskriften er å bevare den særegne og varierte vegetasjonen på Kaldvassmyra for undervisnings- og forskningsformål, samt å bevare enkelte plantearter som anses som sjeldne eller har særlig plantegeografisk verdi. Videre å bevare en særegen og rik våtmarksbiotop, særlig for vade- og svømmefugler.

Området har særskilt naturvitenskapelig verdi som et stor myrkompleks, med variert utforming av mange ulike myrelementer. Med sin variasjon i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser har området særlig betydning for biologisk mangfold.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Området er en utvidelse av Kaldvassmyra naturreservat, som ble opprettet i 1984. Området er del av myrkomplekset, og utvidelsen gi en helhetlig god arrondering av verneområdet. Verneforslaget består av platåhøgmyr og kantvegetasjon, og er en del av et stort myrkompleks med variert utforming av myr. Platåhøgmyr, som er sterkt truet (EN), er en av typene myrmasiv som går inn under begrepet "høgmyr i innlandet" eller "typisk høgmyr". Naturtypen typisk høgmyr fikk egen handlingsplan i 2011, og ble foreslått som utvalgt naturtype i 2022. Området ligger i øvre del av sørboreal sone (Sb), svakt oseaniske (O1) seksjon.

Det eksisterende verneområdet er et stort myrområde med mange forskjellige myrtyper. Utvidelsesområdet er en del av myrmasivet, og ligger i samme type terreng. Flere av myrutformingene på Kaldvassmyra er kategorisert som truet eller nær truet. I det eksisterende reservatet ligger et kalkrikt vann, og rundt myra er flere kalkrike kilder, som forsyner myra med kalkrikt vann og legger grunnlag for rik og særegen vegetasjon. Det finnes både ekstremt rike og ekstremt fattige myrtyper i myrkomplekset, noe som er sjeldent og gjør området spesielt interessant. Kalktilførselen påvirker vegetasjonen som blir betydelig rikere enn hva som er forventet for et myrområde som i hovedsak består av ombrotrof myr.

I området er det registrert 205 karplantearter, 58 lavararter, 50 sopparter, 111 mosearter, 2 kransalgearter og 110 fuglearter. Reservatet har flere rødlistede naturtyper, blant annet platåhøgmyr (EN), rik åpen sørlig jordvannsmyr (EN) og sørlig kaldkilde (VU).

På de ekstremrike myrene i reservatet vokser arter som: *Carex appropinquata* (taglstarr; NT), *Carex diandra* (kjevlestarr; NT)), *Carex lepidocarpa* (nebbstarr; NT), *Dactylorhiza incarnata* (engmarihand) og *Hammarbya paludosa* (knottblom (EN)). En lang rekke mosearter er sjeldne eller plantegeografisk interessante. *Lophozia laxa* (torvflik) med rødlistestatus sårbar (VU) i rødlista for 2021, finnes på tuer på Kaldvassmyra.

Kaldvassmyra har et interessant fugleliv, og myra som en særegen biotop for vade- og svømmefugler er en del av verneformålet. Den siste publiserte fugletaksering fra området er fra 2010, og det ble da registrert totalt 110 arter innenfor Kaldvassmyra naturreservat med kantsoner. Det er registrert 12 truede fuglearter ifølge Norsk rødliste for arter 2021.

Inngrepsstatus og andre interesser

Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget.

Det går en grøft/kanal gjennom østre del av myrkomplekset har senket grunnvannstanden i myra som er restaurert i 2017 i regi av forvaltningsmyndighet. I tillegg er det:

- tidligere vintervei for framkjøring av tømmer. Denne er ikke aktuell lenger.
- kalkstøv fra anlegg utenfor området
- sperregjerde med ukjent eier
- kanal som tilfører vann fra sør
- informasjonsplakat ved tjæremile (ukjent eiere)

Området er satt av som LNFR i gjeldende kommuneplan.

Sammendrag av høringsuttalelser

Statskog SF er grunneier i Ramsås statsallmenning hvor Kaldvassmyra naturreservat ligger. Statskog hadde ingen merknader til høringen.

Ramsås statsallmenning opprettholder i høring innspillet de gav til oppstartsmeldingen, og presiserer at for bruksberettigede til trevirke er det viktig at arealet med skog bibeholdes til rådighet for de bruksberettigede.

Det vises videre til Vinstradommen (Rt-1963-1263) slår fast at ...eiendomsretten er av en særlig karakter på grunn av den særegne og store begrensning de bruksberettigedes rettigheter medfører... Jordbrukerne i bygdelaget har retter i kraft av bruk i alders tid som er omfattende og dynamiske. Bruken endrer seg med tida og tilhøva i jordbruket. Ramsås allmenningsstyre forvalter hogstretten for trevirke på vegne av de bruksberettigede. Fjellovens § 12 slår fast at... Iverksetjing av grunn disponeringstiltak – herunder tiltak som gjeld vassdrag – i statsallmenning kan berre skje når det ikkje medfører vesentleg skade for nokon som har bruksrett....Vi mener dette prinsippet også må gjelde ved evt vern i statsallmenninger.

Ramsås allmenningsstyre ber om at skogbestanden mot sør mellom veien og myrområdet holdes utenom det supplerende våtmarksvernet.

Verdal Fjellstyre (høring) Fjellstyret har ingen merknader til forslaget til utvidelse av Kaldvassmyra naturreservat i Ramsås statsallmenning.

NVE kjenner ikke til at det er energi- og vassdragsinteresser i utvidelsen av Kaldvassmyra naturreservat. De viser til Statnett SF og områdekonsesjonærer Tensio TN som har uttalt at de har ingen merknader. NVE kan dermed ikke se noen energi- og vassdragskonflikter i utvidelsen av Kaldvassmyra naturreservat

Statnett uttaler seg både til oppstartsmelding og høring, og ga tilbakemelding om at de har ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av verneplanarbeidet og derfor ikke har merknader.

Kartverket uttaler seg bare om stedsnavn i slike saker. Her dreier det seg om en liten utvidelse, og navnet Kaldvassmyra naturreservat vil fortsatt være fullt dekkende.

Statsforvalterens kommentar:

Statsforvalterens vurdering av innspill fra Ramsås statsallmenning om fjellovens § 12. Dette er privatrettslig, og er rettet mot at grunneier ikke kan utnytte området på en måte som går utover rettighetshavere. Oppdyrking kan være eksempel på grunn disponering.

Vurderingen bygger på:

- Et vernevedtak er ikke et grunn disponeringstiltak.
- Eventuell skade på rettighetsutøvelse må tas gjennom erstatningssaken etter vernevedtaket.
- Normalt vil en bruksrettshaver ikke ha et mer omfattende vern for sin rettighet, enn det grunneieren har.

Forholdet til frivillig vern av skog

Det var ønskelig fra Statsforvalters side å inkludere noe mer skog i vernet, men hverken Statskog, Ramsås statsallmenning eller Verdal fjellstyret ville sette av mer skogareal til vern. I tråd med innspill som kom inn etter oppstartsmeldingen og befaringer, er 27,1 dekar skog tatt ut av forslaget før det ble sendt på høring. I forslaget beholdes et lite belte av trær i myrkanten, og noe skog nærmest den restaurerte grøfta. Til sammen utgjør dette omtrent 8 daa blandingskog. Det er oppnådd enighet

med Statskog og Verdal fjellstyre om vern av ca 8 da skog, men Ramsås statsallmenning opprettholder sitt syn om at skogbestanden mot sør mellom veien og myrområdet holdes utenom verneområdet.

Verneforskrift

Det er ikke gjort endringer i verneforskriften etter høring.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i tråd med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Når det gjelder innspillet fra Ramsås statsallmenning legger Miljødirektoratet til at fjellova § 12 regulerer forholdet mellom staten som grunneier og bruksrettshaverne. Vi kan ikke se at et vernevedtak utgjør grunn-disponering som reguleres av bestemmelsen.

Før høringen av verneforslaget ble storparten av skogen grenset ut. Det er imidlertid ca. 8 da blandingsskog som utgjør en kantsone mot myra, og som har en viktig økologisk funksjon ved at den blir en buffersone mot verneområdet mellom veien.

For øvrig vil Miljødirektoratet påpeke at overvåkingen av restaurert myr i Norge foregår i regi av Miljødirektoratet. Per i dag er det NINA som har kontrakt på å følge opp dette arbeidet på vegne av Miljødirektoratet.

Miljødirektoratet er blitt gjort oppmerksom på at det ikke er avholdt konsultasjon med reinbeitedistriktet. Statsforvalteren har bedt om møte med reindriften og det forventes dette møtet blir avholdt snarlig om distriktet ønsker det.

Tilråding Kaldvassmyra

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform. Vi har foretatt en endring i § 11 i forslaget, slik at det framgår direkte av forskriften at Statsforvalteren i Trøndelag skal være forvaltningsmyndighet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår opprettelse av Kaldvassmyra naturreservat.

7. Sklinna naturreservat, Leka kommune, Trøndelag - utvidelse

Verneformål og særskilte verdier

Formålet med forskriften er å bevare et område som et egenartet øy- og skjærgårdsområde ytterst på Namdalskysten, der botaniske, zoologiske og geologiske elementer, så vel på land som i sjø, bidrar til å gi området dets særpreg. Området har stor naturfaglig verdi. Området inneholder spesielle geologiske formasjoner på sjøbunnen som gir et rikt og variert naturmangfold i sjøen med viktige og truede naturtyper. Spesiell verdi knytter seg til området som hekkebiotop og furasjeringsområde for en rekke sjøfuglarter, inklusiv alkefuglene.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Område er en utvidelse av Sklinna naturreservat, som ble opprettet i 2003 og fikk status som Ramsarområde i 2011. Sklinna øygruppen er leveområde til den eneste sjøfuglkolonien mellom Runde og Røst med et komplett utvalg av de vanlige fuglefjellsartene. Utvidelsen vil ivareta områdets økologiske funksjon, ved å sikre viktige beiteområder i umiddelbar nærhet til sjøfuglkoloniene på Sklinna.

Sklinna ligger på et grunt platå i det ellers dype sjølandskapet som omgir øygruppen. Dets isolerte beliggenhet og fraværet av firbeinte predatorer gjør området ekstra viktig både for sjøfugl og som referanseområde for et (delvis) uforstyrret kystøkosystem. Av våre ± 54 regulære sjøfuglarter er 34 arter (63%) rødlistet i den siste rødlista fra 2021. Verdens sjøfuglbestander er redusert med 70% i perioden 1950-2010 (6). Data fra Det nasjonale overvåkingsprogrammet og SEAPOP indikerer at situasjonen er tilsvarende for norske sjøfuglbestander.

Forskningen i regi av SEAPOP har bl.a. vært fokusert rundt hvordan sjøfugler utnytter sine habitater til næringssøk i hekketiden og gjennom vinterhalvåret, hvordan miljøfaktorer og tilgang på mat og gode beiteområder regulerer deres hekkesuksess, hvordan miljøgifter, inkludert plast, påvirker sjøfugl. Fra 2007 ble overvåkingsaktiviteten utvidet fra kun bestandsovervåking til å også omfatte hekkesuksess, voksenoverlevelse og diett. Dette gjør at man er bedre rustet til å si noe om årsakene til at bestander fluktuere.

Spesielt om utvidelsen

- Inneholder tareskogbunn og omfatter saltvannssystemer med tareskog
- Svært viktig beiteområde for flere sjøfuglarter, blant andre lomvi som er kritisk truet (CR), og teist som nå er nær truet (NT)
- Sjøfugl som hekker i det eksisterende verneområde beiter i planområde, og utvidelsen vil derfor bidra til å ivareta verneområdets økologiske funksjoner
- Inkludering vil bidra til å oppfylle internasjonale forpliktelser til å ta vare på Ramsarområder

Det finnes viktige marine naturtyper rundt Sklinna. Det er registrert skjellsandforekomster samt større forekomster av tareskog. Tareskogbunn er klassifisert som «nær truet» (NT) i rødlista for naturtyper, og er på landsbasis påvirket av kråkebollebeiting og taretråling. Gruntvannsområdene er viktige næringssøksområder for flere sjøfuglarter.

Tareskogen er et viktig habitat for mange marine arter. Mer enn 300 arter av alger og dyr er observert knyttet til plantene i tareskogen, og på hver kvadratmeter tareskog kan det finnes 100 000 små krepser, snegler, muslinger, pigghuder og børstemark. Disse dyra er hovedføde for mange av kystfiskebestandene som bruker tareskogen både som føde- og oppvekstområde. Fiskebestandene i tareskogene er svært viktige næring for kystnære sjøfugl som storskarv, toppskarv og teist, som jakter på unge årsklasser av sei, og andre småfisk som lever i tareskogene (Dehnhard et al. 2021 og Hillesøy og Lorentsen 2012 gjengitt i Nordrehaug, m.fl., 2021). Rapporten fra Havforskningsinstituttet (Nordrehaug, m.fl., 2021) skriver videre at tareskogsområdene er en nøkkelressurs for de sterkt reduserte bestandene av krykkjer, alke og lomvi. I tillegg finner sjøpattedyr som sel og nise mat i og rundt tareskogen ((Bjørge et al. 2002 gjengitt i Nordrehaug, m.fl., 2021).

Sjøfugl er en av de mest sårbare gruppene av fugl i verden, og mange bestander sliter. Norge har ca. 25 % av Europas totale sjøfuglbestand, og mange norske sjøfuglbestander har gått ned i løpet av de siste 40 årene. Nedgangen kan skyldes flere faktorer, for eksempel sekundæreffekter av klimaforandring inkludert reduksjon i mattilgangen, konkurranse med fiskerier og bifangst, forurensning, forstyrrelser fra båt og skipstrafikk og økt predasjon fra rovdyr som mink og andre

rovdyr. I tillegg har utbygging av kystsonen for havbruk og vindkraft, samt høsting av tang og tare potensiale for å påvirke sjøfugl (7).

Sjøfugl kan leve i flere tiår og derfor er overlevelsen til de voksne individene en kritisk faktor for bestandenes utvikling. Langvarig lav hekkesuksess eller hekkesvikt, som ikke er uvanlig for sjøfugl, kan imidlertid også påvirke bestandene negativt (7). Derfor er det viktig at det er nok næringstilgang for hekkende fugl, samt at matfatet ikke er så langt unna hekkeplassene. Dette for å unngå predasjon på egg og unger i den tiden foreldrepåret er borte fra reir/hekkeplass.

Sjøfuglarter som beiter i tareskogen i Sklinna er blant annet (rødlistestatus i parentes); toppskarv, storskarv (NT), teist (NT), alke (EN), lomvi (CR), ærfugl (VU), svartbak, sildemåke, lunde (EN), gråmåke (VU) og fiskemåke (VU). Forskning fra NINA har vist en 17 % nedgang i hekkebestanden hos teist fra 9-års-perioden før trålingen startet på Sklinna (2010-2018) sammenlignet med gjennomsnitt for 5-års-perioden etter at trålingen startet 2019-2023 (Det nasjonale overvåkingsprogrammet for sjøfugl, SEAPOP). Det var også en betydelig hekkesvikt i 2019, året etter de viktigste beiteområdene ble trålt (Svein-Håkon Lorentsen, NINA, pers. med.). I 2024, når taretrålingen rundt Sklinna foregikk i midten av juni og dermed midt i hekkesesongen, ble det observert økt dødelighet av toppskarv-ungene pga næringsmangel rett etter taretrålingen var avsluttet. Hekkesuksess for toppskarv ble dermed lavere enn forventet (Nina Dehnhard, NINA, pers. med.).»

Inngrepsstatus og andre interesser

I planområdet er det ulike påvirkningsfaktorer, herunder:

- Klimaendringer
- Forstyrrelser
- Marin forurensning
- oljesøl
- fiskegarn
- miljøgifter

Det finnes ingen infrastruktur i utvidelsen.

I eksisterende verneområde:

- Bygninger m.m. i tilknyttet fyret.
- Molo mellom Heimøya og Hansholmen
- Molo ved almenningsskaia
- allmenningsskai og kai nedenfor fyret.

Sammendrag av høringsuttalelser

Det har kommet inn totalt 19 uttalelser til verneforslaget (9 innspill til oppstartsmelding og 10 høringsuttalelser). Sammendrag av de 10 høringsuttalelsene gjengis under. Av høringsuttalelsene var det 6 av uttalelsene som inneholdt konkrete merknader til høringen.

Leka kommune er positiv til utvidet vern. Ut over dette har de ingen andre bemerkninger enn det som kom frem i tidligere dialoger og befaring på Sklinna med Statsforvalteren. Referat fra møte/befaring i vedlegg.

Sjøfartsdirektoratet ingen merknader til foreslått forskrift om vern av Sklinna naturreservat.

NVE kan ikke se noen energiinteresser innenfor Sklinna. Statnett uttalte seg til oppstartsmelding, og har ikke anlegg som blir berørt av planene og har derfor ingen merknader. Tensio TN har ikke uttalt seg.

NINA har avgitt følgende høringsinnspill:

- Sklinna-øygruppen er den eneste sjøfuglkolonien mellom Runde og Røst med et komplett utvalg av de vanlige fuglefjellsartene, og er således Midt-Norges viktigste sjøfuglkoloni.
- For mange arter har Sklinna nasjonal og dels internasjonal viktighet.
- Studier av områdebruk vha. GPS-sporing av toppskarv, lomvi og teist viser at alle artene i stor grad beiter innenfor grensene for området foreslått for supplerende vern dvs. utenfor dagens verneområdegrense. Det er uten tvil den rike stortareforekomsten, som er en naturtype som er nær truet, som gjør at disse områdene er spesielt viktige som beiteområde for hekkende sjøfugl.
- Sklinna-øygruppens ekstremt isolerte beliggenhet, og det totale fraværet av firbente predatorer, gjør at øygruppen egn seg meget godt som leve- og referanseområde for sjøfugl.
- Fraværet av firbeinte predatorer er svært viktig for at bakkehekkende sjøfugl skal lykkes med hekkingen.
- Sklinna er et særdeles viktig område for overvåking og forskning i marine kystøkosystemer, og det er av avgjørende viktighet å ta vare på lokaliteten som et unikt referanseområde. Området var inntil 2018, da det ble åpnet for taretråling, skånet for store forstyrrelser i de tilhørende økosystemene
- NINA er av den oppfatning at fiskeaktivitet fra små båter (sjarker) er uproblematisk i forhold til sjøfugl. Det samme gjelder fiske etter krabber.
- Det bør vurderes tiltak slik at seisteng ikke fortøyes inne i lomvikolonien da dette er svært forstyrrende.
- Det er positivt at forslaget til verneforskrift ikke åpner for akvakultur i verneområdet.
- NINA støtter fullt ut Statsforvalterens anbefaling om at taretråling ikke skal tillates innenfor grensene for supplerende vern. Beiteområdene i Sklinna-øygruppen er så viktig for truede og sårbare sjøfuglarter av nasjonal og internasjonal betydning at all aktivitet som kan påvirke områdets funksjonelle verdier for sjøfugl må forbys om de ikke er strengt nødvendige for samfunnsberedskap og sikkerhet.
- Sklinnas betydning som referanseområde for kystøkosystemer er avhengig av at taretråling forbys.
- NINA er av den oppfatning at Norge er nødt til å ta vare på noen slike områder som framtidige referanseområder for å kunne forstå effektene av menneskeskapte påvirkninger i kystsonen, og således forvalte våre kystøkosystemer på en bærekraftig måte. Har vi ikke slike områder vil det kunne få svært alvorlige følger for forvaltningen av våre kystøkosystemer, og våre sjøfuglbestander.
- Kunnskapsgrunnlaget og viktigheten av vern for å beskytte sjøfuglkolonien på Sklinna er usedvanlig godt dokumentert gjennom NINAs arbeid.
- Det er også verdt å merke seg at Norge har forpliktet seg til å verne 30% av nasjonale marine områder innenfor 2030. I 2023 var andel av territorialfarvannet til Fastlands-Norge som er vernet 4,5%, og derved langt unna målet. NINA er av den oppfatning at for å oppnå mest mulig positiv effekt av vernede områder for natur og biodiversitet, er det hensiktsmessig å beskytte dem mot store inngrep. Det er derfor lite hensiktsmessig å åpne for fiskeri, oppdrett eller taretråling innenfor grenser til verneområder.

BirdLife konkludere med at datagrunnlaget forut for vernet, altså kunnskapen om verneverdien, er solid. Det samme er kvaliteten på naturen man søker å styrke vernet av. De har følgende innspill for utkast til forskrift:

§§ 3 og 4 om vernebestemmelsene og unntak fra de generelle reglene

Bestemmelsene må beholdes slik de er utformet, og ikke uthules. Fuglers tilstedeværelse i landskapet skiller seg ut fra en del annet naturmangfold, bl.a. gjennom spesifikt arealbruk (hekking,

myting, resting under trekk, næringsøk, overvintring) som varierer gjennom døgn og årstid, og som påvirkes av faktorer som vær og menneskelig aktivitet. Hva Sklinna angår kan vi konkludere med at naturverdiene er meget godt kartlagt, og funnet betydelige. Disse må føre til at man finner andre lokaliteter for næringsvirksomhet, også i tilfeller der man vurderer virkningene til å være moderate, nettopp fordi konsekvensene likevel blir store. Norsk Institutt for naturforskning (NINA) har kartlagt beiteområder flere hekkende sjøfuglarter på Sklinna. De rike stortareforekomstene utgjør leveområder for fisk, bl.a. yngre årsklasser av sei, som sjøfuglene lever av. Taretråling må ikke forekomme i verneområdet. Tareskogen er kritisk viktig for toppskarv, og teisten er antatt å være særlig sårbar ift. taretråling siden den har så kort aksjonsradius. Akvakultur og annen næringsvirksomhet kan helle ikke tillattes. NINA publiserte i 2013 NINArapport 733 Tverrfaglig vurdering av konsekvenser for sjøfugl. I rapporten påpeker de at arealbeslagene er de mest alvorlige følgene ved etablering av akvakultur. En annen rapport om akvakultur, fugler og dyr spesielt, NINA-rapport 1199 Effekter av forstyrrelser på fugl og pattedyr fra akvakulturanlegg i sjø – en litteraturstudie (13), viser til at fugl gjennom forstyrrelser ofte fortrenses fra optimale områder for næringsøk, myting og natteleie. Fuglene og marine pattedyr tvinges til å endre sitt arealbruk, og forstyrrelser fra båttrafikk og andre negative faktorer er et reelt og alvorlig problem.

§ 5 om tider for ferdselsforbud

Vi støtter tidene for ferdselsforbud, og mener de er nødvendig for å ivareta fuglenes hekketid.

Kystverket uttalte seg til oppstarten av verneplanprosess i 2021. Der opplyste de blant annet om at Kystverket er eier og driver av flere navigasjonsinnretninger. Innretningene er etablert for å trygge ferdselen på sjø, og hindre akutt forurensing. I tillegg eier Kystverket eldre fyrbygninger innenfor eksisterende verneområde der de har et ansvar for vedlikehold og ivaretagelse av kulturminner. Kystverket anser sine interesser og innspill som ivaretatt i oversendt forslag til forskrift om vern av Sklinna naturreservat.

Fiskeridirektoratets samlede vurdering av forslag om forbud mot taretråling

- Med bakgrunn i Havforskningsinstituttets vurderinger i forhold til taretråling er Fiskeridirektoratets vurdering at kategoriseringen av nordlig stortareskog som nær truet ikke gir grunnlag for særskilte bevaringstiltak i det aktuelle området.
- Området som omfattes av foreslått utvidelse ligger lokalisert i tarehøstefelt 440A, 441B og 442C. Innenfor området som omfattes av den foreslåtte utvidelse, ble det i perioden 2013-2019 høstet et totalt kvantum på omtrent 7000 tonn stortare. I felt 440A som vår åpent i 2020/2021 ble det høstet et lite kvantum innenfor området som er omfattet av utvidelsen. I felt 442C som vår åpent i 2021/2022 ble det høstet omtrent 2500 tonn og i felt 441B som er åpent i 2023/2024 er det høstet omtrent 4900 tonn i området som er omfattet av utvidelsen.
- Området er et mye brukt høsteområde for tarenæringen, det høstes aktivt med høyt kvantum per areal. Området framstår ikke som urørt.
- Et vern vil få konsekvenser for en bærekraftig tarenæring i området.
- Innføring av vern for ivaretagelse av nær truede arter bør etter Fiskeridirektoratets oppfatning hovedsakelig vurderes i områder hvor det ikke foregår en bærekraftig høsting av ressursen.
- Når det gjelder behovet for å forby taretråling for å bedre ivareta sjøfugl, mener Fiskeridirektoratet at dette er en vurdering som må gjøres med et så godt kunnskapsgrunnlag som mulig.
- Det er bestilt en rapport for ytterligere å belyse saken. Det er positivt at det er bestilt en rapport. Fiskeridirektoratets kan ikke se at denne rapporten foreligger i høringsdokumentene, og antar at den ikke er ferdigstilt. De mener at det vil være fordelaktig å vurdere resultatene fra den bestilte rapporten før man tar stilling til et eventuelt forbud mot tarehøsting. Slik vil også høringspartene ha et så godt kunnskapsgrunnlag som mulig, før

forslagene til forbud skal vurderes. De foreslår derfor at Statsforvalteren venter med å vurdere forbud mot tarehøsting til rapporten foreligger.

- Fiskeridirektoratet ber om å få tilsendt rapporten når den foreligger, slik at de kan gjøre en vurdering og gi et endelig innspill basert på funnene i rapporten.
- Forslag om utvidelse av verneområdet omfatter også et forslag om endring av verneforskriften, som innebærer forbud mot all høsting av viltlevende marine ressurser. Fiskeridirektoratet ønsker å bemerke at det i vedlegg 3 «Innspill til oppstartmeldingen» under punkt 3 «Fiske» står at forslaget ikke medfører endringer fra dagens situasjon. I forslag til forskrift som medfølger høringen foreslås det endringer fra dagens situasjon når det gjelder fiske.

Skjellsanking

I forslag til forskrift er det ikke tillatt med skjellsanking i naturreservatet, da ny mal for verneforskrift etter naturmangfoldloven ikke åpner for skjellsanking i naturreservat (vedlegg 3, side 8). Fiskeridirektoratet har ikke innvendinger til en slik bestemmelse.

Forbud mot fiske

I forslag om utvidelse er det i høringsutkastet flere avsnitt som Fiskeridirektoratet oppfatter som argumentasjon for å forby all høsting av viltlevende marine ressurser (foruten om krabbefiske med teiner og tradisjonell låssetting).

Seisteng

Statsforvalteren skriver at havna brukes av små fiskefartøyer (sjarker) hele året, og på vårparten er det også i de siste årene etablert seisteng i havna. Det er noe uklart for Fiskeridirektoratet hvorfor seisteng er trukket fram som forstyrrende for sjøfugl i form av at det genererer noe aktivitet. Seisteng er i prinsippet det samme som låssetting, og forslaget til forskrift tillater tradisjonell låssetting. Men, dersom seisteng medfører vesentlige forstyrrelser for sjøfuglene anbefaler Fiskeridirektoratet at Statsforvalteren fastsette en konkret tidsperiode hvor seisteng i havna ikke er tillatt. De kan dog ikke se at det gir grunnlag for å forby all høsting av viltlevende marine ressurser.

Låssetting

Fiskeridirektoratet ber om at «tradisjonell låssetting» endres til «låssetting» i forskriften. De kan ikke se at det ikke skal være greit å låssette andre fiskeslag dersom en utvikling i fiskeriene i fremtiden tilsier at det blir aktuelt.

Bifangst i garn

Statsforvalteren skriver at det ikke er uvanlig at skarv (og andre sjøfugler) setter seg fast i fiskegarn. Dersom sjøfugl settes fast i garnfiske er det uheldig. De er usikre på om dette forekommer i så stor grad at det gir grunnlag for å legge begrensninger på garnfiske i området. En slik argumentasjon vil ikke underbygge forbud mot fiske med andre redskaper.

Ferdsel

Statsforvalteren skriver at skipstrafikk i området består hovedsakelig av båttrafikk fra lokale fiskere og rettighetshavere. Statsforvalteren skriver at i utvidelsen vil forstyrrelser først og fremst være forbundet med ferdsel på sjøen, og at i denne sammenhengen kan en forstyrrelse være noe som gjør at fuglene ikke gjør det som er mest hensiktsmessig for dem. Videre står det at det kan for eksempel være fuglene bruker ekstra tid på å finne mat fordi de avbryter matsøk og må fly lengere for å finne mat, i myteperiode kan en forstyrrelse være en båt som gjør at fuglene som ikke kan fly må bruke mye energi på å svømme i sikkerhet. Det er noe uklart for Fiskeridirektoratet om dette er en argumentasjon for å forby høsting av viltlevende marine ressurser (foruten om krabbefiske med

teiner og tradisjonell låssetting). Statsforvalteren skriver også at det er uklart hvordan og i hvilken grad fugl blir forstyrret og lar seg stresse av lys og lyd fra båter. Fiskeridirektoratet er derfor usikre på om dette er et sterkt nok argument for å forby all høsting av villevende marine ressurser.

Om fiskeriaktivitet

Den tradisjonelle tilnærmingen ved opprettelse av verneområder har vært å tillate fiskeriaktivitet etter reglene i havressursloven. Dette har vært ansett forenlig med verneformålet. Fiskeridirektoratet oppfatter det som noe prinsipielt nytt at verneforslaget nå omfatter et generelt forbud mot høsting av villevende marine ressurser, uten at det sannsynliggjøres i noen betydelig grad at videreføring av fiskeriaktivitet på nåværende nivå fører til skade på sjøfugl eller andre verneinteresser. Dette er derfor en omlegging som potensielt kan få betydning for en rekke andre verneområder. Fiskeridirektoratet mener en slik praksisendring ikke bør finne sted uten et sterkere kunnskapsgrunnlag om effekter av ulike høsteaktiviteter.

Akvakultur

Fiskeridirektoratet har ingen kommentarer til Statsforvalterens redegjørelse for akvakultur i det aktuelle området.

IFF N&H Norway skriver området er av stor betydning, og at høstefeltene 440A, 441B og 442C som supplerende vern berører har tilført tarenæringen 25 000 tonn i løpet av den siste syklusen. I en normal høstesyklus er det forventet å høstes mellom 30-35 000 tonn fra disse feltene, Videre mener IFF at høringsdokumentet gir en negativ fremstilling av situasjonen for arter og naturtyper for å støtte behovet for utvidelse. IFF oppsummerer sitt innspill slik:

En mer objektiv vurdering av fakta viser at:

- Utvidelsen vil øke verneområdet mot tarehøsting fra 873 000 dekar til 877 000 dekar, en økning på 0,5 %.
- Lomvibestanden på Sklinna øker til tross for tarehøsting.
- Teistbestanden har vist både opp- og nedganger som mest sannsynlig ikke er relatert til tarehøsting.
- Stortareskogens tilstand er vurdert som positiv i 2018-rødlista for naturtyper.
- Garnfiske, som har dokumenterte negative effekter på sjøfugl, forblir tillatt, mens tarehøsting, som kun har et potensial for negativ påvirkning, forbys.

IFF mener at behovet for å utvide verneområdet ikke er tilstrekkelig dokumentert.

Trøndelag fylkeskommune ønsker å påpeke at slik utkastet til forskriften foreligger, synes det uklart hvordan et fremtidig fiske kan foregå i verneområdet. Dette bør presiseres nærmere i forskriften og det vises i denne sammenheng til Fiskeridirektoratets uttalelse i forbindelse med melding om oppstart av arbeidet. Ut fra de interesser fylkeskommunen er satt til å ivareta har de ellers ingen merknader

Nord fiskarlag skriver i sitt innspill at foruten fangst av tare drives det også et beskjedent garnfiske etter sei, lange og breiflabb i det utvidede naturreservatområdet.

I de omkringliggende områdene drives det utstrakt fiske med flere redskaper og i et større omfang. Den tyngste fiskeriaktiviteten henger sammen med de kartlagte fiskeplassene (som vist i figur 1 i høringssvaret). Nord Fiskarlag støtter et forbud mot taretråling. Inntil vi vet effektene taretråling kan få for gyte- og oppvekstvilkårene til kysttorsk og andre arter, mener Nord Fiskarlag at taretråling må vurderes ut fra et strengt føre-var-prinsipp.

Vikna og Omegn Fiskarlag skriver at Sklinna og områdene rundt har i alle tider vært et svært viktig fiskeriområde og har stor betydning for mange fiskere fra området. De er tilfredse med at fiskernes rettigheter i forslag til ny verneforskrift blir videreført.

Fiskarlaget kommer videre med følgende innspill:

Yrkesfiske med garn, line og juksa må være tillatt jf. §4 bokstav c.

Vi registrerer at det i forskriftsutkastet § 4 bokstav c gis generelt unntak for fiske med garn og line «i samsvar med lakse- og innlandsfiskeloven». I sjø gjelder havressursloven. Vi kan ikke se at det er nødvendig med en henvisning til hjemmelslov i dette tilfelle og foreslår at forskriften § 4 bokstav c. gis følgende utforming:

«... § 4. Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 andre ledd er ikke til hinder for... c. Yrkesfiske med garn, line og juksa.

For § 4-generelle unntak fra vernebestemmelsene, ønsker laget å komme med Innspill på punkt e. og punkt f. Merknader til § 4 punkt e:

Sklinnasundet er en av de mange viktige lokale plassene for pelagisk fiske samt notfiske etter sei. I vernebestemmelsene er all høsting av viltlevende marine ressurser forbudt og riktig ordlyd i unntaksbestemmelsene er derfor svært viktig for å kunne drive fiske i tråd med bestemmelsene. Punkt e. gir unntak for tradisjonell låssetting av fisk. Låssetting av fisk vil si at fisk lagres i en låsnot som har sitt feste i land eller lagres i en pose/merd som oppankres og/eller festes i land. Lagring er i påvente av at fisken skal kvitte seg med åte og/eller i påvente av opptak til føring og levering. Det nevnes ikke at selve notfiske er et av unntakene. Fangsten må fiskes før den kan låssettes. Det er derfor viktig at vernebestemmelsene både gir unntak for selve notfiske og for låssetting av fangst. Laget vil derfor at punkt e. får ordlyden «fiske med not og tradisjonell låssetting av fisk». Da er både fangsting og låssetting omfattet av unntaket. Foreslår følgende for §4 punkt e:

«... § 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 andre ledd er ikke til hinder for...

e. fiske med not og tradisjonell låssetting av fisk

Merknader til punkt f:

Unntaket gir fiskerne rett til bruk og vedlikehold av fortøyningsfester, men at fortøyningsmiddelet skal være av et materiale som ikke forurenser. Laget stiller seg noe undrene til dette kravet, og tolker ordet fortøyningsmiddel her til å være tauverk/wire/kjetting. Alt moderne tauverk er produsert av oljebaserte materialer og kan dermed anses å være forurensende med tanke på mikroplast. I dag er det få, om kanskje ingen alternative materialer som er anvendelige. Vi foreslår at «når fortøyningsmiddelet er i et materiale som ikke forurenser» strykes. Uten dette blir det få lovlige fortøyninger i Sklinna for en og enhver.

Merknad § 3 punkt c om kloakk:

I vernebestemmelsene § 3 punkt c, er det listet opp ulike tiltak som er i strid med verneformålet, der det nevnes utslipp av kloakk. Fiskefartøy av nyere dato er lovpålagt og ha kloakkoppsamling om bord og kan dermed oppfylle kravet med å slippe kloakk i rom sjø. Sjarker som ikke har denne installasjonen, vil måtte slippe kloakk der de ligger, noe som utgjør en ubetydelig mengde kloakk. God dybde med strøm og sjødrag gjør dette uproblematisk i Sklinnasundet. Laget oppfordrer til at ordlyden i forskriften endres, slik at sjarkfiskerne ikke blir lovbrøtere når de må gjøre sitt fornødende. Vi foreslår ordlyden «større utslipp av kloakk» eller at det legges til et unntak i § 4.

Merknad § 8:

Vika og omegn fiskarlag mener det er viktig at verneforskriften ikke må bli til hinder for en framtidig framføring av sjøkabel med forsyning av strøm til Sklinna. Fiskeflåtens behov for tilpasning til det grønne skifte kan gjøre dette aktuelt og nødvendig. Laget ser at dette kan være mulig i forbindelse med elektrifisering av oljeinstallasjoner utenfor Sklinna. Det forutsettes at § 8-generelle dispensasjonsbestemmelser vil kunne gi anledning til dette hvis det blir aktuelt.

Nord Fiskarlag kommer med forslag om å ta inn forsiktighetsregler for anleggsarbeid i eller i nærheten av, gytefelt, gyteområder, fiskeplasser og låssettingsplasser. For å unngå å gjøre skade på naturmangfoldet i de tilleggende gytefelt, gyteområder og fiskefelt, anbefaler Nord Fiskarlag at følgende bestemmelser inntas på relevant sted i forvaltningsplanen, verneforskriften eller som vilkår til et eventuelt dispensasjonsvedtak:

«Tiltak som kan medføre støy, vibrasjoner, utslipp av anleggsvann, eller som på annen måte er egnet til å forstyrre eller skade gytende fisk og/eller naturmangfoldet innenfor verneplanens og/eller forvaltningsplanens sjøarealer, kan kun tillates utført i perioden august til desember. Det er forbudt å iverksette tiltak som kan virke forstyrrende eller skadelig for livet i kystsonen i gyteperioden for torsk (januar-mai)».

Statsforvalterens kommentar til innspill til Kystverkets bruk av området

Utvidelsen innebærer ingen endring. Ingen konflikt.

Statsforvalterens kommentar til innspill til ferdselsrestriksjoner

Utvidelsen innebærer ingen endring. Ingen konflikt.

Statsforvalterens kommentar til innspill til energi- og nettanlegg m.m. Samt anleggsarbeid

Det er ikke meldt om noen energiinteresser eller anlegg innenfor Sklinna. Utvidelsen innebærer ingen endring. En eventuell søknad om fremføring av strømkabel til Sklinna, vil bli behandlet etter § 8 (generelle dispensasjoner). Nord Fiskarlag kommer med forslag om å ta inn forsiktighetsregler for anleggsarbeid i eller i nærheten av, gytefelt, gyteområder, fiskeplasser og låssettingsplasser. Statsforvalteren mener at § 3, punkt c skal hindre eventuelt tiltak og aktivitet som kan forårsake skade på naturmangfoldet innenfor verneområdet.

Statsforvalterens kommentar til innspill på skjellsanking

Ny mal for verneforskrift etter naturmangfoldloven åpner ikke for skjellsanking i naturreservat. Ifølge gjeldende verneforskrift er skjellsanking tillatt med noen restriksjoner, men slike bestemmelser er ikke i tråd med dagens restriksjonsnivå i naturreservater. I høringsforslaget gir derfor forskriften ikke en slik mulighet. Fiskeridirektoratet har ingen innvendinger mot en slik bestemmelse.

Statsforvalteren opprettholder forslag om forbud mot skjellsanking i tilrådingen.

Statsforvalterens kommentar til innspill til akvakultur

Fiskeridirektoratet har ingen kommentarer til Statsforvalterens redegjørelse for akvakultur i det aktuelle området. NINA og BirdLife Norge støtter Statsforvalterens vurdering om at akvakultur ikke tillates i området.

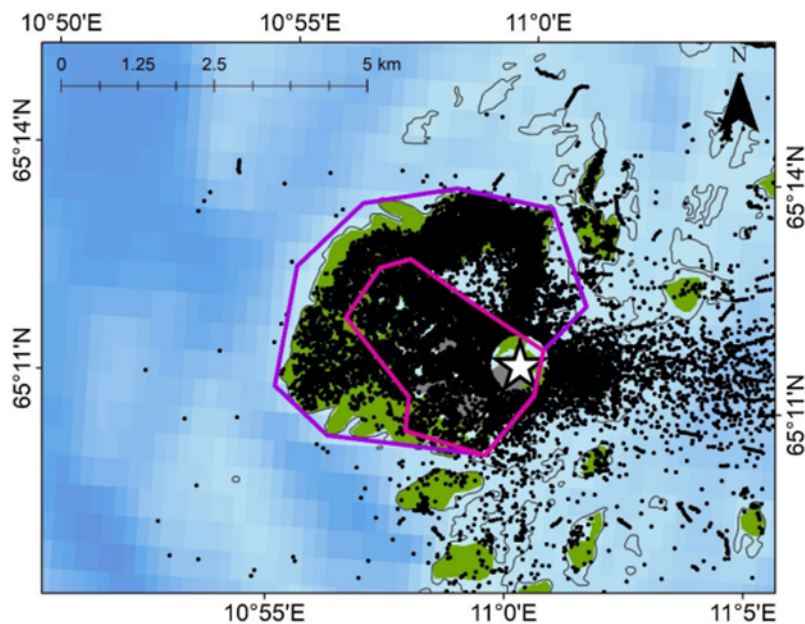
Statsforvalteren opprettholder forslag om forbud mot akvakultur i tilrådingen.

Statsforvalterens kommentar til innspill til kunnskapsgrunnlaget

IFF N&H Norways innspill på at behovet for å utvide verneområdet ikke er tilstrekkelig dokumentert og innspill fra BirdLife Norge og NINA om at behov for utvidelse er godt dokumentert.

Svar: Statsforvalteren mener behovet for utvidelse er dokumentert ved følgende:

1. Vi viser til oppdrag beskrevet under kapittel 2.2 som er basert på Miljødirektoratets rapport 2017 «Forslag til plan for supplerende vern – Miljødirektoratets anbefalinger», «Stortingets behandling av St. meld. Natur for livet (2015-2016)», og Statsforvalterens oppdrag mottatt 25. januar 2021: som fører til spørsmålet; «*ivaretar dagens avgrensing av Sklinna naturreservat områdets økologiske funksjoner?*»
2. Områdets funksjon er beskrevet i verneformål og i grunnlag for RAMSAR-status. Resultatene fra overvåking av sjøfugl på Sklinna viser alene at dagens grense ikke ivaretar områdets funksjoner, og at foreslåtte endring vil ivareta området på en mer robust måte ved at nærområdene for matsøk innlemmes i verneområdet. Her illustrert ved figur lånt fra innspill fra NINA.

Figur 2. Beitelokasjoner for toppskarv (sorte prikker; gps data fra 2011-2022) i området Sklinna, Leka kommune. Bare lokasjoner assosiert med dykking/beiting er vist, og lokasjoner i en radius av 500 m rundt kolonien (hvit stjerne) er fjernet. Data på fordelingen av tareskog (grønn) er lastet ned fra Naturbase. Grense til eksisterende verneområde er vist i rosa, foreslått utvidelse i lilla. Grå linjer markerer 50 m dybdelinje. Dybden er også vist i sjatteringer fra mørk blå (dype områder) til lys blå (grunn). NB. Grensene for foreslått utvidelse av verneområdet er digitalisert manuelt av NINA da vi ikke hadde tilgang til disse fra offentlige kilder.

3. Sklinna-øygruppen er den eneste sjøfuglkolonien mellom Runde og Røst med et komplett utvalg av de vanlige fugleffjellsartene, og er således Midt-Norges viktigste sjøfuglkoloni. For mange arter har Sklinna nasjonal og dels internasjonal viktighet.
4. Studier av områdebruk vha. GPS-sporing av toppskarv, lomvi og teist viser at alle artene i stor grad beiter innenfor grensene for området foreslått for supplerende vern dvs. utenfor dagens verneområdegrense. Det er vist gjennom forskning at det er områdene med den rike stortareforekomsten, som gjør at disse områdene er spesielt viktige som beiteområde for hekkende sjøfugl. Blant annet står det i NINAs innspill; «*Beiteområdene for lomvi fra Sklinna er kartlagt årlig siden 2019.....Ser man kun på data fra Sklinna-arkipelet var 58,0% av alle lokasjonsdata utenfor eksisterende verneområdegrense, men innenfor grensene for område foreslått for utvidet vern.*»

I Innspillet skriver IFF N&H Norway at høringsdokumentet gir en negativ fremstilling av situasjonen for arter og naturtyper for å støtte behovet for utvidelse.

Statsforvalterens svar på denne uttalelsen er:

- Verdens sjøfuglbestander er redusert med 70% i perioden 1950-2010 (Paleczny et al. 2015). Bestandsutviklingen (som varierer) i sjøfuglkolonien på Sklinna er ikke et resultat av at situasjonen er bedret for sjøfugl generelt, men en bekreftelse på at Sklinna er et av få områder som fremdeles har en økologisk tilstand som gir livsgrunnlag for en levedyktig sjøfuglkoloni. Dette er imidlertid ikke stabilt, og alle arter med unntak av alke og lomvi viser nedgående bestandstrender også på Sklinna i perioden 2013-2023. Denne var verst for gråmåke (-13%), toppskarv (-9%) og storskarv (-8%) (Descamps et al. 2024) (20).
- Når det gjelder utbredelse av stortare, tar vi til etterretning at det kan se ut som det er stortare i seg selv man ønsker å verne, og at høringsdokumentet lest i det lyset har en negativ fremstilling av situasjonen til denne naturtypen. Det er etter innspillet gjort et forsøk på å rette opp dette i tilrådingen ved å være mer presis i beskrivelsen av bakgrunn for verneforslaget.

Innspill fra NINA og BirdLife Norge og Leka kommune (gjennom befarings) som mener at kunnskapsgrunnlaget er godt.

Statsforvalteren er enig i at tilrådingen bygger på et godt kunnskapsgrunnlag, og mener bakgrunn for behov og viktighet av utvidelse er godt dokumentert.

I sitt innspill etterlyser Fiskeridirektoratet rapport, ønsker denne tilsendt for å kunne vurdere den, og ber Statsforvalteren vente på denne rapporten før det tas avgjørelser. IFF påpeker det samme i sitt innspill.

Ved høring var ikke rapporten ferdigstilt, og Statsforvalteren mottok rapporten fredag 15. november 2024. Statsforvalteren mener at kunnskapsgrunnlaget til høringen var godt nok ved høringstidspunkt, og at rapporten i seg selv ikke var nødvendig for å kunne avgjøre om utvidelsen er viktig for områdets funksjonalitet for sjøfugl. Rapporten belyser problemstillingene, men den er ikke avgjørende for prosessen rundt utvidelse av verneområdet på Sklinna. Statsforvalteren mener kunnskapsgrunnlaget for verneforslaget er svært godt.

Statsforvalterens kommentar til innspill til regulering av taretråling

I innspill fra NINA og BirdLife Norge er det argument for at taretråling må forbys. innspill fra Nord Fiskarlag er det også støtte for forbud mot taretråling:

1. Sklinna er et viktig område for overvåking og forskning i marine kystøkosystemer, og lokaliteten bør tas vare på som et unikt referanseområde. Området var inntil 2018, da det ble åpnet for taretråling, skånet for store forstyrrelser i de tilhørende økosystemene
2. Beiteområdene i Sklinna-øygruppen er såpass viktig for truede og sårbare sjøfuglarter av nasjonal og internasjonal betydning at Statsforvalteren mener aktivitet som kan påvirke områdets funksjonelle verdier for sjøfugl ikke må tillates om de ikke er strengt nødvendige for samfunnsberedskap sikkerhet.

I innspill fra Fiskeridirektoratet og IFF N&H er det argumenter for at taretråling må tillates:

1. Fiskeridirektoratets innspill: » kategoriseringen av nordlig stortareskog som nær truet ikke gir grunnlag for særskilte bevaringstiltak i det aktuelle området» og videre at: «Innføring av vern for ivaretagelse av nær truede arter bør etter vår oppfatning hovedsakelig vurderes i områder hvor det ikke foregår en bærekraftig høsting av ressursen», «Et vern vil få konsekvenser for en bærekraftig tarenæring i området», «Området er et mye brukt høsteområde for tarenæringen, og framstår ikke som urørt».

2. IFFs innspill: «Stortareskogens tilstand er vurdert som positiv i 2018-rødlista for naturtyper».

Statsforvalteren påpeker at verneforslaget er ikke begrunnet i vern av en uavhengig stortareforekomst med bakgrunn i at denne er nær truet. Statsforvalteren er enig i at det ikke ville vært et godt argument i seg selv med bakgrunn i det kunnskapsgrunnlaget som brukes i denne verneplanen. Begrunnelsen for verneforslaget er som beskrevet, sikre økologisk funksjon til et viktig RAMSAR-område. I den sammenhengen er tareskogen i forslaget avgjørende for at Sklinna naturreservat skal være et mer komplett økosystem med både hekkeområde og god mattilgang nært inn til sjøfuglkolonien. Vernet innføres altså ikke for å ivareta en nær truet naturtype.

Statsforvalteren ser og anerkjenner tarenæringens argumentasjon, og deres bekymring for at de skal miste sitt næringsgrunnlag. Statsforvalteren argumenterer ikke for at tarehøsting i et hvert tarefelt er i konflikt med forvaltning av sjøfugl, men i dette spesifikke området mener likevel Statsforvalteren at hensynet til sjøfugl av nasjonal og internasjonal verdi må veie tyngst.

I tillegg til målsetninger nevnt innledningsvis under kapittel 1.2, er Norge forpliktet til å sikre verneverdiene i Sklinna gjennom Ramsaravtalen. Toppskarv er en ansvarsart for Norge da over 25% av den Europeiske hekkebestanden finns her. Sklinna er Norges viktigste hekkeområde for toppskarv. Vi er Norge også forpliktet til å ta vare på denne arten gjennom internasjonale avtaler. De tre artene som NINA har instrumentert med GPS-sporingsenheter bruker dette området. Av disse er lomvi kritisk truet, teist nær truet på den norske rødlista.. De aktuelle tareskogsområdene er også en nøkkelressurs for de sterkt reduserte bestandene av krykkje og alke.

NINA opplyser i høringsinnspillet følgende: *Sporing av teist ble gjennomført først i 2013 og videreført i 2018 (før taretrålingen ble igangsatt) og 2019. Sporing av lomvi er gjennomført etter at taretrålingen startet, mens sporing av toppskarv har vært gjennomført årlig siden 2010.* NINA skriver videre at taretråling innenfor tilrådingen startet på ettersommeren 2018. NINA skriver også i sitt innspill at sjøfuglovervåkingen på Sklinna viste sviktende hekkesuksess for teist året etter oppstart av taretråling i området. I tillegg viser NINAs tellinger at teist-bestanden er redusert med 17% fra 9-års-perioden før trålingen startet på Sklinna (2010-2018) sammenlignet med gjennomsnitt for 6- års-perioden etter at trålingen startet (2019-2024).

Havforskningsinstituttet (Nordrehaug m.fl., 2021) peker på at tråling av tare kan påvirke hele økosystemet tareskog og alle artene som lever der. Det finnes en del kunnskap om hvordan taren selv og samfunn av små alger og dyr blir påvirket og restitueres etter tråling, både fra Havforskningsinstituttet si overvåking av taretråling og fra eldre studier. Kunnskapen om påvirkning høyere opp i næringskjeden er likevel liten. Forskningsprosjektet KelpFish har vist at taretråling ikke bare har effekter på taren selv, men gjennom fire nivå i økosystemet opp til rovfisk, og påvirker både tareskogens biomangfold og rolle som primærprodusent og funksjon som oppvekstområde for kystfiskbestander. Prosjektet viste likevel at taretråling representerer et avgrensa inngrep og at deler av tareskogen står igjen etter høsting. Resultat fra overvåking viser at tares biomassen forventes å være restituert etter ca. 4 år, men at det for økosystemet i sin helhet tar minst 6 år for å reetablere seg etter tråling. I NINA rapport 2502 påpeker at det mangler kunnskap om effekten av tang- og tarehøsting har på sjø- og vadefugler. I NINA Rapport 2502 oppsummeres studie fra Vikna slik:

*«Resultatene i studiet fra Vikna viste at det er stor romlig overlapp mellom områdene for høsting av tare og områdene for næringssøk for toppskarv (*Gulosus aristotelis*) og teist (*Cephus grylle*) på Sklinna (65.2°N, 10.99°Ø). Lomvi (*Uria aalge*) på Sklinna og teist på Muddvær, Vega (65.6°N, 11.7°Ø; 50 km nord for Sklinna) brukte i mindre grad områder hvor høsting av tare foregikk. Disse resultatene viser av overlappen mellom områder for kommersiell tarehøsting kan være omfattende for en del sjøfuglarter under hekkesesongen, men at det kan være forskjeller mellom bestander og arter. Påvirkningen fra tarehøsting vil dermed kunne variere tilsvarende».*

Christensen-Dalsgaard et al. 2020 skriver følgende: (sitat) «We could not detect any clear alterations in the diving activity of shags due to kelp harvest. However, the broad temporal and spatial of our study constrained the detection of fine scale changes in shag behavior in response to kelp harvest. Our study, nonetheless, identifies several issues that should be addressed before concluding on the effects of kelp harvest on seabird populations. This includes the need for experimental studies using directed and controlled harvest to investigate the effects of kelp harvest through the different trophic levels, including top predators. This is essential for ecosystem-based management of coastal resources, considering the many species composed in the coastal ecosystem». I artikkelen kommer det fram at oppløsningen på data på taretråling var grovt (1843 x 780 m), noe som er for dårlig til å trekke konklusjoner om eventuelle effekter av taretråling på sjøfugl.

Tareforekomsten er avgjørende for sjøfuglkolonien på Sklinna. Høsting av tare bør vurderes i områder som ikke er svært viktige for sjøfugl/nært inn til verneområder tatt i betraktning statusen for sjøfugl, vi mener føre-var prinsippet bør veies tungt i denne sammenhengen. Statsforvalteren opprettholder forslag om forbud mot taretråling i tilrådingen, dette ut i en total vurdering av kunnskapen rundt sjøfuglens bruk av tareskogen til matsøk og opprettholdelse av et bærekraftig økosystem i nærområdet rundt fuglefjella på Sklinna.

Statsforvalterens kommentar til innspill til regulering av fiske

- *I innspill fra Trøndelag fylkeskommunen har innspill på at det er uklart hvordan fiske skal reguleres i forslag til forskrift.*

Det kommer ikke frem direkte hva det gjelder, men det er kommet flere uttalelser som omhandler dette, og vi mener innspillet blir tatt til følge gjennom endringer beskrevet nedenfor.

- *Fiskedirektoratet og Nord Fiskarlag har innspill som går direkte på forslag til regulering av fiske.*

Innspill er gjengitt i oppsummering, og argumentene som gjelder bestemmelser om fiske tas til følge.

- *IFFs har i sitt innspill et begrunnet innspill på at fiske med garn bør forbys dersom taretråling forbys.*

Dette innspillet tas ikke til følge med bakgrunn i at det ikke sees som sannsynlig at den fiskeaktiviteten som foregår i området vil ha negativ effekt på områdets økologiske funksjon. NINAs innspill på fiskeaktivitet med små båter er uproblematisk tillegges vekt sammen med de argumenter Fiskeridirektoratets legger frem i sitt innspill.

- *NINA skriver i sitt innspill at det bør vurderes tiltak slik at seisteng ikke fortøyes inne i lomvikolonien da dette er svært forstyrrende. Fiskeridirektoratet mener i sitt innspill (nr 7) at det kan være mulig å regulere denne aktiviteten ved tidsavgrensning.*

Statsforvalteren vurderer at den aktivitet og ferdsel med båt som låssetting herunder seisteng genererer vil være forstyrrende for sjøfuglene i hekke- og myteperioden. Vi foreslår derfor at låssetting herunder seisteng er forbudt i perioden fra og med 15. april til og med 31. juli.

Statsforvalterens tilråding

A. Fiskeridirektoratets innspill rundt høsting av villlevende marine ressurser og regulering av fiske. Fiskarlagets innspill om at Vernebestemmelsene i § 3 andre ledd er ikke til hinder for... c. Yrkesfiske med garn, line og juksa. Samt Fiskarlagets innspill til § 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 andre ledd er ikke til hinder for... e. fiske med not og tradisjonell låssetting av fisk

- § 3, punkt d. «All høsting av viltlevende marine ressurser er forbudt». **STRYKES**
- § 4, punkt c. «høsting av viltlevende marine ressurser i samsvar med havressursloven og andre lover og forskrifter, med unntak av høsting av vegetasjon, herunder tang, tare og andre marine planter, og skjell». **TILFØYES SOM § 4, punkt c.**

B. Fiskeridirektoratets innspill om bruk av ordet «tradisjonell» låssetting av fisk i forskriftens § 4 punkt e

- § 4, punkt e. «tradisjonell låssetting av fisk». «**tradisjonell** » **STRYKES.**

C. Fiskarlagets innspill om kloakkutslipp fra mindre fartøy

- § 3, «punkt c»: Endres til «utslipp av større mengder kloakk», «**større mengder**» **TILFØYES**

D. Fiskarlagets innspill om bruk av fortøyningsmiddel som ikke forurensrer

- § 4 punkt f bruk og vedlikehold av fortøyningsfester for båt og til låssetting av fisk, når fortøyningsmiddelet er i et materiale som ikke forurensrer. **Her STRYKES følgende setning:**
«når fortøyningsmiddelet er i et materiale som ikke forurensrer»

Andre endring i verneforskrift etter høring:

§ 3, punkt b: **TILFØYES** ; Dyrelivet i sjø og på land

§ 3, punkt c: «utslipp av kloakk eller annen form for forurensning» **ENDRES til** «..utslipp av større mengder kloakk eller utslipp av annen form for forurensning»

§ 4, punkt d; låssetting av fisk herunder seisteng unntatt fra og med 15. april til og med 31. juli - **TILFØYES**

§ 4, punkt c; fiske med garn og line i samsvar med lakse- og innlandsfiskeloven **ERSTATTES AV NYE § 4, punkt c.**

§ 4, punkt d; krabbefiske med teiner» **ERSTATTES AV NYE §4, punkt c.**

§ 4, punkt h; opplag av båt på tradisjonell plass for grunneier **STRYKES**

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart etter høringsforslaget som beskrevet.

Miljødirektoratets kommentarer

NINA viser til at Norge har forpliktet seg til å verne 30 % av nasjonale marine områder innen 2030. Miljødirektoratet viser til at naturavtalen har satt som mål at 30 % av verdens land- og havområdene skal bevares innen 2030. Dette vil også inkludere andre bevaringstiltak enn vern etter naturmangfoldloven. Ved behandlingen av innstilling fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet for 2022 og forslaget til statsbudsjett for 2022, jf. Innst. 2 S (2021–2022), ba Stortinget regjeringen om å oppfylle målet om 10 % vern av kyst- og havområder innen 2030.

Det nevnes i høringen at lomvibestanden på Sklinna har økt. Det er veldig bra for lomvien på Sklinna, men data fra det nasjonale overvåkingsprogrammet for sjøfugl/SEAPOP for perioden 1980-2013 viser en bestandsnedgang på ca. 80 % i Nord-Norge og ca. 90 % i Norskehavet for lomvi. At Sklinna har en økning av lomvibestanden viser hvor stor betydning Sklinna har for sjøfugl. Sett i lys av den store globale nedgangen i sjøfuglbestandene, er det svært viktig å få sikret viktige økologiske

funksjonsområder for en hel rekke sjøfuglarter slik som Sklinna representerer, med viktige hekkeområder, rasteplasser og ikke minst viktige områder for næringssøk.

Tareskogene er viktige beiteområder for kystnære sjøfugler som storskarv, toppskarv og teist, som jakter på unge årsklasser av sei og andre småfisk med tilknytning til tareskog (Dehnhard et al. 2021 og Hillesøy og Lorentsen 2012 gjengitt i Nordrehaug, m.fl., 2021). Tareskogsområdene ser også ut til å være en nøkkelressurs for de sterkt reduserte bestandene av krykkjer, alke og lomvi når de mer pelagiske byttedyrene ikke er til stede.

Miljødirektoratets tilrådning

Det er gjort mindre endringer i forskriften etter høring. Endringene er av redaksjonell og språklig karakter og endrer ikke på restriksjonsnivået.

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tilrådning Sklinna

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet har også endret § 11 slik at det framgår direkte av forskriften at Statsforvalteren i Trøndelag skal være forvaltningsmyndighet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Sklinna naturreservat.

8 MILJØDIREKTORATET TILRÅR

Forskrifter om vern av 7 områder i fylkene Rogaland, Innlandet og Trøndelag fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Følgende forskrifter oppheves i samsvar med vedlagte forslag:

- Forskrift 3. mai 2002 nr. 436 om vern av Fokstumyra naturreservat, Dovre kommune, Oppland.
- Forskrift 9. juli 1993 nr. 660 om vern av Vistehorten naturreservat, Vågå kommune, Oppland.
- Forskrift 18. desember 1981 nr. 4720 om fredning av Meløyfloen naturreservat, Folldal kommune, Hedmark.
- Forskrift 14.12.1984 nr. 2094 om vern av Kaldvassmyra naturreservat, Verdal kommune, Trøndelag.
- Forskrift 19.12.2003 nr 1686 om verneplaner for sjøfuglområder i Nord-Trøndelag, vedlegg 3, fredning av Sklinna naturreservat, Leka kommune, Nord-Trøndelag.